

របាយការណ៍

សន្តេសន្តេសភា និងតំណាងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

របាយការណ៍ឆ្នាំទី១ នីតិកាលទី ៥ (កញ្ញា ២០១៣ - តុលា ២០១៤)

សកម្មភាពរបស់រដ្ឋសភាមានទម្រង់ពេញលេញប្រសើរជាងមុន

របាយការណ៍ សង្កេតរដ្ឋសភា និងតំណាងរាស្ត្រ

មតិក្នុងរបាយការណ៍នេះមិនឆ្លុះបញ្ចាំងពីជំហររបស់ម្ចាស់ជំនួយ និងដៃគូរឡើង។

រូបថតក្របមុខ: យកចេញពីទំព័រ Facebook របស់រដ្ឋសភាជាតិ និងតំណាងរាស្ត្រ។

ឧបត្ថម្ភដោយ

diakonia
PEOPLE CHANGING THE WORLD

British Embassy
Phnom Penh

**OPEN SOCIETY
FOUNDATIONS**

ខុមហ្វ្រែល **COMFREL**

គណៈកម្មាធិការដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា

ផ្ទះលេខ ១៣៨ ផ្លូវ ១២២ ទីកណ្តាប់ ១ ទទួលគោក ភ្នំពេញ ប្រអប់សំបុត្រលេខ ១១៤៥
ទូរស័ព្ទ ០២៣ ៨៨៤ ១៥០ ទូរសារ ០២៣ ៨៨៥ ៧៤៥

អ៊ីម៉ែល: comfrel@online.com.kh ; comfrel@comfrel.org

គេហទំព័រ: www.comfrel.org

មាតិកា

- សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានស្តីពីរបាយការណ៍សង្ខេបនៃការឃ្លាំមើលរដ្ឋសភា និងតំណាងរាស្ត្រ (ភាសាខ្មែរ)
- សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានស្តីពីរបាយការណ៍សង្ខេបនៃការឃ្លាំមើលរដ្ឋសភា និងតំណាងរាស្ត្រ (ភាសាអង់គ្លេស)
- របាយការណ៍លម្អិតនៃការឃ្លាំមើលរដ្ឋសភា និងតំណាងរាស្ត្រ
  - លទ្ធផលនៃការសង្កេតដោយសង្ខេប ១
  - អនុសាសន៍..... ៥
  - រដ្ឋសភា និងតំណាងរាស្ត្រ ៧
  - I. ដំណើរការប្រជុំរបស់រដ្ឋសភា ៧
    - ១.១ ការប្រជុំពេញអង្គ/ការប្រជុំដេញដោល ឬការឆ្លើយបំភ្លឺ ៨
      - ១១.១. ការបញ្ចេញមតិរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រក្នុងសម័យប្រជុំរដ្ឋសភា..... ៩
      - ១២.១. ការបញ្ចេញមតិជាបរិមាណរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រក្នុងសម័យប្រជុំពេញអង្គរដ្ឋសភា..... ៩
      - ១៣.១. ខ្លឹមសារនៃការបញ្ចេញមតិរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រធៀបនឹងរយៈពេលសរុប..... ១០
      - ១៤.១. ខ្លឹមសារនៃការបញ្ចេញមតិរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រធៀបនឹងរយៈពេលសរុបតាមគណបក្ស... ១១
      - ១.១.៥ ខ្លឹមសារនៃការបញ្ចេញមតិរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រតាមគណបក្សទៅលើតួអង្គស្ថាប័ន និងចំណុចផ្សេងៗ ១១
      - ១៦.១. គុណភាពនៃការពិភាក្សា និងអនុម័តរបៀបវារៈ: ១៣
      - ១៧.១. សេចក្តីព្រាងច្បាប់សំខាន់ៗត្រូវបានអនុម័ត ហើយបន្ទាល់នូវភាពចម្រៀមចម្រាស..... ១៤
    - ១.២ ការប្រជុំរបស់គណៈកម្មការជំនាញ/ប្រជុំដេញដោល ឬការឆ្លើយបំភ្លឺ ១៥
  - II. ការចុះមូលដ្ឋានរបស់តំណាងរាស្ត្រ..... ១៧
    - ២.១ ចំនួនដង និងចំនួនអ្នកតំណាងរាស្ត្រចុះមូលដ្ឋាន ១៨
    - ២.២ គោលបំណងនៃការចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ ១៩
    - ២.៣ គោលបំណងនៃការចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រតាមគណបក្សនីមួយៗ ២០
    - ២.៤ មណ្ឌលរាជធានី ខេត្តដែលអ្នកតំណាងរាស្ត្របានចុះ: ២២
  - III. ការទំនាក់ទំនង និងអន្តរាគមន៍របស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ និងរដ្ឋសភា ២២
    - ៣.១ វេទិកាសួរអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ២២
    - ៣.២ ការចេញលិខិតអន្តរាគមន៍របស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ..... ២៣
    - ៣.៣ បញ្ហាលំបាកក្នុងការទំនាក់ទំនងនៅរដ្ឋសភា ២៥

៣.៤ កំណត់ហេតុប្រជុំពេញអង្គរបស់រដ្ឋសភា និងគណៈកម្មការទំនាញ ២៦

៣.៥ មន្ត្រីបម្រើការនៅក្នុងរដ្ឋសភា (មន្ត្រីខ្មោច) ២៦

IV. អំពីអ្នកតំណាងរាស្ត្រ..... ២៧

៤.១ ព័ត៌មានអំពីស្ថានភាពអ្នកតំណាងរាស្ត្រ..... ២៧

    ៤.២.១ ក្រុមអាយុ និងកម្រិតវប្បធម៌របស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ ២៧

    ៤.២.២ អាសយដ្ឋានអ្នកតំណាងរាស្ត្រ..... ២៨

V. ការផ្លាស់ប្តូរថ្នាក់ដឹកនាំរដ្ឋសភា និងសមាសភាពតំណាងរាស្ត្រ..... ២៨

៥.១ ករណីផ្លាស់ប្តូរថ្នាក់ដឹកនាំរដ្ឋសភា ២៨

៥.២ ការដោះដូរអ្នកតំណាងរាស្ត្រ..... ២៩

    ៥.២.១ ករណីមណ្ឌលកំពង់ស្ពឺ ៣០

    ៥.២.២ ករណីមណ្ឌលបាត់ដំបង..... ៣០

    ៥.២.៣ ករណីអ្នកតំណាងរាស្ត្រលោក សម រង្ស៊ី ៣០

VI. សង្ខេបព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗទាក់ទងសភា និងតំណាងរាស្ត្រ ៣២

- សភាចរណ៍នាំរបស់ប្រធានរដ្ឋសភាមិនស្របតាមក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ និងគោលការណ៍ប្រសិទ្ធភាព តម្លាភាព និងប្រជាធិបតេយ្យ..... ៣២
- ដំណើរការរបស់រដ្ឋសភាក្នុងរយៈពេលដែលតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិធ្វើពហិការមិនចូលរួម ៣៣
- ចំណាត់ការរបស់តុលាការលើថ្នាក់ដឹកនាំ និងបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ៣៥
- សកម្មភាពរបស់បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រត្រូវបានរារាំង ៣៧
- ការអនុម័តច្បាប់ទាក់ទងវិស័យតុលាការរបស់រដ្ឋសភាដែលខ្វះភាពស្របច្បាប់ ៣៨
- ភាពចម្រូងចម្រាសក្នុងការកោះប្រជុំសភាដំបូងរបស់ព្រះមហាក្សត្រ ៣៩
- ការចរចារកដំណោះស្រាយនៅក្រោយការបោះឆ្នោតរបស់គណបក្សជាប់ឆ្នោត ៤០
- ជំហរមិនចូលរួមក្នុងសភារបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ៤១
- គណបក្សកាន់អំណាចពិចារណាលទ្ធភាពដកហូតអាសនៈគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ៤១
- សកម្មភាពបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតរបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិក្រោមអំឡុងពេលបោះឆ្នោត..... ៤២

> ឧបសម្ព័ន្ធ

**សេចក្តីប្រកាសពីតំណាងស្តីពីរបាយការណ៍
សង្ខេបនៃការឃ្នាំមើលរដ្ឋសភា និង
តំណាងព្រះស្ត (ភាសាខ្មែរ)**

គណៈកម្មាធិការដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌ នៅកម្ពុជា

Committee for Free and Fair Elections in Cambodia

ខុមហ្វ្រែល COMFREL

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២៦ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥

សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន ស្តីពី

របាយការណ៍សង្ខេបនៃការឃ្នាំមើលរដ្ឋសភា និងតំណាងរាស្ត្រ ឆ្នាំទី១ នៃនីតិកាលទី៥

ចាប់ពីខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ការប្រព្រឹត្តទៅរបស់រដ្ឋសភាមានទម្រង់ពេញលេញ ហើយក៏មានការបែងចែក អំណាចក្នុងរដ្ឋសភារវាងគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ និងការទទួលស្គាល់គណៈបក្សប្រឆាំង ដែលមានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភា។ ការសង្កេតឃើញថា មានសកម្មភាពរបស់រដ្ឋសភា និងតំណាងរាស្ត្រល្អប្រសើរជាង មុនច្រើន ទាក់ទងការបំពេញតួនាទីរបស់គណៈកម្មការជំនាញក្នុងការសួរដេញដោលសមាជិករាជរដ្ឋាភិបាល។ ជាមួយ គ្នានេះ តួនាទីរបស់តំណាងរាស្ត្រក្នុងកិច្ចអន្តរាគមន៍ និងការចុះមូលដ្ឋាន ឬការចុះទៅមណ្ឌលក៏មានការកើនឡើង ផងដែរ។ ខាងក្រោមជារបាយការណ៍រកឃើញចំណុចសំខាន់ៗ និងផ្តល់អនុសាសន៍។

ការខ្វះតម្លាភាព និងខ្វះនីតិវិធីនៃការផ្លាស់ប្តូរតំណាងរាស្ត្រ ការផ្លាស់ប្តូរបញ្ជីគណបក្សដោយគណបក្ស នយោបាយ: ច្បាប់កំដៅនីតិវិធីបោះឆ្នោត មិនបានចង្អុលបង្ហាញ ឬបញ្ញត្តិអំពីនីតិវិធីនៃការផ្លាស់ប្តូរបេក្ខជនជាប់ ឆ្នោតនៅដំណាក់កាលដែលគណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត (គ.ជ.ប) ប្រកាសបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតជាតំណាង រាស្ត្រនោះទេ ដូច្នេះការអនុវត្តរបស់ គ.ជ.ប កន្លងមក ក្នុងការប្រកាសដោះដូរបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតជាតំណាងរាស្ត្រ ជាការអនុវត្តដោយគ្មានតម្លាភាពដោយ «សាមីខ្លួនសុំលាឈប់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីសមាជិករដ្ឋសភា» ដែល សាធារណជន ម្ចាស់ឆ្នោតមណ្ឌលនីមួយៗមិនទទួលបានព័ត៌មាន។

គណបក្សនយោបាយ តែងតែដក ដាក់ និងធ្វើការផ្លាស់ប្តូរតំណាងរាស្ត្រនៅក្នុងបញ្ជីរបស់គណបក្សនយោបាយ និងថ្នាក់ដឹកនាំរដ្ឋសភា (អនុប្រធានរដ្ឋសភា) ធ្វើឡើង ដោយមិនមានតម្លាភាព និងមិនមាននីតិវិធីច្បាស់លាស់។ ការខ្វះ តម្លាភាព បាននាំមកនូវការធ្លាក់ចុះសិទ្ធិ និងអំណាចអ្នកតំណាងរាស្ត្រ តែបានផ្តល់អំណាចយ៉ាងធំធេងដល់គណបក្ស នយោបាយ (ថ្នាក់ដឹកនាំ)។

ករណីនេះបានកើតឡើងចំពោះគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា នៅដំណាក់កាល គ.ជ.ប ប្រកាសបេក្ខជនជាប់ ឆ្នោតជាតំណាងរាស្ត្រដូចជាករណីលោក ឈាន រុន និងលោក ហ៊ុន ម៉ានី និងករណីដោះដូរលោក សម រង្ស៊ី ជំនួសលោក គួយ ប៊ុនរៀន ជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រមណ្ឌលកំពង់ចាមនៃគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ។

ការប្រព្រឹត្តទៅរបស់រដ្ឋសភា និងសកម្មភាពអ្នកតំណាងរាស្ត្រ រួមទាំងការប្រជុំពេញអង្គរដ្ឋសភាក្នុងដំណាក់ កាលគ្មាននីត្យានុកូល: ចាប់ពីខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ដល់ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា បានរៀបចំការប្រព្រឹត្តទៅនៃរដ្ឋសភា និងរៀបចំការដឹកនាំក្នុងរដ្ឋសភាទាំងអស់ ទាំងប្រធាន អនុប្រធានរដ្ឋសភា និង ប្រធានគណៈកម្មការជំនាញទាំង៩។

នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំរដ្ឋសភាដំបូង កាលពីថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ មានតែបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតជាតំណាង រាស្ត្រចំនួន៦៨រូប មកពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាទេ បានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំដំបូងនោះ ដោយមិនមានវត្តមានបេក្ខជន ជាប់ឆ្នោតជាតំណាងរាស្ត្រចំនួន៥៥រូបរបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ។ ក្នុងដំណើរការនេះ បេក្ខជនជាប់ឆ្នោត ចំនួន ៦៨រូបមកពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា បានក្លាយជាសមាជិកជាតំណាងរាស្ត្រ ខណៈពេលដែលបេក្ខជនជាប់ឆ្នោត

Vision: A democratic society that democratization in particular democratic elections are promoted and qualified to bring benefits to people.

ទស្សនៈវិស័យ ៖ ដើម្បីឱ្យការបោះឆ្នោតមានគុណភាព ដែលប្រកបដោយបញ្ញត្តិ ប្រជាធិបតេយ្យ។

៥៥រូបរបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ មិនទាន់ក្លាយជាសមាជិកតំណាងរាស្ត្រនៅឡើយទេ ដែលមិនស្របមាត្រា ៧៦ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញចែងថា រដ្ឋសភាមានសមាជិកតំណាងរាស្ត្រយ៉ាងតិច១២០រូប។

រដ្ឋសភា ត្រូវបានបង្កើតដោយគ្មានការចូលរួមពីពហុបក្ស ក្នុងការឆ្លើយតបនឹងមាត្រា០១ និងមាត្រា០៨ នៃ រដ្ឋធម្មនុញ្ញដែលចែងថា ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាតាមលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស។

ក្នុងរយៈពេលនោះដែរ សេចក្តីព្រាងច្បាប់សំខាន់ៗមួយចំនួន ត្រូវបានអនុម័តស្ទើរតែមិនមានការពិភាក្សាពី សំណាក់អ្នកតំណាងរាស្ត្រនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំរបស់រដ្ឋសភា។ ជាក់ស្តែង នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំរដ្ឋសភាចាប់ពីខែមីនា ដល់ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ការសង្កេតឃើញថា ក្នុងចំណោមសេចក្តីព្រាងច្បាប់ចំនួន៨^១ មានតែសេចក្តីព្រាងច្បាប់ចំនួន២^២ ត្រូវបានអ្នកតំណាងរាស្ត្រឡើងបញ្ចេញមតិ ហើយការបញ្ចេញមតិនោះបានត្រឹមតែ១មាត្រា ក្នុង១ជំពូកតែប៉ុណ្ណោះ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ រដ្ឋសភាក៏បានអនុម័តច្បាប់ចំនួន៣ ទាក់ទងវិស័យតុលាការ។ រាជរដ្ឋាភិបាល និងរដ្ឋសភាក៏បានបញ្ជូនមិន បានផ្សព្វផ្សាយ និងបើកឱ្យសាធារណជនបានពិនិត្យ និងចូលរួមផ្តល់យោបល់ មុននឹងបញ្ជូនទៅដល់រដ្ឋសភាពិភាក្សា និងអនុម័ត។ ម្យ៉ាងទៀត ការអនុម័តនោះមិនមានការចូលរួមពីក្រុមតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រឆាំង។

ការប្រព្រឹត្តទៅនៃការប្រជុំពេញអង្គរដ្ឋសភា ដែលមានទម្រង់ពេញលេញពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណ បក្សសង្គ្រោះជាតិ: ចាប់ពីខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ រចនាសម្ព័ន្ធដឹកនាំនៃរដ្ឋសភា ប្រធាន អនុប្រធានទាំង២នៃរដ្ឋសភា រួម ទាំងគណៈកម្មការអចិន្ត្រៃយ៍ ប្រធាន និងអនុប្រធានទាំង១០ នៃគណៈកម្មការជំនាញនានារបស់រដ្ឋសភា គឺត្រូវបាន បង្កើត និងបែងចែកអំណាច ក្នុងចំណោមគណបក្សទាំងពីរដែលមានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភា។ ប្រធាន និងអនុប្រធាន ទី២នៃរដ្ឋសភា ដឹកនាំដោយគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ហើយអនុប្រធានទី១ ដឹកនាំដោយគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ។ គណៈកម្មការជំនាញដែលគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាធ្វើជាប្រធាន និងជាលេខាធិការនោះ រួមមាន គណៈកម្មការទី២ គណៈកម្មការទី៤ គណៈកម្មការទី៥ គណៈកម្មការទី៦ និងគណៈកម្មការទី៩។ ចំណែកឯគណៈកម្មការជំនាញដែល ដឹកនាំដោយគណបក្សសង្គ្រោះជាតិធ្វើជាប្រធាន និងជាលេខាធិការរួមមានដូចជា គណៈកម្មការទី១ គណៈកម្មការ ទី៣ គណៈកម្មការទី៧ គណៈកម្មការទី៨ និងគណៈកម្មការទី១០។

ក្នុងរយៈពេលពីខែសីហា ដល់ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ការប្រជុំពេញអង្គរដ្ឋសភាមានចំនួន១១លើក សេចក្តីព្រាង/ សេចក្តីស្នើច្បាប់ចំនួន៧ ត្រូវបានរដ្ឋសភាយកមតិពិភាក្សា និងអនុម័ត ក្នុងនោះរួមមាន វិសោធនកម្មច្បាប់ចំនួន ៣ច្បាប់ (វិសោធនកម្មរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរដ្ឋសភាជាដើម) អនុម័តសេចក្តីព្រាងច្បាប់ចំនួន២ច្បាប់ (ច្បាប់ ស្តីពីថវិកាជាតិគ្រប់គ្រងឆ្នាំ២០១៥ និងច្បាប់ស្តីពីចរាចរផ្លូវគោក) និងការផ្តល់សច្ចាប័នលើកិច្ចព្រមព្រៀងចំនួន២។

សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីថវិកាជាតិគ្រប់គ្រងឆ្នាំ២០១៥ ត្រូវបានរដ្ឋសភាយកមតិពិភាក្សា និងអនុម័ត ដោយប្រើ ប្រាស់រយៈពេលត្រឹមតែ១ថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ។ ច្បាប់នេះត្រូវបានអនុម័ត ប៉ុន្តែតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រឆាំងមិនបានគាំទ្រ នោះទេ។ តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រឆាំងលើកមូលហេតុថា ច្បាប់នេះត្រូវបញ្ជូនដល់ដៃអ្នកតំណាងរាស្ត្រមានរយៈ

¹ ១.ច្បាប់ស្តីពីការអនុម័តយល់ព្រមលើពិធីសារនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញអាស៊ាន ស្តីពីយន្តការដោះស្រាយជម្លោះ, ២.ច្បាប់ស្តីពីការអនុម័តយល់ព្រមលើកិច្ច ព្រមព្រៀងស្តីពីបុព្វសិទ្ធិ និងអភ័យឯកសិទ្ធិរបស់សមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍, ៣.ច្បាប់ស្តីពីការអនុម័តយល់ព្រមលើកិច្ចព្រមព្រៀងអាស៊ាន ស្តីពីគយ, ៤.ច្បាប់ស្តីពីការអនុម័តយល់ព្រមលើការសុំចូលរួមជាភាគីហត្ថលេខីរបស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជានៅក្នុងពិធីសារនៃវិសោធនកម្មលើ អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសាមញ្ញកម្ម និងសុខដុមនីយកម្មនីតិវិធីគយ, ៥.ច្បាប់ស្តីពីការអនុម័តយល់ព្រមលើកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការជួយគ្នាទៅវិញ ទៅមកផ្នែកយុត្តិធម៌ក្នុងវិស័យរដ្ឋប្បវេណី រវាងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាម, ៦.ច្បាប់ស្តីពីការអនុម័តយល់ ព្រមលើសន្ធិសញ្ញាស្តីពីបត្យាប័នរវាងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាម, ៧.ច្បាប់ស្តីពីការអនុម័តយល់ព្រមលើ ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ២០១៤-២០១៨ និង៨.ច្បាប់ស្តីពីការធានារ៉ាប់រង។

² ១.ច្បាប់ស្តីពីការអនុម័តយល់ព្រមលើផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ២០១៤-២០១៨ និង២.ច្បាប់ស្តីពីការធានារ៉ាប់រង។

ពេលខ្លីពេក ហើយច្បាប់នេះនៅមានភាពខ្វះចន្លោះច្រើន ដោយសារតែឯកសារដែលអ្នកតំណាងរាស្ត្របានស្នើសុំមួយ ចំនួន មិនត្រូវបានផ្តល់ជូនដោយក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុនោះទេ។

ប្រហាក់ប្រហែលនីតិកាលទី៤ នៃរដ្ឋសភា ការលំបាកក្នុងការទំនាក់ទំនងសាកសួរ និងទទួលព័ត៌មានផ្លូវការពី អគ្គលេខាធិការដ្ឋានរបស់រដ្ឋសភា ជាមួយតំណាងរាស្ត្រ ពិសេសតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា។ ខុទ្ទាក ល័យ និងអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ដែលគ្រប់គ្រងដោយគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ គឺមានការងាយស្រួលក្នុងការទំនាក់ទំនង ជាមួយតំណាងរាស្ត្ររបស់ខ្លួន។

ការប្រព្រឹត្តទៅរបស់គណៈកម្មការជំនាញនៃរដ្ឋសភា: បើធ្វើការប្រៀបធៀបក្នុងរយៈពេលដូចគ្នា (រយៈពេល ១ឆ្នាំ) នៅនឹងសកម្មភាពនៃគណៈកម្មការជំនាញនៃរដ្ឋសភាយើញថា ខុមហ្វ្រែលមិនដែលបានទទួលព័ត៌មានណាមួយ ពាក់ព័ន្ធនឹងការកោះអញ្ជើញតំណាងរដ្ឋាភិបាល មកសាកសួរនៅក្នុងគណៈកម្មការឡើយ។ ការប្រជុំក្នុងគណៈ កម្មការជំនាញជាមួយតំណាងរដ្ឋាភិបាលនៃរដ្ឋសភានីតិកាលទី៤ ធ្វើឡើងទាក់ទងតែទៅនឹងការពិភាក្សាលើសេចក្តី ព្រាងច្បាប់ ដែលរាជរដ្ឋាភិបាលបញ្ជូនមករដ្ឋសភាធ្វើការពិភាក្សា និងអនុម័ត។

ដូចគ្នាដែរ ក្នុងរយៈពេលដែលរដ្ឋសភាឯកបក្សដឹកនាំដោយគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ពីខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ដល់ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ ក្រុមតំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា បានកោះអញ្ជើញតំណាងរាជរដ្ឋាភិបាល ចំនួន១រូប មកបំភ្លឺផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំពេញអង្គរបស់រដ្ឋសភា។

បន្ទាប់ពីមានការបែងចែកអំណាច រវាងគណបក្សទទួលអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភានីតិកាលទី៥នេះ គណៈកម្មការ ជំនាញមួយចំនួន ដឹកនាំដោយតំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ចាប់ពីអំឡុងខែសីហា ដល់ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ការសង្កេតឃើញថា គណៈកម្មការជំនាញនោះការមមាញឹកក្នុងកោះហៅរដ្ឋមន្ត្រី មកសួរដេញដោល បំភ្លឺផ្ទាល់មាត់នៅ ក្នុងគណៈកម្មការជំនាញរបស់ខ្លួន។ ការកោះអញ្ជើញនោះរួមមាន រដ្ឋមន្ត្រី អភិបាលខេត្ត និងអង្គការសង្គមស៊ីវិលសរុប ចំនួន១៣លើក³។

ប្រធានរដ្ឋសភា (គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា) បានចេញបទបញ្ជាជាឯកត្តភូត ឬសារាចរណែនាំស្តីពីបែបបទ ការងាររបស់គណៈកម្មការនានានៃរដ្ឋសភា ហាមមិនឱ្យគណៈកម្មការអញ្ជើញសង្គមស៊ីវិល ឬអ្នកសារព័ត៌មានមកសង្កេត ការណ៍។ ដូចនេះហើយការសួរដេញដោលពីគណៈកម្មការជំនាញទៅរដ្ឋមន្ត្រី គឺមិនមែនជាលក្ខណៈសាធារណៈ ឬ មិនមានឱ្យអ្នកសង្កេតការណ៍ចូលរួម។

ការចុះមូលដ្ឋាន (ការចុះតាមមណ្ឌល) របស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ និងការចេញលិខិតអន្តរាគមន៍របស់អ្នកតំណាង រាស្ត្រ: នៅក្នុងឆ្នាំទី១ នីតិកាលទី៥នេះ(កញ្ញា២០១៣ ដល់តុលា២០១៤) មានតំណាងរាស្ត្រចំនួន៩៦រូប មកពីគណ បក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ បានចុះធ្វើសកម្មភាពក្នុងមូលដ្ឋានចំនួន១២៧៤លើក។ បើប្រៀប

³ គណៈកម្មការទី១ ដឹកនាំដោយលោក អេង ឆៃអាំង បានធ្វើសកម្មភាពសកម្ម ក្នុងការទទួលយកញុត្តិពីពលករ កម្មករ ប្រជាពលរដ្ឋដែលមាន បញ្ហាទំនាស់ដីធ្លី និងបានកោះអញ្ជើញអភិបាលនៃគណៈអភិបាលខេត្តចំនួន២រូបគឺ អភិបាលនៃគណៈអភិបាលខេត្តកោះកុង និងអភិបាលនៃ គណៈអភិបាលរាជធានីភ្នំពេញ។ ដោយឡែក គណៈកម្មការទី៣ ដឹកនាំដោយលោក ប៉ុល ហំម បានកោះអញ្ជើញតំណាងរាជរដ្ឋាភិបាលចំនួន ៣រូប មកបំភ្លឺផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងគណៈកម្មការរបស់ខ្លួនរួមមាន រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងបរិស្ថាន រដ្ឋមន្ត្រីធនធានទឹក និងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម។ ជាមួយគ្នា នេះ គណៈកម្មការទី៧ ដឹកនាំដោយលោក យ៉ែម បុញ្ញបទិ្ធ បានកោះហៅរដ្ឋមន្ត្រីចំនួន៤រូប រួមមាន រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួង អប់រំ យុវជន និងកីឡា រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងធម្មការ និងសាសនា រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងទេសចរណ៍ និងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ។ គណៈកម្មការទី៨ ដឹកនាំដោយ លោកស្រី កែ សុវណ្ណរតន៍ បានកោះអញ្ជើញរដ្ឋមន្ត្រី៣រូប រួមមានរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការងារ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសុខាភិបាល និងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសង្គម កិច្ច។ ចុងក្រោយ គណៈកម្មការទី១០ ដឹកនាំដោយលោក ហូរ វ៉ាន់ បានកោះអញ្ជើញលោក ឱម យ៉ិនឡើង ប្រធានអង្គការប្រឆាំងអំពើពុក រលួយ និងអង្គការតម្លាភាពកម្ពុជាមកបំភ្លឺផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងគណៈកម្មការផងដែរ។

រៀបក្នុងរយៈពេលដូចគ្នា នៅឆ្នាំចុងក្រោយនៃនីតិកាលទី៤ ខុមហ្វ្រែលសង្កេតឃើញថា មានការថយចុះយ៉ាងច្រើន ដែលក្នុងរយៈពេលនោះ មានតំណាងរាស្ត្រចំនួន១០៨រូបចុះធ្វើសកម្មភាពបានចំនួន២៧២៩លើក។ មូលហេតុ សំខាន់ៗនៃការថយចុះនេះគឺ នៅដើមនីតិកាលទី៥ ក្រុមតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិមិនចូលរដ្ឋសភា ហើយ សកម្មភាពរបស់ខ្លួនមួយចំនួនក្នុងបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រ ធ្វើសកម្មភាពច្រើននៅរាជធានីភ្នំពេញទាក់ទង ទំនាស់នយោបាយ និងម្យ៉ាងទៀតជាឆ្នាំដែលមានការរៀបចំការបោះឆ្នោតជាសកល ដែលតំណាងបានធ្វើសកម្មភាព ច្រើនក្នុងការជួបសំណេះសំណាលជាមួយម្ចាស់ឆ្នោត និងពង្រឹងបណ្តាញគណបក្ស។

សកម្មភាពចុះមូលដ្ឋានរបស់តំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិមានចំនួន ប្រហាក់ប្រហែលគ្នា។ បើមើលពីចំនួនចុះមូលដ្ឋានរបស់តំណាងរាស្ត្រសរុបទៅតាមគណបក្ស ខុមហ្វ្រែលសង្កេត ឃើញថា ចំនួនអ្នកតំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ធ្វើសកម្មភាពនៅមូលដ្ឋានច្រើនជាងតំណាងរាស្ត្រគណ បក្សសង្គ្រោះជាតិ។ តែបើមើលចំនួននៃការចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រវិញឃើញថា ចំនួននៃការចុះមូលដ្ឋាន របស់តំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ មានចំនួនច្រើនជាងតំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា។ ក្នុងរយៈ ពេលនេះ តំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិចុះមូលដ្ឋានចំនួន៦៥៤លើក រីឯតំណាងរាស្ត្រមកពីគណបក្សប្រជា ជនចុះមូលដ្ឋានចំនួន៦១០លើក។

ការចេញលិខិតអន្តរាគមន៍របស់តំណាងរាស្ត្រនៅឆ្នាំទី១ នីតិកាលទី៥នេះ មានតំណាងរាស្ត្រ៧រូប បានចេញ លិខិតចំនួន២៥ច្បាប់ ទៅតំណាងរាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងនោះមាន លិខិតក្នុងគោលបំណងអំពាវនាវ/ស្នើចាត់វិធានការ ចំនួន១២ច្បាប់ លិខិតអន្តរាគមន៍ចំនួន៩ច្បាប់ និងលិខិតកោះហៅរដ្ឋមន្ត្រីមកបំភ្លឺក្នុងរដ្ឋសភាចំនួន៤ច្បាប់។ បើប្រៀប ធៀបក្នុងរយៈពេលដូចគ្នាក្នុងនីតិកាលទី៤ គឺមានការកើនឡើង៣៦% ដែលនាពេលនោះមានតំណាងរាស្ត្រចំនួន៨រូប បានចេញលិខិតចំនួន១៦ច្បាប់។

កំណែទម្រង់រដ្ឋសភាទាក់ទងវិសោធនកម្មបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរដ្ឋសភា: នៅបន្ទាប់ពីបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាង រាស្ត្រនៃគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ៥៥រូប បានសម្រេចចូលរួមក្នុងរដ្ឋសភា នីតិកាលទី៥នេះ គណបក្សទាំងពីរដែលមាន អាសនៈក្នុងរដ្ឋសភា បានព្រមព្រៀងគ្នាធ្វើកំណែទម្រង់រដ្ឋសភា។ កំណែទម្រង់រដ្ឋសភានេះ តាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀង ដំណោះស្រាយនយោបាយ រវាងគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ បានចែងថា «គណបក្សទាំងពីរឯកភាពគ្នាធ្វើការសិក្សា ដើម្បីឈានទៅធ្វើវិសោធនកម្មបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃ រដ្ឋសភា ដើម្បីឱ្យស្ថាប័ននេះអាចបំពេញតួនាទីរបស់ខ្លួនបានត្រឹមត្រូវ និងកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាព ក្នុងនោះលើកកម្ពស់ តួនាទី និងសិទ្ធិអំណាចរបស់គណបក្សមានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភា ដែលមិនចូលរួមក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាល ស្របតាមរដ្ឋ ធម្មនុញ្ញ ច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តិជាធរមាន។ គណបក្សទាំងពីរឯកភាពគ្នារៀបចំក្បាលម៉ាស៊ីនរដ្ឋសភា ដោយបែងចែកតួនាទីដឹកនាំនៅក្នុងគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍រដ្ឋសភា»។

រដ្ឋសភាបានធ្វើវិសោធនកម្មបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់រដ្ឋសភា មាត្រា ៦ ថ្មី និងមាត្រា ៤៨ ថ្មី (ពីរ)។ វិសោធនកម្ម មាត្រា ៦ ថ្មី បានបញ្ញត្តិដំឡើងចំនួនគណៈកម្មការជំនាញពី៩ ដល់១០ ដែលជាគណៈកម្មការចោលសំអាត ប្រឆាំង អំពើពុករលួយ។ វិសោធនកម្មមាត្រា ៤៨ ថ្មី (ពីរ) បានបង្កើតឱ្យមាន ថ្នាក់ដឹកនាំតំណាងរាស្ត្រនៃគណបក្សនយោបាយ ចំពោះគណបក្សនយោបាយដែលមានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភាចាប់ពី ៥ (ប្រាំ) ភាគរយឡើងទៅ។ ថ្នាក់ដឹកនាំតំណាង រាស្ត្រនេះមានភារកិច្ចដឹកនាំតំណាងរាស្ត្ររបស់គណបក្ស ដើម្បីធ្វើឱ្យការងារពាក់ព័ន្ធទាំងឡាយបានប្រព្រឹត្តទៅស្រប តាមកម្មវិធីនយោបាយ និងគោលការណ៍នានារបស់គណបក្ស និងធ្វើការសម្របសម្រួលជាមួយថ្នាក់ដឹកនាំតំណាង រាស្ត្រគណបក្សនយោបាយដែលមានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភា ដើម្បីធ្វើឱ្យការងារពាក់ព័ន្ធទាំងឡាយបានប្រព្រឹត្តទៅដោយ រលូន និងធានាបាននូវផលប្រយោជន៍របស់ជាតិ និងប្រជាពលរដ្ឋ។

វិសោធនកម្ម ក៏បានផ្តល់យោបល់ថា «រដ្ឋសភាត្រូវផ្តល់នូវមធ្យោបាយសមស្រប ដើម្បីឱ្យថ្នាក់ដឹកនាំតំណាង រាស្ត្រនៃគណបក្សនយោបាយ បំពេញតួនាទី និងភារកិច្ចរបស់ខ្លួនបានល្អនៅក្នុងរដ្ឋសភា»។

ប្រធានក្រុមតំណាងរាស្ត្រនៃគណបក្សនយោបាយក្រៅរដ្ឋាភិបាល ដែលមានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភា ចាប់ពី ២៥ (ម្ភៃប្រាំ) ភាគរយឡើងទៅ មានឈ្មោះហៅថា ប្រធានក្រុមមតិភាគតិចនៅរដ្ឋសភា។ ប្រធានក្រុមមតិភាគតិច ជាតួសន្ទនាជាមួយនឹងប្រមុខរាជរដ្ឋាភិបាលទាក់ទងទៅនឹងបញ្ហាប្រទេសជាតិ។ ប្រធានក្រុមមតិភាគតិច មានឋានៈស្មើនាយករដ្ឋមន្ត្រី។

ការបង្កើតប្រធានក្រុមភាគតិច អាចចូលរួមលើកកម្ពស់តួនាទីគណបក្សប្រឆាំង ឬគណបក្សនយោបាយក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងបង្កើតវប្បធម៌សន្ទនា រវាងថ្នាក់ដឹកនាំគណបក្សនយោបាយដែលមានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភា។

វិសោធនកម្មប្រការ៤៨ ថ្មី(ពីរ) គណបក្សទាំងពីរមិនបានលុបចោលលក្ខខណ្ឌតម្រូវតំណាងរាស្ត្រ១០រូប ក្នុងការបង្កើតក្រុម ដែលចំណុចប៉ះពាល់ដល់ការបញ្ចេញមតិរបស់គណបក្សដែលទទួលអាសនៈតិចជាង១០។

គណបក្សនយោបាយទាំងពីរក៏បានបង្កើតក្រុមការងារកំណែទម្រង់រដ្ឋសភា ហើយកំពុងបន្តការងាររបស់ខ្លួន។ ការចាប់ខ្លួន និងការដោះលែងបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រ ដោយសារមូលហេតុនយោបាយ។

នៅក្នុងអំឡុងខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតប្រាំពីរ (៧)រូប នៃគណបក្សសង្គ្រោះជាតិរួមមាន លោក ស្រី មូរ សុខហួរ លោក ម៉ែន សុផារីន្ទ្រ លោក ហួរ វ៉ាន់ លោក រៀល ខេមរិន្ទ្រ លោក កែវ ភីរម្យ លោក ឡុង វី និង លោក នុត រំដួល ត្រូវបានសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញចាប់ឃុំខ្លួន និងធ្វើការចោទប្រកាន់។ ការចាប់ខ្លួននោះមានចេតនាដើម្បីចាប់បង្ខំឱ្យតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រឆាំងចូលរួមក្នុងរដ្ឋសភា បន្ទាប់ពីបានជាប់គាំងនយោបាយជាច្រើនខែនៅក្រោយការបោះឆ្នោត ហើយករណីនេះត្រូវទទួលការរិះគន់ជាខ្លាំង និងត្រូវបានមើលឃើញថា ជារឿងនយោបាយ។ ទោះជាយ៉ាងណា អ្នកទាំងនោះត្រូវបានដោះលែងវិញភ្លាមៗ នៅបន្ទាប់ពីកិច្ចចរចាថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ ប៉ុន្តែតុលាការនៅបន្តនីតិវិធីរបស់ខ្លួន ដោយបានកោះហៅអ្នកទាំងនោះទៅបំភ្លឺនៅតុលាការនៅក្រោយការដោះលែង និងព្រមទាំងមានការចាប់ខ្លួនមន្ត្រី និងសកម្មជនគណបក្សសង្គ្រោះជាតិជាបន្តបន្ទាប់ទាក់ទងករណីដូចគ្នានេះ

ក្នុងអំឡុងពេលចរចារនៃការអនុវត្តកំណែទម្រង់ការបោះឆ្នោត និងរដ្ឋសភា។

អនុសាសន៍សំខាន់ៗ៖

- ដើម្បីដោះស្រាយទំនាស់នៃការបកស្រាយ នៃការបង្កើតរដ្ឋសភា បី(០៣)ថ្ងៃក្រោយពេលការប្រកាសលទ្ធផលបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រជាស្ថាពរ គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត ត្រូវរៀបចំបញ្ជីសមាជិកតំណាងរាស្ត្រដែលមានយ៉ាងតិច១២០រូបថ្វាយព្រះមហាក្សត្រ។ (វិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ)
- ដើម្បីតម្លាភាពនៃការផ្លាស់ប្តូរតំណាងរាស្ត្រ សមាជិករដ្ឋសភា ត្រូវបាត់បង់សមាជិកភាពរបស់ខ្លួន ដោយសារសាមីខ្លួនសុំលាយបំបែកជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីសមាជិករដ្ឋសភា ហើយបញ្ជាក់ពីមូលហេតុ និងផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈ។ សាមីខ្លួនបាត់បង់សមាជិកភាពពីគណបក្សនយោបាយរបស់ខ្លួន ដែលមានការសម្រេចជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ តែមិនមែនមូលហេតុដោយសារការបញ្ចេញមតិខុសឆ្គង។ (មាត្រា ១២០ថ្មី នៃច្បាប់បោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ)

- គណៈកម្មការជំនាញនីមួយៗ នៃរដ្ឋសភាត្រូវកំណត់ពេល ០១ (មួយ) ថ្ងៃ ក្នុង ០១ (មួយ) សប្តាហ៍ ដើម្បីធ្វើសវនាការសាធារណៈ ជជែកដេញដោល ដោយកោះហៅជនពាក់ព័ន្ធមកបំភ្លឺលើសេចក្តីព្រាង និងសេចក្តីស្នើច្បាប់ និងការអនុវត្តច្បាប់ជាធរមាន។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សម័យប្រជុំសម្រាប់ឆ្លើយសំណួរខាងលើនេះ មិនអាចបើកលទ្ធភាពឲ្យមានការបោះឆ្នោតប្រភេទណាមួយបានឡើយ។
- កំណត់ហេតុទាំងអស់ និងឯកសារដទៃទៀតរបស់រដ្ឋសភា ត្រូវរក្សាទុកនៅក្នុងអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន និងជាសាធារណៈ លើកលែងតែជាកំណត់ហេតុ និងឯកសារទាំងឡាយណាដែលសំរេចដោយគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ថា អាចប៉ះពាល់ដល់សន្តិសុខជាតិ។ (ប្រការ១៨ នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា)។ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវរៀបចំឲ្យមានបទបញ្ជារដ្ឋបាល ដើម្បីធានាសិទ្ធិប្រជាពលរដ្ឋក្នុងការទទួលបានព័ត៌មាន និងចូលរួមក្នុងព្រឹត្តិការណ៍សាធារណៈរបស់រដ្ឋសភា។(ប្រការថ្មី បញ្ចូលទៅក្នុងជំពូកទី ៤)។
- ចម្លើយផ្ទាល់មាត់ ឬលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី ឬរដ្ឋមន្ត្រី ត្រូវធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេល(១៥)ដប់ប្រាំថ្ងៃ បន្ទាប់ពីទទួលបានសំណួរ។ ចំពោះចម្លើយផ្ទាល់មាត់តំណាងរាស្ត្រដាក់សំណួរ និងរាជរដ្ឋាភិបាលមានសិទ្ធិទទួលបានពេលវេលាស្មើគ្នាក្នុងការជជែកដេញដោល។ ចំពោះចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរតំណាងរាស្ត្រដាក់សំណួរមានសិទ្ធិឆ្លើយតបក្នុងរដ្ឋសភា ក្នុងរយៈពេលស្មើគ្នានឹងការអានចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល។
- វេទិកានៃការជជែកដេញដោល គួរមានការអង្គុយ និងការឈរទល់មុខគ្នារវាងនាយករដ្ឋមន្ត្រី និងប្រធានក្រុមភាគតិច។
- លុបចោលសារាចរណែនាំស្តីពីបែបបទការងារ ស្តីពីគណៈកម្មការនានានៃរដ្ឋសភា ចុះថ្ងៃទី១២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ចេញដោយប្រធានរដ្ឋសភា។

សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែម៖

ឈ្មោះ	លេខទូរស័ព្ទ
• លោក គល់ បញ្ញា	០១២ ៩៤២ ០១៧
• លោក កន សាវ៉ាង្ស	០១១ ៨៨៤ ៨៤០
• លោក ស៊ុន ទិត្យសីហា	០១២ ២៥២ ៦៦១

**សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មានស្តីពីរបាយការណ៍
សង្ខេបនៃការឃ្នាំមើលរដ្ឋសភា និង
តំណាងរាស្ត្រ (ភាសាអង់គ្លេស)**

គណៈកម្មាធិការដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌ នៅកម្ពុជា

Committee for Free and Fair Elections in Cambodia

ខ្មែរឡែង COMFREL

January 27, 2015

Press Release

On

WATCH REPORT SUMMARY ON PARLIAMENT AND ITS MEMBERS IN THE FIRST YEAR OF THE FIFTH TERM OF THE NATIONAL ASSEMBLY

From August 2014, the National Assembly enjoyed its legitimacy and a division of power between the Cambodian People’s Party (CPP) and the Cambodia National Rescue Party (CNRP) in the National Assembly. The recognition of the Opposition Party in the National Assembly was a positive step. Changes were witnessed showing that Commissions of the National Assembly have improved in regards to the fulfillment of their function to question members of the Royal Government. The number of interventions made and the fulfillment of duties as Parliamentarians to local communities and constituents has gradually increased. The following is a summary of key findings and recommendations.

Lack of transparency when substituting/replacing members of the National Assembly:

The law on the election of the members of the National Assembly and the internal regulation of the national assembly do not stipulate any clear and transparent procedure on changing or substituting the list of elected candidates or /and elected candidates declared or notified by the National Election Committee (NEC). The procedure implemented by NEC regarding the changing and substitution of elected candidates was not transparent. A case of losing of membership of the national assembly is that “she or he resigns from membership of the National Assembly” however the resignation of a seat has been never publicized through a written letter in order to inform constituency.

The political parties have the power to dismiss and substitute their members of the National Assembly. The replacement/substitution or dismissal of members who were in the candidate lists of parties and the senior positions (Vice President) of the National Assembly were made without transparent and unambiguous legal procedure. The poor transparency in the replacement decreases the immunity of individual parliamentarians, while make political party (its leaders) more powerful.

Elected candidates being replaced can be seen by the CPP in the cases of Mr. Chheang Vun, and Mr. Hun Many, and can also be seen by the change of CNRP Party’s candidate list in which Mr. Sam Rainsy replaced Mr. Kuy Bunroeun, the elected candidate of Kampong Cham.

The functioning parliamentarians and the plenary sessions of the National Assembly during the period of its non-legitimacy

From September 2013 to June 2014, the National Assembly was organized by the CPP’s Parliamentarians, whom controlled the entire organization and functioning of the National Assembly, including the positions of President, Vice Presidents, and all Chairmen of the nine Standing Committees of the National Assembly.

Vision: A democratic society that democratization in particular democratic elections are promoted and qualified to bring benefits to people.

ទស្សនៈវិស័យ ៖ ដើម្បីឱ្យមានការបោះឆ្នោតតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យ និងសម្រេចបាននូវផលប្រយោជន៍ដល់ប្រជាពលរដ្ឋ។

ទីស្នាក់ការកណ្តាល ៖ ផ្ទះលេខ ១៣៨ ផ្លូវ ១២២ សង្កាត់ ទឹកល្អក់ ១ ខណ្ឌ ទួលគោក រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

Central Office : #138, Street. 122, Teuk Laak I, Tuol Kork, Phnom Penh, CAMBODIA.

P.O. Box 1145, Phone : (855) 23 884 150 Fax: (855) 23 885 745 E-mail : comfrel@online.com.kh Website: www.comfrel.org

In its first plenary session on 23rd September, there were 68 elected CPP members present and none of the CNRP's 55 elected members present in the first meeting. As a result, only the CPP's 68 elected members became members of the National Assembly since all 55 of the CNRP's elected members had refused to be sworn in and were not given any legitimacy as Parliamentary members. The organization and formation of the legitimacy of the National Assembly by the single party CPP was heavily criticized as a contravention to Article 76 of the Constitution which states that the National Assembly shall consist of at least 120 members.

The National Assembly was held without the participation of multiple parties as required by the provisions of Article 1 and Article 8 of the Constitution, which state that the Kingdom of Cambodia follows the principles of a liberal multi-party democracy.

During the functioning of the National Assembly led by a single party, there were many important draft laws adopted with little debate by parliamentarians in meeting sessions. It has been observed and that in meetings from March to June 2014, amongst the eight draft laws¹, only two² draft laws were made available to members to express their ideas or concerns. Concerns were made in only one article of each chapter. During the time of single party-control, the National Assembly adopted three draft laws regarding the judiciary. The ruling party and the single-party controlled Assembly failed to disseminate and publicize the draft laws for feedback from the public before submitting the drafts to the National Assembly for debate and adaptation. More seriously, the laws were drafted and passed without the participation of the CNRP's elected members.

The functioning of the plenary session of the National Assembly with full legitimacy after the CNRP jointed the CPP.

From August 2014, the new organizational structure of the National Assembly includes, President, Vice-presidents, and Chairmen of all 10 Expert Commissions of the National Assembly, which has been constituted and enjoys a sharing of power between the two elected parties. The President and the Second Vice-president of the National Assembly belong to the CPP and the First Vice-president belongs to the CNRP. CPP controls Commissions of the National Assembly as Chairman and Secretary are the 2nd Commission, the 4th Commission, the 5th Commission, the 6th Commission, and the 9th Commission while CNRP controls the Commissions as Chairman and Secretary are the 1st Commission, 3rd Commission, 7th Commission, 8th Commission and the 10th Commission.

In months of August to December 2014, there were 11 plenary sessions held and seven (7) proposed/draft laws brought for debate and adopted by the National Assembly, including; the amendment on three laws (the amendments of the Constitution and the internal regulations of the National Assembly), the adaptation of the two draft laws (the law on the National Financial Budget Management for 2015, and the law on Road Traffic), and ratification of two agreements.

---

¹ 1. The law on the approval on the Protocol of ASEAN Charter on Mechanisms of Dispute Settlement; 2. The law on the Ratification on Agreement of Privileges and Immunities of the ASEAN; 3. The Law on the ratification of the ASEAN Agreement on Customs; 4. The law on the approval of the State Parties to the Protocol of the Amendment of the International Convention on Simplification and harmonization of Customs Procedures; 5. The law on the approval of the Agreement of the Mutual Judicial Assistance in Civil Matters between the Socialist Republic of Vietnam and the Kingdom of Cambodia; 6. The law on the Covenant on Extradition between the Kingdom of Cambodia the Socialist Republic of Vietnam; 7. The law on the approval of National Development Strategies 2014-2018 and 8. the Law on Insurance.

² 1. The law on the approval of National Development Strategies 2014-2018 and 2. the Law on Insurance.

The law on the National Budget 2015 was brought to debate and adopted by the National Assembly in only a one day period of discussion. The law was adopted without the endorsement of the members of the opposition party. The CNRP lawmakers argued that the draft law was submitted to them only a few days prior to the meeting and the law also contained some loopholes; the important linked documents requested by the CNRP have not yet been provided by the Ministry of Economy and Finance.

The same difficulties were present in the 4th term of the National Assembly, regarding poor communication and release of official primary information and documents from the Secretariat-General of the National Assembly, and from Parliamentarians, especially CPP lawmakers. The Secretariat-General and the Cabinet, which are under the management of the CNRP, has an effective and easy line of communication between their own Parliamentarians.

The functioning of the Commissions of the National Assembly: in comparison with activities of the Commissions of the 4th term and 5th term of the National Assembly in the same period of year, the observation found that in the 4th term, there was no available information regarding matters of invitations and questioning representatives of the Government as was available in this term. The meetings of the Commissions of the National Assembly in its 4th term with the representatives of the Government were made only to discuss particular matters such as discussion on draft laws which were submitted by the Government to the National Assembly for debate and adaptation.

The same thing happened in the period when the National Assembly was entirely under the control of a single party, the CPP. From September 2013 to July 2014, the group of CPP's lawmakers only invited a representative of the Government to make a direct confirmation in the plenary session of the National Assembly.

After the sharing of powers between the two elected parties in the 5th term of the National Assembly, from August to December 2014, the watch found that some Commissions which are under the control of the CNRP were very active in calling/inviting Ministers of different ministries to confront questions and answer to commissions. The commissions summonsed ministers, provincial governors and Civil Society organizations to have hearings, totaling 13 times in all.³

Field/Constituency Visits and Intervention letter of Member of the National Assembly

COMFREL found that to compare with the last legislature, the number of parliamentary field visits was dramatically decreased. During the first year of this legislature, 96 parliamentarians from the Cambodian People Party (CPP) and Cambodian National Rescue Party (CNRP) conducted 1274 field visits while 2729 field visits were conducted during the last year of the previous legislature by 108 parliamentarians. The decreased number of field visits resulted from the CRNP's boycott early in the legislature. CNRP elected candidates conducted many political conflict activities

---

³ The first commission led by Mr. Eng Chhay Eang and has conducted his activities on receiving petition from workers, people who were suffered of land grabbing and summonsed two provincial governing boards of Kah Kong and Phnom Penh capital. Apart from this, the 3rd commission led by Mr. Pol Horm, summonsed three Government representatives to confront explain before the Commission such as the Minister of Water resources, and the Minister of Agriculture and Fishery. Meanwhile, the 7th Commission led by Mr. Yem Bonharith, summonsed four ministers including minister of the Ministry of Education Youth and Sports, Minister of the Ministry of Cult and Religious Affairs, minister of the Ministry of Tourism, and Minister of the Ministry of Culture and Arts. The 8th Commission led by Mrs. Ke Sovannaraoth, summonsed three ministers, minister of the Ministry Labor and Vocational Training, minister of the Ministry of Health, and minister of the Ministry of social affairs veterans and youth rehabilitation. The last one, the 10th commission led by Mr. Ho Vann, summonsed Mr. Om Yentieng, the president of the Anti-Corruption Unit (ACU) and the Director of the International Transparency of Cambodia.

in Phnom Penh. The last year of the fourth legislature was the time of the general election when parliamentarians held many field visits for political benefit.

The number of parliamentary field visits made by both parties is quite similar. In general, however, the number of CPP parliamentarians who visit the field is greater than the number of CNRP parliamentarians. However, the CNRP has more parliamentary field visits than the CPP's. CNRP parliamentarians conducted 654 field visits while CPP parliamentarians conducted 610.

Seven parliamentarians have issued 25 intervention letters to the royal government representatives during the first year of the legislature. Twelve letters were a call to action, nine letters called for immediate intervention and four other letters invited government ministers to clarify important issues. During the same time in the fourth mandate, eight members of the National Assembly issued only 16 letters. The number of letters issued by members of the National Assembly has increased by 36%.

National Assembly Reform: Amendments on Internal Regulation of the National Assembly

After 55 CNRP parliamentarians entered the National Assembly, the CPP and CNRP agreed to reform the National Assembly following the 22nd July agreement on the political solution of the two parties, with the aim of restoring the National Assembly to function properly and effectively. The agreement says that “the two political parties agreed to review the internal regulations of the National Assembly for possibility of amendment promoting the role and recognition of the political party having seats in the National Assembly but not joining the government following the spirit of the constitution and other existing laws. The two political parties agree to restructure the leadership of the National Assembly with division of leadership in permanent committee of the National Assembly”.

The National Assembly amended principle 06 (NEW) and 48 (NEW II) of internal regulation. The principle 06 (NEW) was amended to add a new commission on anti-corruption into the commission of the National Assembly. The principle 48 (NEW II) was amended to establish the leadership of the member of the National Assembly of the political party have seat from 5% (five percentage) of total seats in the National Assembly. The leadership of member of the national assembly of the political party shall lead members of the National Assembly of their political party to practice any relevant jobs following the platform and principles of the political party. He/ she shall facilitate with other party leaders within the National Assembly so that any relevant legislation can be passed smoothly and in the best interest of the nation. The amendment is also stated that the “The National Assembly shall provide any mechanism for the leadership of the member of the National Assembly of the political party to play their role properly in the National Assembly.”

The leader of non-ruling political party (or opposition party) holding at least 25% of seats in the National Assembly government is called a minority leader in the National Assembly. The minority leader is a dialogue partner on national issue with the head of the government and he/ she is in equal position of the Prime Minister. The creation of minority leader will promote the role of the opposition or political party that is not in the government and the culture of dialogue between leaders of political parties having seats in the National Assembly.

The provision 48 (NEW II) still keep requirement of 10 members of the National Assembly for creating a group of member in order to have rights to speech in National Assembly plenary. This provision affects to less under 10-seat political party's freedom of expression.

A working group on National Assembly Reform established by the two winning political parties is carrying out its task.

Political deadlock In the post 2013 election resulted in the detainment and subsequent release of CNRP elected candidates.

In July 2014, seven CNRP elected candidates: Mrs. Mu Sochua, Mr. Men Sothavarin, Mr. Ho Vann, Mr. Real Kamin, Mr. Keo Phirum, Mr. Long Ry, and Mr. Nuth Romdoul were arrested and detained by the Phnom Penh Municipal court. The detainment aimed to force CNRP elected candidates to enter the National Assembly because there was political deadlock for several months after the election. It was severely criticized and considered as political move. However, the seven elected candidates were released soon after the 22nd July 2014 agreement. Although they are now free, the court is carrying out the procedure. They have been summoned and there has been a steady arrest of CNRP activists charged with the same crimes during the negotiation of election and national assembly reform.

KEY RECOMMENDATIONS ON NATIONAL ASSEMBLY REFORM

- To avoid future deadlock on the formation of the National Assembly, the National Election Committee shall make a list of at least 120 members of the National Assembly and submit it to the King within three days of the official results of the election. (This amends the law on Election of the Member of the National Assembly (LEMNA)).
- To ensure transparency in replacing members of the National Assembly, she or he loses her or his membership in the National Assembly in the following cases: He/she resigns from the National Assembly publicly. She or he shall write a letter with clear reason. Another case he/she shall not lose his/her membership from political party and membership of NA with a reason for expression of wrong opinion. This would amend Article 120 (NEW) of Law on Election of Members of the National Assembly (LEMNA).
- Commissions of the National Assembly shall designate one day per week to conduct public hearings by inviting relevant stakeholders and experts to testify regarding draft laws, proposed laws, and the enforcement of existing laws. These hearings would not allow for the possibility of any kind of voting.
- All records and documents of the NA must be kept in the General Secretariat and must be made public except for records and documents decided by the Permanent Committee that harm national security. This would amend Provision 18 of the internal regulations of the National Assembly. The General Secretariat of the National Assembly shall prepare administrative regulations to ensure the rights of citizens to access information and to attend public events of the National Assembly. This would be a new principle added to Chapter 4 of the internal regulations of the National Assembly.
- The Prime Minister or the Minister's oral and written responses shall be made within fifteen days after receiving questions from members of the National Assembly. Members of the National Assembly, who raise questions, and the Royal Government, are entitled to equal time in debate. For written responses, members of the National Assembly who raise questions

are entitled to respond orally to written responses in the National Assembly, with time equal to the time it takes to read the written answer by the government. This would amend principle 32 of the Internal Regulations of the National Assembly. There shall be a stage for the prime minister and minority leader to sit or stand opposite one another to conduct a debate or discussion.

- The circular issued on 12 September 2014 by the National Assembly President's on working methods and commissions of the National Assembly must be dissolved.

For further information:

Name	Tel:
• KOUL Panha	012 942 017
• KORN Savang	011 884 840
• SIN Tithseiha	012 252 661

**របាយការណ៍លទ្ធផលនៃការឃ្លាំមើលរដ្ឋសភា
និងតំណាងរាស្ត្រ**

លទ្ធផលនៃការសង្កេតដោយសង្ខេប

បន្ទាប់ពីជាប់គាំង និងខ្វះនីត្យានុកូលភាពនៃការបង្កើតរដ្ឋសភារយៈពេលពីក្រោយការបោះឆ្នោត ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣ ដល់ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ នៅក្នុងឆ្នាំទី១នៃនីតិកាលទី៥ រចនាសម្ព័ន្ធដឹកនាំនៃរដ្ឋសភា ប្រធាន អនុប្រធានទាំង២នៃរដ្ឋសភា រួមទាំងគណៈកម្មការអចិន្ត្រៃយ៍ ប្រធាន និងអនុប្រធានទាំង១០ នៃគណៈកម្មការជំនាញ នានារបស់រដ្ឋសភាគឺត្រូវបានបង្កើត និងបែងចែកអំណាចក្នុងចំណោមគណបក្សទាំងពីរដែលមានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភា នៅខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ជាពិសេសប្រធាន និងអនុប្រធានទី២រដ្ឋសភា ត្រូវបានដឹកនាំដោយគណបក្សប្រជាជន កម្ពុជា ចំណែកអនុប្រធានទី១នៃរដ្ឋសភា ដឹកនាំដោយគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ។

ការផ្លាស់ប្តូរតំណាងរាស្ត្រនៅក្នុងបញ្ជីរបស់គណបក្សនយោបាយ និងថ្នាក់ដឹកនាំរដ្ឋសភា (អនុប្រធានរដ្ឋសភា) ធ្វើឡើងដោយមិនមានតម្លាភាព និងមិនមាននីតិវិធីច្បាស់លាស់ នៅខណៈដែលអ្នកតំណាងរាស្ត្រមិនមានអំណាច ប៉ុន្តែបានផ្តល់អំណាចយ៉ាងធំធេងដល់ប្រធានគណបក្សនយោបាយ។

នៅក្នុងអំឡុងខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតប្រាំពីរ (៧)រូប នៃគណបក្សសង្គ្រោះជាតិរួមមាន លោកស្រី មូរ សុខហួរ លោក ម៉ែន សុផារីរ័ត្ន លោក ហួរ វ៉ាន់ លោក រៀល ខេមរ័ត្ន លោក កែវ ភីរម្យ លោក ឡុង វី និង លោក នុត រំដួល ត្រូវបានសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញចាប់ឃុំខ្លួន និងធ្វើការចោទប្រកាន់។ ការចាប់ខ្លួននោះ មានការចោទប្រកាន់រាជរដ្ឋាភិបាលថា ជាចេតនាដើម្បីចាប់បង្ខំឲ្យចូលតុលាការ បន្ទាប់ពីបានជាប់គាំងនយោបាយ ជាច្រើនខែនៅក្រោយការបោះឆ្នោត ហើយករណីនេះត្រូវទទួលការរិះគន់ជាខ្លាំង និងត្រូវបានមើលឃើញថា ជារឿង នយោបាយ។ ទោះជាយ៉ាងណា អ្នកទាំងនោះត្រូវបានដោះលែងវិញភ្លាមៗនៅបន្ទាប់ពីកិច្ចចរចាថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ ប៉ុន្តែតុលាការនៅបន្តនីតិវិធីរបស់ខ្លួន ដោយបានកោះហៅអ្នកទាំងនោះទៅបំភ្លឺនៅតុលាការនៅក្រោយ ការដោះលែង និងព្រមទាំងមានការចាប់ខ្លួនមន្ត្រី និងសកម្មជនគណបក្សសង្គ្រោះជាតិជាបន្តបន្ទាប់ទាក់ទងករណី ដូចគ្នានេះ។

ក្នុងដំណើរការរដ្ឋសភាក្នុងឆ្នាំទីមួយនៅ បន្ទាប់ពីការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ អាណត្តិទី៥ ស្ថាប័ន មួយនេះ ត្រូវបានអ្នកវិភាគឯករាជ្យ និងអ្នកឃ្នាំមើលដំណើរការរបស់រដ្ឋសភាបានមើលឃើញថា មិនបានដោះ ស្រាយបញ្ហាប្រឈមនានារបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ដូចជាបញ្ហាជីវ្តី ការបាញ់សម្លាប់ប្រជាពលរដ្ឋនៅផ្លូវវែងស្រែង និង ការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សជាដើម។ តំណាងរាស្ត្រមួយចំនួន មិនបានអនុវត្តតាមតួនាទីរបស់ខ្លួនទេ នៅពេលដែល ពលរដ្ឋរងទុក្ខ ហើយរត់ទៅពីពាក់តំណាងរាស្ត្ររបស់ខ្លួនឲ្យជួយ។

បន្ទាប់ពីក្រុមតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិសម្រេចចិត្តចូលរដ្ឋសភានៅខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ក្បាល ម៉ាស៊ីននាំដឹកនាំអង្គនីតិបញ្ញត្តិមួយនេះ ត្រូវបានរៀបចំឡើងវិញ ដោយមានការបែងចែកតួនាទីនៅក្នុងគណៈកម្មា

ធិការអចិន្ត្រៃយ៍នៃរដ្ឋសភា តាមរូបមន្ត៧ទល់៦។ គណៈកម្មការជំនាញថ្មីមួយទៀត ត្រូវបានបង្កើតក្រោមការដឹកនាំ ដោយសមាជិករដ្ឋសភាពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ។

គណៈកម្មការជំនាញថ្មីនោះ គឺគណៈកម្មការទី១០ មានឈ្មោះថា គណៈកម្មការអង្កេត បោសសំអាត និង ប្រឆាំងអំពើពុករលួយដែលបានបំបែកចេញពីគណៈកម្មការជំនាញទី៤។ ទន្ទឹមនឹងនេះ គណៈកម្មការជំនាញទី៤ ត្រូវបានប្តូរឈ្មោះជាគណៈកម្មការមហាផ្ទៃ ការពារជាតិ និងមុខងារសាធារណៈ ដោយតួនាទីមួយផ្នែក ត្រូវបានកាត់ បញ្ចូលទៅគណៈកម្មការដែលទើបបង្កើតថ្មី។ គណៈកម្មការជំនាញដែលគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាធ្វើជាប្រធាន និង ជាលេខាធិការនោះ រួមមាន គណៈកម្មការទី២ គណៈកម្មការទី៤ គណៈកម្មការទី ៥ គណៈកម្មការទី៦ និងគណៈ កម្មការទី៩។ ចំណែកឯគណៈកម្មការជំនាញដែលដឹកនាំដោយគណបក្សសង្គ្រោះជាតិធ្វើជាប្រធាន និងជាលេខា ធិការរួមមានដូចជា គណៈកម្មការទី១ គណៈកម្មការទី៣ គណៈកម្មការទី៧ គណៈកម្មការទី៨ និងគណៈកម្មការ ទី១០។

បន្ទាប់ពីគណៈកម្មការជំនាញមួយចំនួននៃរដ្ឋសភាត្រូវបានដឹកនាំដោយគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ គណៈកម្ម ការទាំងនោះបានធ្វើសកម្មភាពយ៉ាងសកម្មក្នុងការកោះហៅរដ្ឋមន្ត្រី ឬតំណាងរាជរដ្ឋាភិបាលមកបំភ្លឺនៅក្នុងគណៈ កម្មការ ដើម្បីធ្វើការសាកសួរ និងពិភាក្សារកដំណោះចំពោះបញ្ហាសង្គមមួយចំនួន ជាពិសេសបញ្ហាទំនាស់ដីធ្លី។

ប្រហាក់ប្រហែលនីតិកាលទី៤ នៃរដ្ឋសភា ការលំបាកក្នុងការទំនាក់ទំនងសាកសួរ និងទទួលព័ត៌មានផ្លូវការ ពីអគ្គលេខាធិការដ្ឋានរបស់រដ្ឋសភា ជាមួយតំណាងរាស្ត្រ ពិសេសតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា។ ខុទ្ទាកា ល័យ និងអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ដែលគ្រប់គ្រងដោយគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ គឺមានការងាយស្រួលក្នុងការទំនាក់ ទំនងជាមួយតំណាងរាស្ត្ររបស់ខ្លួន។

ការប្រជុំពេញអង្គរដ្ឋសភាឯកបក្ស និងខ្វះនិរន្តរភាព រដ្ឋសភានីតិកាលទី៥ ក្នុងឆ្នាំទី១នេះ (ពីខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤) បានបើកសម័យប្រជុំពេញអង្គសាមញ្ញរបស់ខ្លួនចំនួន២លើក និងប្រជុំពេញអង្គ វិសាមញ្ញចំនួន ១លើក។ សម័យប្រជុំពេញអង្គលើកទី១ចន្លោះពេលពីខែតុលា ដល់ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣ និងលើកទី២ ចន្លោះខែមេសា ដល់ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤។ រដ្ឋសភាឯកបក្សដែលមានតែគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាបានអនុម័ត ច្បាប់ដ៏ចម្រុះចម្រាស់ចំនួនបីទាក់ទងវិស័យតុលាការ និងច្បាប់ថវិកាជាតិគ្រប់គ្រងឆ្នាំ២០១៤។

ការប្រជុំពេញអង្គរដ្ឋសភាដែលមានទម្រង់ពេញលេញ គឺនៅពេលដែលគណបក្សទទួលអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភា ទាំងពីរបានចូលរួមក្នុងដំណើរការរបស់រដ្ឋសភាពីខែសីហា ដល់ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤។ ការសង្កេតឃើញថា មានកិច្ច ប្រជុំពេញអង្គចំនួន៣លើក ដែលក្នុងនោះប្រជុំវិសាមញ្ញចំនួន២លើក (ទី១.ពិភាក្សា និងអនុម័តវិសោធនកម្មបទ បញ្ហាផ្ទៃក្នុងរបស់រដ្ឋសភា និងទី២.ការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងអនុប្រធានទី១ និងទី២នៃរដ្ឋសភា និងការបោះឆ្នោត ជ្រើសតាំងជំនួស និងបំពេញបន្ថែមសមាជិកគណៈកម្មការនានានៃរដ្ឋសភា) និងប្រជុំសាមញ្ញចំនួន១លើក ដោយ

បានពិភាក្សា និងអនុម័តរបៀបវារៈចំនួន៤ ដែលក្នុងនោះ វិសោធនកម្មច្បាប់ចំនួនពីរ និងផ្តល់សច្ចាប័នលើកិច្ចព្រមព្រៀងចំនួនពីរ។

រដ្ឋសភាមានរបៀបវារៈចំនួន៣៦របៀបវារៈ ដែលតម្រូវយកមកពិភាក្សា និងអនុម័ត និងរួមទាំងការបោះឆ្នោតផ្តល់សេចក្តីទុកចិត្ត។ ក្នុងរបៀបវារៈទាំង៣៦ រដ្ឋសភាយកមកពិភាក្សា និងអនុម័តនោះរួមមាន សេចក្តីព្រាងច្បាប់ចំនួន១៤ ការផ្តល់សច្ចាប័នលើកិច្ចព្រមព្រៀងចំនួន១៤ច្បាប់ ការបោះឆ្នោតផ្តល់សេចក្តីទុកចិត្តចំនួន៤លើក វិសោធនកម្មច្បាប់ចំនួន៣ច្បាប់ និងការឆ្លើយបំភ្លឺផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងសភាចំនួន១លើក។ ក្នុងឆ្នាំទី១នីតិកាលទី៥នេះ រដ្ឋសភាជាតិមិនសូវមាញឹកក្នុងការប្រជុំពិភាក្សា និងអនុម័តច្បាប់នោះទេ ក្នុងអំឡុងរយៈពេលរបាយការណ៍ខុមហ្វ្រែល រដ្ឋសភាបានដំណើរការកោះអញ្ជើញតំណាងរាស្ត្រចូលរួមកិច្ចប្រជុំបានចំនួន១១លើកដំណើរការកិច្ចប្រជុំ២០កិច្ចប្រជុំ។ តែបើគិតជាមធ្យមក្នុង១កិច្ចប្រជុំ ចំណាយពេលវេលាត្រឹមតែ១ព្រឹកប៉ុណ្ណោះក្នុងការពិភាក្សា និងអនុម័តលើសេចក្តីព្រាងច្បាប់/ស្នើច្បាប់នានាដែលចូលរដ្ឋសភា។

មួយឆ្នាំនេះ កិច្ចប្រជុំរដ្ឋសភា មានតំណាងរាស្ត្រចំនួន២៣រូប (ស្មើនឹង១៩%) នៃចំនួនអ្នកតំណាងរាស្ត្រសរុបនៅក្នុងរដ្ឋសភា បានចំណាយពេលឡើងបញ្ចេញមតិចំនួន៨៨ដង ប្រើប្រាស់ពេលវេលាអស់៦៩៣នាទី(ស្មើនឹង១១ម៉ោង៣៣នាទី)។ ក្នុងនោះមានតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាចំនួន១៩រូប បានឡើងបញ្ចេញមតិសរុបចំនួន៦៣២នាទី(ស្មើនឹង១០ម៉ោង៣២នាទី) និងតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ចំនួន៤រូប បានឡើងបញ្ចេញមតិចំនួន៦១នាទី(ស្មើនឹង១ម៉ោង១នាទី)។ សូមបញ្ជាក់ថា ក្នុងកិច្ចប្រជុំរបស់រដ្ឋសភាទាំង២០កិច្ចប្រជុំនោះ តំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិបានចូលរួមប្រជុំចំនួន០៥កិច្ចប្រជុំចាប់ពីតំណាងរាស្ត្រគណបក្សនេះចូលសភា និងបានចូលរួមពិភាក្សា និងអនុម័តច្បាប់ចំនួន០៥ច្បាប់ និងបោះឆ្នោតចំនួន០២លើក (បោះឆ្នោតជូនលោក ងួន ញីល ជាអនុប្រធានទី២ និងលោក កឹម សុខា ជាអនុប្រធានទី១នៃរដ្ឋសភា និងបោះឆ្នោតបំពេញបន្ថែមសមាជិកគណៈកម្មការជំនាញនៃរដ្ឋសភា។

ការចុះមូលដ្ឋានរបស់តំណាងរាស្ត្រ: តាមរយៈការប្រមូលព័ត៌មានរបស់ខុមហ្វ្រែលទទួលបាន មានអ្នកតំណាងរាស្ត្រចុះមូលដ្ឋានចំនួន១២៧៤លើក ដែលក្នុងនោះ សកម្មភាពរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិចំនួន ៦៦៤លើក គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាចំនួន៦១០លើក។

ព័ត៌មានអំពីការចុះមូលដ្ឋានរបស់តំណាងរាស្ត្រ អ្នកសង្កេតការណ៍ខុមហ្វ្រែលបានប្រមូលពីការិយាល័យតំណាងរាស្ត្រតាមបណ្តារាជធានី ខេត្ត ពីស្នាក់ការគណបក្សនយោបាយប្រចាំរាជធានី ខេត្ត ពីប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយនានា និងពីជំនួយការអ្នកតំណាងរាស្ត្រផ្ទាល់ ទៅតាមលទ្ធភាព និងមធ្យោបាយដែលអ្នកសង្កេតការណ៍អាចធ្វើបាន។ ដូច្នេះព័ត៌មានដែលយើងខ្ញុំទទួលបានពីការចុះមូលដ្ឋានរបស់តំណាងរាស្ត្រទាំងពីរគណបក្សនេះ អាចតិចជាងចំនួនចុះជាក់ស្តែង ដោយហេតុថា ការចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រភាគច្រើន គឺមិនបានផ្តល់សកម្មភាពព័ត៌មានជាក់លាក់ទៅឱ្យមន្ត្រីការិយាល័យតំណាងរាស្ត្រនៅតាមមណ្ឌលនោះឡើយ

ហើយអ្នកសង្កេតការណ៍ខុមហ្វ្រែលក៏ជួបការលំបាកក្នុងការប្រមូលព័ត៌មានពីអ្នកតំណាងរាស្ត្រមួយចំនួន ជាពិសេស របាយការណ៍សកម្មភាពរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រនៃគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា។

ក្នុងចំណោមសកម្មភាពចុះមូលដ្ឋានទាំង១២៧៤លើក គឺមានតំណាងរាស្ត្រចំនួន៩៦រូប ក្នុងចំណោម តំណាងរាស្ត្រសរុប១២៣រូប បានធ្វើសកម្មភាពទៅលើគោលបំណងចំនួន៥ រួមមាន ១.ការចុះសំណេះសំណាល សួរសុខទុក្ខ ចែកអំណោយប្រជាពលរដ្ឋ និងការសម្តែងសមិទ្ធិផលនានា ២.ការចុះពង្រឹងបណ្តាញផ្ទៃក្នុងបក្ស ៣.ការចូលរួមវេទិកាសាធារណៈ ៤.ការអមដំណើរថ្នាក់ដឹកនាំ និង៥.ការចុះជួយអន្តរាគមន៍ដោះស្រាយបញ្ហានានា ជូនប្រជាពលរដ្ឋនៅតាមមូលដ្ឋាន។

ដើមនីតិកាលទី៥នេះ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាទទួលបានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភាចំនួន៦៨រូប ខុមហ្វ្រែល ទទួលព័ត៌មាន មានតំណាងរាស្ត្រចំនួន៥០រូប ចុះធ្វើសកម្មភាពក្នុងមូលដ្ឋានបានចំនួន៦១០លើក។ បើគិតជាមធ្យម ក្នុង១រូប តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាចុះបាន១២លើក។ គណបក្សសង្គ្រោះជាតិដែលមានអាសនៈក្នុង រដ្ឋសភាចំនួន៥៥រូប មានតំណាងរាស្ត្រចំនួន៤៦រូប បានចុះធ្វើសកម្មភាពក្នុងមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួនចំនួន៦៦៤លើក។ បើគិតជាមធ្យមតំណាងរាស្ត្រ១រូប ចុះធ្វើសកម្មភាពការងារក្នុងមូលដ្ឋានបានចំនួន១៤លើក។

ការចុះមូលដ្ឋានរបស់តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា គឺបានផ្តោតទៅលើការចុះសំណេះសំណាល សួរសុខទុក្ខប្រជាពលរដ្ឋ រួមទាំងសម្តែងសមិទ្ធិផលនានាដោយចុះបាន៣៥៩លើក។ ចំណែកគោលបំណងទី២ ផ្តោតទៅលើការចុះអមដំណើរថ្នាក់ដឹកនាំបានចំនួន១៦៨លើក។ គោលបំណងចុះពង្រឹងបណ្តាញផ្ទៃក្នុងបក្សបាន ចំនួន៥៧លើក ចូលរួមវេទិកាសាធារណៈចំនួន៥លើក និងជួយអន្តរាគមន៍ដោះស្រាយបញ្ហានានាបានចំនួន២១ លើក។ រីឯតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិចុះមូលដ្ឋាន ក្នុងគោលបំណងផ្តោតទៅលើការចុះសំណេះ សំណាលសួរសុខទុក្ខប្រជាពលរដ្ឋ និងចែកអំណោយដល់ប្រជាពលរដ្ឋម្ចាស់ឆ្នោតចំនួន៣៤៨លើក និងគោល បំណងទី២តំណាងរាស្ត្រគណបក្សនេះ បានផ្តោតទៅលើការចុះពង្រឹងបណ្តាញផ្ទៃក្នុងបក្សបានចំនួន២០៩លើក។ ចំណែកក្នុងគោលបំណង៣ទៀត គឺគោលបំណងអមដំណើរថ្នាក់ដឹកនាំតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិចុះបាន ចំនួន៧៧លើក គោលបំណងជួយដោះស្រាយបញ្ហានានាបានចំនួន២៧លើក និងក្នុងគោលបំណងចូលរួមវេទិកា បានចំនួន៣លើក។

ការចេញលិខិតអន្តរាគមន៍របស់តំណាងរាស្ត្រ: ខុមហ្វ្រែលបានទទួលព័ត៌មានពីការចេញលិខិតរបស់តំណាង រាស្ត្រ បានបង្ហាញឱ្យឃើញថា មានតែតំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិប៉ុណ្ណោះ ដែលបានចេញលិខិតទៅ ក្រសួង ស្ថាប័ននីតិប្រតិបត្តិ អំពាវនាវឱ្យមានអន្តរាគមន៍ទៅលើបញ្ហានានារបស់ប្រជាពលរដ្ឋ។

មានតំណាងរាស្ត្រចំនួន១១រូប មកពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិបានចេញលិខិតចំនួន១៨ច្បាប់ ដែលក្នុងនោះ មានលិខិតគោលបំណងអំពាវនាវចំនួន១៣ច្បាប់ លិខិតបញ្ជូនសិទ្ធិចំនួន១ច្បាប់ និងលិខិតគោលបំណងហៅ

រដ្ឋមន្ត្រីមកឆ្លើយបំភ្លឺចំនួន៤ច្បាប់។ ក្នុងចំណោមលិខិតទាំងនោះ ការសង្កេតឃើញថា មានតែលិខិតចំនួន៥ច្បាប់ ប៉ុណ្ណោះ មានការឆ្លើយតបពីរាជរដ្ឋាភិបាល។

ព័ត៌មានអំពីស្ថានភាពអ្នកតំណាងរាស្ត្រ: សម្រាប់រដ្ឋសភានីតិកាលទី៥នេះ ខុមហ្វ្រែលបានបន្តចងក្រងជា សៀវភៅប្រវត្តិរូបសង្ខេបរបស់តំណាងរាស្ត្រ ដើម្បីផ្តល់ឱ្យសហគមន៍ អង្គការ ស្ថាប័ន ជាពិសេសប្រជាពលរដ្ឋនូវ ឧបករណ៍ និងព័ត៌មានចាំបាច់នានា ក្នុងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការយល់ដឹងអំពីដំណើរការ រចនាសម្ព័ន្ធ តួនាទី សិទ្ធិ និងអំណាចរបស់រដ្ឋសភា និងតំណាងរាស្ត្រ។ ព័ត៌មានចាំបាច់មួយចំនួនរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ ដូចជាប្រវត្តិ សង្ខេប អាសយដ្ឋាន លេខទូរស័ព្ទ កម្រិតវប្បធម៌ ជំនាញឯកទេស វិស័យដែលអ្នកតំណាងរាស្ត្រមានចំណាប់ អារម្មណ៍ និងបទពិសោធន៍ការងារជាងដើម ត្រូវរៀបរាប់ក្នុងសៀវភៅនេះ ដើម្បីជួយបង្កើននូវការយល់ដឹងកាន់តែធំ ធេងឡើងសម្រាប់ម្ចាស់ឆ្នោត និងជាស្ថានទំនាក់ទំនងរវាងអ្នកតំណាងរាស្ត្រជាមួយប្រជាពលរដ្ឋ សហគមន៍ ស្ថាប័ន និងអង្គការនានា។

អនុសាសន៍

ដើម្បីអនុវត្តកំណែទម្រង់រដ្ឋសភា ដែលព្រមព្រៀងដោយគណបក្សទាំងពីរថា នាធាន្យដំណើររដ្ឋសភាមាន ប្រសិទ្ធភាព និងតម្លាភាព ស្របតាមគោលការណ៍ប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស និងរបបសភានិយមនៅកម្ពុជា អនុសាសន៍សំខាន់ៗចូលរួមលើការធ្វើវិសោធនកម្មកែប្រែ ឬការបន្ថែមខ្លឹមសារមាត្រាច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងប្រការ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា និងមាត្រា១២០ថ្មីនៃច្បាប់បោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រដូចខាងក្រោម៖

- សមាជិករដ្ឋសភា ត្រូវបាត់បង់សមាជិកភាពរបស់ខ្លួន ដោយសារសាមីខ្លួនសុំលាលយប់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ពីសមាជិករដ្ឋសភា ហើយបញ្ជាក់ពីមូលហេតុ និងផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈ។ សាមីខ្លួនបាត់បង់សមាជិក ភាពពីគណបក្សនយោបាយរបស់ខ្លួន ដែលមានការសម្រេចជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ តែមិនមែនមូលហេតុ ដោយសារការបញ្ចេញមតិខុសឆ្គង។ (មាត្រា ១២០ថ្មី នៃច្បាប់បោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ)
- យ៉ាងយូរ៧០(៧០)ថ្ងៃ ក្រោយពេលការប្រកាសលទ្ធផលបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រជាស្ថាពរ គណៈ កម្មាធិការជាតិសម្រាប់ការបោះឆ្នោត ត្រូវរៀបចំបញ្ជីសមាជិកតំណាងរាស្ត្រដែលមានយ៉ាងតិច១២០រូប ថ្វាយព្រះមហាក្សត្រ។ (វិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ)
- ការអនុម័តបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង«ថ្មី» ត្រូវការមតិពីភាគីនៃចំនួនសមាជិករដ្ឋសភាទាំងមូល។ ក្នុងករណីមិនមាន បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងថ្មី បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃអាណត្តិចុងក្រោយត្រូវចូលជាធរមាន។ (មាត្រា៨២ថ្មី នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងប្រការ ៨២ថ្មី នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា)។
- បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា ត្រូវចែងអំពីការបែងចែកអំណាចដឹកនាំរដ្ឋសភាសមាមាត្រ ក្នុងចំណោមគណ បក្សមានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភារវាងគណបក្សប្រឆាំង និងគណបក្សកាន់អំណាច ខណៈដែលបញ្ចូលសមាស

ភាពបុរស និងស្ត្រី ដូចរូបមន្តកិច្ចព្រមព្រៀងដំណោះស្រាយនយោបាយថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤។ (ប្រការ ០២ថ្មី (ពីរ) និង ១០ថ្មី(ពីរ) នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា)។

- គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ឬគណៈកម្មការជំនាញនីមួយៗ នៃរដ្ឋសភាត្រូវកំណត់ពេល ០១ (មួយ) ថ្ងៃ ក្នុង ០១ (មួយ) សប្តាហ៍ ដើម្បីធ្វើសវនាការសាធារណៈ ជជែកដេញដោល ដោយកោះហៅជនពាក់ព័ន្ធមកបំភ្លឺ លើសេចក្តីព្រាង និងសេចក្តីស្នើច្បាប់ និងការអនុវត្តច្បាប់ជាធរមាន។ គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍មាន អំណាចទទួលពិនិត្យបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់រដ្ឋសភា។ (ប្រការថ្មីបមន្តក្នុងជំពូក៣ នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា)
- កំណត់ហេតុទាំងអស់ និងឯកសារដទៃទៀតរបស់រដ្ឋសភា ត្រូវរក្សាទុកនៅក្នុងអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន និងជាសាធារណៈ លើកលែងតែជាកំណត់ហេតុ និងឯកសារទាំងឡាយណាដែលសំរេចដោយគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ថា អាចប៉ះពាល់ដល់សន្តិសុខជាតិ។ (ប្រការ១៨ នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា)។ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវរៀបចំឲ្យមានបទបញ្ជារដ្ឋបាល ដើម្បីធានាសិទ្ធិប្រជាពលរដ្ឋក្នុងការទទួលបានព័ត៌មាន និងចូលរួមក្នុងព្រឹត្តិការណ៍សាធារណៈរបស់រដ្ឋសភា។(ប្រការថ្មី បញ្ចូលទៅក្នុងជំពូកទី ៤)។
- គណៈកម្មការជំនាញនៃរដ្ឋសភា ត្រូវកោះហៅអ្នកព្រាងច្បាប់ និងអ្នកស្នើច្បាប់មកសាកសួរអំពីសេចក្តីព្រាង និងសេចក្តីស្នើច្បាប់ក្នុង«សវនាការសាធារណៈ» ដោយមានការចូលរួមពីអ្នកសង្កេតការណ៍ និងតំណាងប្រជាពលរដ្ឋ។ អ្នកតែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ ឬអ្នកតែងសេចក្តីស្នើច្បាប់ មានសិទ្ធិចូលរាយការណ៍ជម្រាបគណៈកម្មការដែលពិនិត្យសេចក្តីស្នើច្បាប់នោះ។ (ប្រការ២៣ នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា)
- ចម្លើយផ្ទាល់មាត់ ឬលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី ឬរដ្ឋមន្ត្រី ត្រូវធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេល(១៥)ដប់ប្រាំថ្ងៃបន្ទាប់ពីទទួលបានសំណួរ។ ចំពោះចម្លើយផ្ទាល់មាត់តំណាងរាស្ត្រដាក់សំណួរ និងរាជរដ្ឋាភិបាលមានសិទ្ធិទទួលបានពេលវេលាស្មើគ្នាក្នុងការជជែកដេញដោល។ ចំពោះចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរតំណាងរាស្ត្រដាក់សំណួរមានសិទ្ធិឆ្លើយតបក្នុងរដ្ឋសភា ក្នុងរយៈពេលស្មើគ្នានឹងការអានចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល។ ប្រធានក្រុមភាគតិចនៃរដ្ឋសភា ពិភាក្សា និងដេញដោលជាមួយនាយករដ្ឋមន្ត្រីតទល់មុខគ្នា។
- ញត្តិបន្ទោសរាជរដ្ឋាភិបាល ត្រូវបានលើកឡើងជូនរដ្ឋសភា ដោយតំណាងរាស្ត្រចំនួន(៣០)សាមសិបយ៉ាងតិច ទើបរដ្ឋសភាលើកយកមកពិភាក្សាបាន។ ប្រសិនបើមានញត្តិបន្ទោសសមាជិកគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ឬរាជរដ្ឋាភិបាលពីរដង រដ្ឋសភាត្រូវបើកប្រជុំពេញអង្គពិភាក្សា និងអនុម័តជាសាធារណៈក្នុងការទម្លាក់សមាជិកគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ឬរាជរដ្ឋាភិបាល។ (ប្រការ៣៥ នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា)
- គណៈបក្សនយោបាយមានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភាតិចជាងដប់ មានសិទ្ធិបង្កើតក្រុមរបស់ខ្លួនចំនួនមួយ(០១) ក្រុម ដើម្បីអាចចូលរួមពិភាក្សាច្បាប់ក្នុងការប្រជុំពេញអង្គ។ (ប្រការ៤៨ថ្មី (ពីរ) បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា)

- លុបចោលសារាចរណែនាំ ស្តីពីបែបបទការងារស្តីពីគណៈកម្មការនានានៃរដ្ឋសភា ចុះថ្ងៃទី១២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ចេញដោយប្រធានរដ្ឋសភា។

មាតិកាសំខាន់ៗ

I. ដំណើរការប្រជុំរបស់រដ្ឋសភា	ទំព័រទី ៧
II. ការចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ	ទំព័រទី ១៧
III. ការទំនាក់ទំនង និងអន្តរាគមន៍របស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ និងរដ្ឋសភា	ទំព័រទី ២២
IV. អំពីអ្នកតំណាងរាស្ត្រ	ទំព័រទី ២៧
V. ការផ្លាស់ប្តូរថ្នាក់ដឹកនាំរដ្ឋសភា និងសមាសភាពតំណាងរាស្ត្រ	ទំព័រទី ២៨
VI. សង្ខេបព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗទាក់ទងសភា និងតំណាងរាស្ត្រ	ទំព័រទី ៣២

រដ្ឋសភា និងតំណាងរាស្ត្រ

I. ដំណើរការប្រជុំរបស់រដ្ឋសភា

រដ្ឋសភានីតិកាលទី៥ ក្នុងដើមឆ្នាំទី១នេះ ក្នុងចន្លោះពេលពីខែតុលា ២០១៣ ដល់ខែកញ្ញា ២០១៤ រដ្ឋសភាបានបើកសម័យប្រជុំពេញអង្គសាមញ្ញរបស់ខ្លួនចំនួន២លើក (លើកទី១ ក្នុងចន្លោះពេលពីខែតុលា ដល់ខែធ្នូឆ្នាំ២០១៣ និងលើកទី២ចាប់ពីចន្លោះខែមេសា ដល់ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤) និងបានបើកកិច្ចប្រជុំជាវិសាមញ្ញចំនួន៣លើក ដែលលើកទី១នៅថ្ងៃទី២៨ កក្កដា ២០១៣ លើកទី២នៅថ្ងៃទី៨ សីហា ២០១៤ និងលើកទី៣ចាប់ពីថ្ងៃទី២៦ ដល់២៧ សីហា ២០១៤ ក្នុងចន្លោះសម័យប្រជុំពេញអង្គលើកទី២និងលើកទី៣នៃនីតិកាលទី៥រដ្ឋសភាជាតិ។

រដ្ឋសភាមានរបៀបវារៈចំនួន៣៦របៀបវារៈ ដែលតម្រូវយកមកពិភាក្សា និងអនុម័ត និងរួមទាំងបោះឆ្នោតផ្តល់សេចក្តីទុកចិត្ត។ ក្នុងរបៀបវារៈទាំង៣៦ រដ្ឋសភាយកមកពិភាក្សា និងអនុម័តនោះរួមមានសេចក្តីព្រាងច្បាប់ចំនួន១៤ច្បាប់ ការផ្តល់សច្ចាប័នលើកិច្ចព្រមព្រៀងចំនួន១៤ច្បាប់ ការបោះឆ្នោតផ្តល់សេចក្តីទុកចិត្តចំនួន៤លើក វិសោធនកម្មច្បាប់ចំនួន៣ច្បាប់ និងការឆ្លើយបំភ្លឺផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងសភាចំនួន១លើក។

រាល់កិច្ចប្រជុំពេញអង្គរដ្ឋសភាក្នុងឆ្នាំទី១ដើមនីតិកាលទី៥នេះ រដ្ឋសភាមិនមានការជួបវិបត្តិក្នុងការខ្វះកូរ៉ែមសម្រាប់កិច្ចប្រជុំរបស់ខ្លួននោះទេ ទោះបីតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិនៅមិនចូលរដ្ឋសភាក៏ដោយ រដ្ឋសភានៅតែអាចបន្តកិច្ចប្រជុំនិងអនុម័តច្បាប់ដដែរ រដ្ឋសភាដំណើរការទៅមុខតែឯកបក្ស ពោលគឺមានតែតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាតែមួយប៉ុណ្ណោះ ដែលជាគណបក្សដឹកនាំស្ថាប័ននីតិប្រតិបត្តិ។

១.១ ការប្រជុំពេញអង្គ/ ការប្រជុំដេញដោល ឬការឆ្លើយបំភ្លឺ

ក្នុងរយៈពេលនេះ រដ្ឋសភាបានហៅរដ្ឋមន្ត្រីមកបំភ្លឺដោយផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងរដ្ឋសភាពាក់ព័ន្ធនឹងការអភិវឌ្ឍន៍ គម្រោងសាងសង់ទំនប់វារីអគ្គិសនីសេសានក្រោម២។ ការកោះហៅនេះ គឺធ្វើឡើងដោយក្រុមអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ចំនួន៤៧រូបរបស់គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ដែលជាគណបក្សដឹកនាំរាជរដ្ឋាភិបាល។ គួរកត់សម្គាល់ថា នេះជា លើកដំបូងហើយដែលក្រុមតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា បានកោះហៅតំណាងរាជរដ្ឋាភិបាលមកឆ្លើយ បំភ្លឺនៅរដ្ឋសភា។

ការឆ្លើយបំភ្លឺដោយផ្ទាល់មាត់នេះ មានសំណួរចំនួន៥ ត្រូវបានប្រធានរដ្ឋសភាអនុញ្ញាតឱ្យក្រុមតំណាងរាស្ត្រ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាសាកសួរទៅរដ្ឋមន្ត្រី។ ជាមួយគ្នានេះ ប្រធានរដ្ឋសភាក៏តម្រូវឱ្យតំណាងរាជរដ្ឋាភិបាលធ្វើ ការឆ្លើយបំភ្លឺម្តងមួយសំណួរៗ ដោយប្រើប្រាស់ពេលវេលា ៣០នាទី។

តាមប្រការ ៣២ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភាបានចែងថា « អ្នកតំណាងរាស្ត្រមានសិទ្ធិដាក់សំណួរដល់រាជរដ្ឋា ភិបាល។ សំណួរនេះត្រូវសរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរប្រគល់ជូនតាមរយៈប្រធានរដ្ឋសភា។ ចម្លើយអាចធ្វើឡើង ដោយរដ្ឋមន្ត្រីមួយរូប ឬច្រើនរូបអាស្រ័យដោយបញ្ជាដែលបានចោទឡើង ពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់ រដ្ឋមន្ត្រីមួយរូប ឬច្រើនរូប។ ចំពោះចម្លើយផ្ទាល់មាត់ ប្រធានរដ្ឋសភាអាចសម្រេចបើកឱ្យមាន ឬមិនឱ្យមានការ ជជែកដេញដោល។ បើគ្មានការបើកឱ្យជជែកដេញដោលទេ នោះចម្លើយរបស់រដ្ឋមន្ត្រី ឬរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រីនឹង បញ្ចប់សំណួរតែម្តង។»

ការកោះហៅរាជរដ្ឋាភិបាលមកបំភ្លឺផ្ទាល់មាត់នៅរដ្ឋសភា ដែលធ្វើឡើងដោយតំណាងរាស្ត្រគណបក្សកាន់ អំណាច និងការធ្វើដោយតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រឆាំង ត្រូវបានសង្កេតឃើញថាមានសភាពខុសគ្នា ជាពិសេស ត្រង់ការអនុញ្ញាតឱ្យមានសំណួរ ឬក៏មិនឱ្យមានសំណួរពីសំណាក់ប្រធានរដ្ឋសភា។ ការកោះហៅរបស់តំណាងរាស្ត្រ គណបក្សកាន់អំណាច ត្រូវបានប្រធានរដ្ឋសភាអនុញ្ញាតឱ្យសួរសំណួរទៅតំណាងរាជរដ្ឋាភិបាល នៅខណៈពេល ដែលតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រឆាំងមិនត្រូវបានប្រធានរដ្ឋសភាអនុញ្ញាតឱ្យសួរដេញដោលទៅតំណាងរាជរដ្ឋាភិបា លដែលមកឆ្លើយបំភ្លឺនៅរដ្ឋសភានោះឡើយ។

រដ្ឋសភានីតិកាលទី៤ ការកោះហៅរដ្ឋមន្ត្រីមកឆ្លើយបំភ្លឺផ្ទាល់មាត់ គឺធ្វើឡើងដោយក្រុមអ្នកតំណាងរាស្ត្រ គណបក្សប្រឆាំងតែប៉ុណ្ណោះ។ ការមកបំភ្លឺផ្ទាល់មាត់របស់តំណាងរាជរដ្ឋាភិបាលនៅពេលនោះ គឺមិនត្រូវបាន ប្រធានរដ្ឋសភាបើកឱកាសឱ្យអ្នកតំណាងរាស្ត្រសួរដេញដោលឡើយ សូម្បីតែអានសំណួររបស់ខ្លួនដែលបានបញ្ជូន ទៅរាជរដ្ឋាភិបាលក៏មិនត្រូវបានប្រធានរដ្ឋសភាអនុញ្ញាតដែរ។ គួរបញ្ជាក់ថា ក្នុងនីតិកាលទី៤ កន្លងទៅនេះ ក្រុមអ្នក តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រឆាំងបានកោះហៅរដ្ឋមន្ត្រី និងនាយករដ្ឋមន្ត្រីមកបំភ្លឺដោយផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងរដ្ឋសភា។

១.១.១ ការបញ្ចេញមតិរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រក្នុងសម័យប្រជុំរដ្ឋសភា

ខ្លឹមសារនៃការបញ្ចេញមតិតំណាងរាស្ត្រ និងគោលជំហររបស់តំណាងរាស្ត្រម្នាក់ៗមាននិន្នាការស្របទៅនឹងបន្ទាត់នយោបាយរបស់គណបក្សខ្លួន។ ការបញ្ចេញមតិរបស់តំណាងរាស្ត្រគណបក្សកាន់អំណាចភាគច្រើន តែងតែបញ្ចេញមតិការពារ ឬក៏កោតសរសើរគាំទ្រនឹងគោលនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល។ គណបក្សប្រឆាំង គឺរិះគោលនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល។

ទោះជាយ៉ាងណា ក្នុងដើមនីតិកាលទី៥នេះ ការបញ្ចេញមតិពិភាក្សារបស់តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាបានឡើងបញ្ចេញមតិនោះ ភាគច្រើនបញ្ចេញមតិអនុម័តលើសេចក្តីព្រាងច្បាប់/ស្នើច្បាប់មួយចំនួនប៉ុណ្ណោះដែលមានការជជែកសាកសួរដេញដោលទៅលើតំណាងរាជរដ្ឋាភិបាល ដែលជាអ្នកការពារសេចក្តីព្រាងច្បាប់ ដែលផ្ទុយពីនីតិកាលទី៤ ដែលការបញ្ចេញមតិរបស់តំណាងរាស្ត្រគណបក្សកាន់អំណាចភាគច្រើន គឺចេញមុខការពារសេចក្តីព្រាងច្បាប់ជំនួសឱ្យតំណាងរាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងពេលពិភាក្សា និងអនុម័ត។

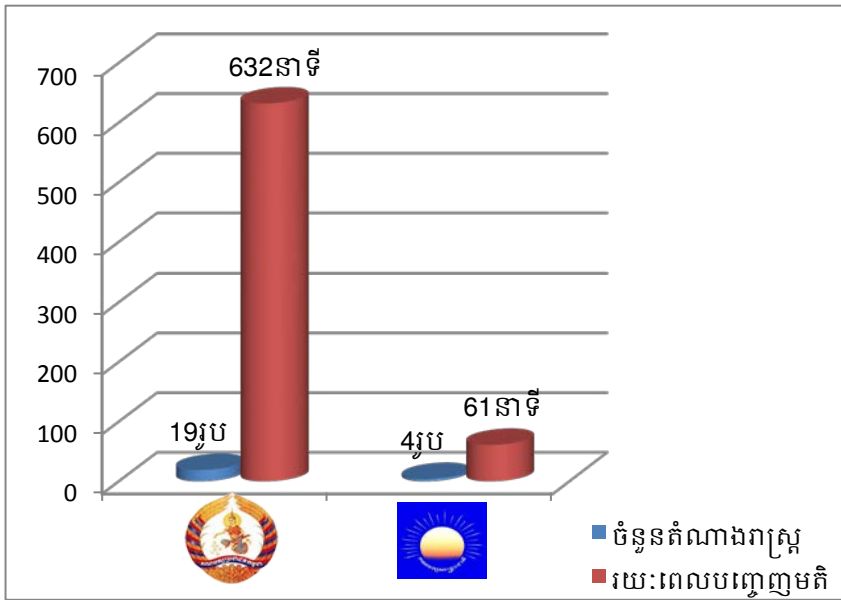
ការសង្កេតជាទូទៅឃើញថា មានតំណាងរាស្ត្រភាគច្រើនដែលមិនបានឡើងបញ្ចេញមតិពិភាក្សាលើច្បាប់ដោយស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពស្ងប់ស្ងាត់ មិនសូវមានការបញ្ចេញមតិយោបល់ក្នុងការពិភាក្សានោះ មានការលើកឡើងថា ការបញ្ចេញមតិមកវាអាចប៉ះពាល់ដល់ពីតួនាទីរបស់ខ្លួន ប្រសិនបើការបញ្ចេញមតិខុសផ្ទុយនឹងគោលនយោបាយគណបក្សខ្លួនជាដើម។

១.១.២ ការបញ្ចេញមតិជាបរិមាណរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រក្នុងសម័យប្រជុំពេញអង្គរដ្ឋសភា

រយៈពេល១ឆ្នាំនេះ មានអ្នកតំណាងរាស្ត្រសរុបចំនួន២៣រូប មកពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិដែលមានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភា បានឡើងបញ្ចេញមតិរយៈពេលសរុប៦៩៣នាទី(១១ម៉ោង៣៣នាទី)។ ការបញ្ចេញមតិបើជាមធ្យមក្នុងតំណាងរាស្ត្រ១រូប បានបញ្ចេញមតិបានប្រមាណ៣០នាទី។

តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាមានអាសនៈ៦៨ នៅក្នុងរដ្ឋសភា មានតំណាងរាស្ត្រ១៩រូបបានឡើងបញ្ចេញមតិសរុបចំនួន៦៣២នាទី(ស្មើនឹង១០ម៉ោង៣២នាទី)។ រីឯតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិដែលមានអាសនៈ៥៥រូប នៅក្នុងរដ្ឋសភា មានតំណាងរាស្ត្រចំនួន៤រូបបានឡើងបញ្ចេញមតិសរុបចំនួន៦១នាទី(ស្មើនឹង១ម៉ោង១នាទី)។ ការបញ្ចេញមតិរបស់តំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះ គឺនៅបន្ទាប់ពីតំណាងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិសម្រេចចូលរដ្ឋសភា បន្ទាប់ពីមានការចរចាពិច្ចព្រមព្រៀង ស្តីពីដំណោះស្រាយនយោបាយ ដើម្បីបញ្ចប់ភាពជាប់គំនរយោបាយ នៅថ្ងៃទី២២ កក្កដា ២០១៤។

តួលេខ១៖ ចំនួនតំណាងរាស្ត្រ និងរយៈពេលបញ្ចេញមតិតាមគណបក្ស

ការបញ្ចេញមតិរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រគិតជាបរិមាណ ក្នុងសម័យប្រជុំពេញអង្គរដ្ឋសភាសម្រាប់របាយការណ៍ឆ្នាំទី១ នៃរដ្ឋសភានីតិកាលទី៥នេះ ឃើញថាការបញ្ចេញមតិភាគច្រើនគឺធ្វើដោយអ្នកតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា។ ដោយឡែកការឡើងបញ្ចេញមតិដោយអ្នកតំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិមានតិចតួច ក៏ព្រោះតំណាងរាស្ត្រគណបក្សនេះ សម្រេចចូលរដ្ឋសភានៅចុងឆ្នាំទី១នៃឆ្នាំសង្កេតការណ៍។

តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាមានចំនួន១៩រូប ស្មើនឹង២៨%នៃចំនួនតំណាងរាស្ត្រគណបក្សខ្លួនបានបញ្ចេញមតិសរុបចំនួន៦៣២នាទី(ស្មើនឹង៩១%)នៃចំនួនបញ្ចេញមតិសរុប។ តំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិមានតំណាងរាស្ត្រ៤រូប (ស្មើនឹង៣%) នៃចំនួនតំណាងរាស្ត្រសរុបក្នុងគណបក្សខ្លួនបញ្ចេញមតិសរុបចំនួន៦១នាទី (ស្មើនឹង៩%)នៃចំនួនបញ្ចេញមតិសរុបនៅក្នុងរដ្ឋសភា។

១.១.៣ ខ្លឹមសារនៃការបញ្ចេញមតិរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្ររៀបរយៈពេលសរុប

ខ្លឹមសារមតិរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រដែលបានបញ្ចេញនៅក្នុងអំឡុងពេលប្រជុំពេញអង្គ ត្រូវបានវិភាគដោយបែងចែកជាបីសូរ(Tone) គឺ៖ អព្យាក្រឹត្យ វិជ្ជមាន និងអវិជ្ជមាន ចំពោះស្ថាប័ន របៀបវារៈ ឬតួអង្គ/ស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាលណាមួយដែលអ្នកតំណាងរាស្ត្រនិយាយសំដៅទៅ។ ខ្លឹមសារអព្យាក្រឹត្យ គឺសំដៅលើមតិធម្មតាទៅលើតួអង្គឬស្ថាប័នណាមួយ។ ចំណែកវិជ្ជមាន គឺផ្ដោតលើការលើកសរសើរពីគុណសម្បត្តិសេចក្ដីព្រាងច្បាប់គោលនយោបាយ ឬតួអង្គ ឬស្ថាប័នណាមួយ។ រីឯអវិជ្ជមានវិញ គឺនិយាយពីគុណវិបត្តិរបស់តួអង្គ ឬស្ថាប័នណាមួយ។

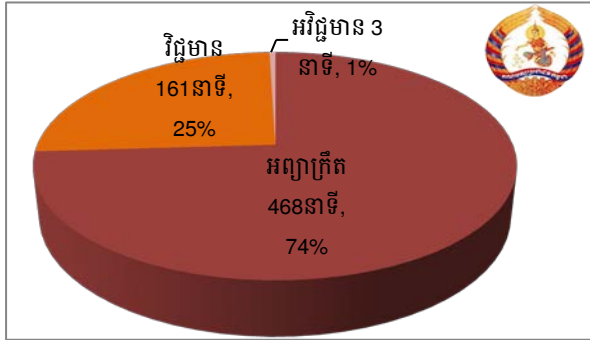
រយៈពេលរបាយការណ៍នេះ មានតំណាងរាស្ត្រចំនួន២៣រូបនៃចំនួនតំណាងរាស្ត្រសរុបនៅក្នុងរដ្ឋសភា បានបញ្ចេញមតិសរុបចំនួន៦៩៣នាទីស្មើនឹង(១១ម៉ោង៣៣នាទី)នៃរយៈពេលបញ្ចេញមតិសរុប។ ការបញ្ចេញមតិតំណាងរាស្ត្រ ខុមហ្វ្រែលសង្កេតឃើញថា ការបញ្ចេញមតិផ្ដោតទៅលើខ្លឹមសារបែបអព្យាក្រឹត្យ និងវិជ្ជមាន ក្នុងនោះខ្លឹមសារបែបអព្យាក្រឹត្យបានចំនួន៥១៥នាទី(ស្មើនឹង៨ម៉ោង៣៥នាទី) និងវិជ្ជមានបានចំនួន១៧៥នាទី(ស្មើនឹង២ម៉ោង៥៥នាទី) ចំណែកខ្លឹមសារអវិជ្ជមានបានចំនួន៣នាទីប៉ុណ្ណោះ។

១.១.៤ ខ្លឹមសារនៃការបញ្ចេញមតិរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្ររៀបរយនៃរយៈពេលសរុបតាមគណបក្ស

ខ្លឹមសារការបញ្ចេញមតិរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្ររៀបរយនៃរយៈពេលសរុបតាមគណបក្ស ការសង្កេតឃើញថា ការបញ្ចេញមតិរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រធ្វើឡើងទៅតាមនិន្នាការគណបក្សនយោបាយរបស់ខ្លួន។ តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា គឺបានផ្ដោតទៅលើខ្លឹមសារបែបអព្យាក្រឹត្យ និងបែបវិជ្ជមាន។ ដោយឡែក តំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិវិញ នៅក្នុងរយៈពេលនេះការបញ្ចេញមតិ គឺផ្ដោតទៅលើខ្លឹមសារបែបអព្យាក្រឹត្យ។

តួលេខ ២៖ ចំនួននាទីនិងភាគរយការបញ្ចេញមតិ អព្យាក្រឹត្យ វិជ្ជមាន អវិជ្ជមាន របស់តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា

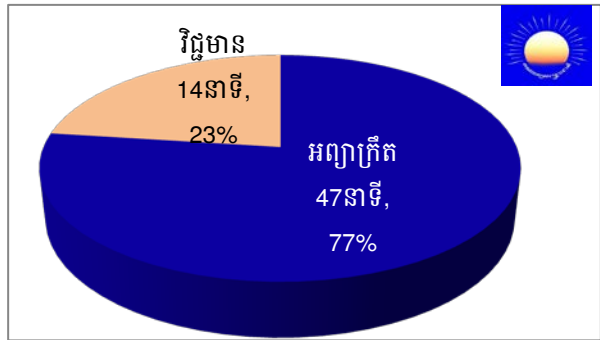

តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាបញ្ចេញមតិ ផ្ដោតទៅលើខ្លឹមសារអព្យាក្រឹត្យ និងវិជ្ជមាន។ ក្នុងន័យអព្យាក្រឹត្យ តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា បញ្ចេញមតិចំនួន៤៦៨ នាទី ឬ៧ម៉ោង៤៨នាទី(ស្មើនឹង៧៤%) នៃរយៈពេលសរុបរបស់គណបក្សខ្លួន។ ខ្លឹមសារវិជ្ជមាន បញ្ចេញមតិបានចំនួន១៦១ នាទី ឬ២ម៉ោង៤១នាទី(ស្មើនឹង២៥%)នៃរយៈពេលសរុបរបស់

គណបក្សខ្លួន។ ចំពោះខ្លឹមសារអវិជ្ជមានតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ចំណាយពេល៣នាទី ស្មើនឹង១% នៃរយៈពេលសរុបរបស់គណបក្សខ្លួន។

តួលេខ៣៖ ចំនួននាទី និងភាគរយការបញ្ចេញមតិ អព្យាក្រឹត្យ វិជ្ជមាន អវិជ្ជមាន របស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ

តំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ គឺបញ្ចេញមតិផ្ដោតទៅលើខ្លឹមសារអព្យាក្រឹត្យតែប៉ុណ្ណោះ។ ដោយខ្លឹមសារបែបអព្យាក្រឹត្យចំណាយពេល៤៧នាទី(ស្មើនឹង៧៧%) នៃរយៈពេលគណបក្សខ្លួនសរុប។ ខ្លឹមសារបែបវិជ្ជមាន តំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិចំណាយពេល១៤នាទី (ស្មើនឹង២៣%)នៃរយៈពេលបញ្ចេញមតិសរុបរបស់បក្សខ្លួន។

១.១.៥ ខ្លឹមសារនៃការបញ្ចេញមតិរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រតាមគណបក្សទៅលើតួអង្គស្ថាប័ន និង មន្ត្រីរាជរដ្ឋាភិបាល

តារាងខាងក្រោមនេះ បានបង្ហាញពីខ្លឹមសារការបញ្ចេញមតិរបស់តំណាងរាស្ត្រតាមគណបក្ស ទៅលើតួអង្គឬស្ថាប័ននានានៅក្នុងសម័យប្រជុំពេញអង្គទាំង២០កិច្ចប្រជុំ។ អ្នកតំណាងរាស្ត្របានបញ្ចេញមតិក្នុងខ្លឹមសារបែបអព្យាក្រឹត្យ អវិជ្ជមាន និងវិជ្ជមាន។

តារាងទី១៖ គុណភាពការបញ្ចេញមតិរបស់ តំណាងរាស្ត្រតាមគណបក្សនយោបាយទាំងបីចំណុចសំខាន់ៗមួយចំនួន (គិតជាភាគរយ)

ល.រ	ចំណុចដែលពាក់ព័ន្ធ	គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ			គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា			សរុប
		អព្យាក្រឹត្យ	វិជ្ជមាន	អវិជ្ជមាន	អព្យាក្រឹត្យ	វិជ្ជមាន	អវិជ្ជមាន	
១	របៀបវារៈកំពុងពិភាក្សា	៨	១៤	០	៤៥	១១៧	០	១៨៤
២	នាយករដ្ឋមន្ត្រី	១	០	០	៤៣	៨	០	៥២
៣	រាជរដ្ឋាភិបាល	២	០	០	៨៥	១៤	០	១០១
៤	ប្រធានរដ្ឋសភា	០	០	០	០	០	០	០
៥	រដ្ឋសភា	០	០	០	០	០	០	៥
៦	គណៈកម្មការនានារបស់រដ្ឋសភា	០	០	០	០	៨	០	១៩
៧	ប្រធានព្រឹទ្ធសភា	០	០	០	០	០	០	០
៨	ស្ថាប័នព្រឹទ្ធសភា និងសមាជិក	០	០	០	០	០	០	០
៩	គណបក្សខ្លួនគាត់	០	០	០	៦	០	០	៦
១០	គណបក្សដទៃទៀត	៣	០	០	៦	០	០	៩
១១	តំណាងរាស្ត្រខ្លួនឯង	៤	០	០	៣០	៣	០	៣៧
១២	តំណាងរាស្ត្រដទៃទៀត	១	០	០	៦	០	០	៧
១៣	មណ្ឌល (ខេត្ត/រាជធានី)របស់គាត់	០	០	០	២	០	០	២
១៤	មណ្ឌល (ខេត្ត/រាជធានី)ផ្សេងទៀត	០	០	០	១	០	០	១
១៥	តុលាការ	០	០	០	៦	២	៣	៨
១៦	បញ្ហាស្ត្រី	០	០	០	០	០	០	០
១៧	អនុសាសន៍លើច្បាប់កំពុងពិភាក្សា	២៨	០	០	១៩៩	៩	០	២៣៦
១៨	សំណួរ/សុំការបំភ្លឺលើច្បាប់កំពុង...	០	០	០	១៣	០	០	១៣
១៩	យុវជន	០	០	០	០	០	០	០
២០	បញ្ហាផ្សេងៗ	០	០	០	១០	០	០	១០
		៦១			៦៣២			៦៩៣

ក្នុងរយៈពេលនេះ ការសង្កេតឃើញថា ការបញ្ចេញមតិរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រនៃគណបក្សនយោបាយទាំងពីរផ្ដោតសំខាន់ទៅលើចំណុចពាក់ព័ន្ធចំនួន៣ ដោយត្រូវបានចំណាយរយៈពេលច្រើនជាងគេ ក្នុងចំណោមតួអង្គ

និងស្ថាប័នទាំង២០។ ការបញ្ចេញមតិរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្របានផ្ដោតខ្លាំងទៅលើ ការផ្តល់ជាអនុសាសន៍លើច្បាប់ កំពុងពិភាក្សា របៀបវារៈកំពុងពិភាក្សា និងតួអង្គរាជរដ្ឋាភិបាល ដែលត្រូវបានក្រុមអ្នកតំណាងរាស្ត្រចំណាយ រយៈពេលបញ្ចេញមតិសរុប៥២១នាទី ឬ៨ម៉ោង៤១នាទី(ស្មើនឹង៧៥%)នៃរយៈពេលអ្នកតំណាងរាស្ត្របញ្ចេញមតិ សរុប។

ការបញ្ចេញមតិរបស់តំណាងរាស្ត្រដោយផ្ដោតលើអនុសាសន៍ចំពោះសេចក្ដីព្រាងច្បាប់ ដែលកំពុងពិភាក្សា គឺសំដៅទៅលើការយកទៅអនុវត្តរបស់រដ្ឋាភិបាល ត្រូវបានអ្នកតំណាងរាស្ត្រចំណាយរយៈពេលអស់២៣៦នាទី ឬ៣ម៉ោង៥៦នាទី (ស្មើនឹង៣៤%)នៃចំនួនរយៈពេលតំណាងរាស្ត្របញ្ចេញមតិសរុប។ ចំពោះចំណុចពាក់ព័ន្ធលើ របៀបវារៈកំពុងពិភាក្សា ត្រូវបានអ្នកតំណាងរាស្ត្រចំណាយពេលបញ្ចេញមតិអស់១៨៤នាទី ឬ៣ម៉ោង៤០នាទី(ស្មើ នឹង២៧%)នៃរយៈពេលតំណាងរាស្ត្របញ្ចេញមតិសរុប។ ចំណុចដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរាជរដ្ឋាភិបាលដែលសំដៅទៅ លើតួអង្គរាជរដ្ឋាភិបាល ឬស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាល ត្រូវបានតំណាងរាស្ត្រចំណាយរយៈពេលបញ្ចេញមតិអស់១០១នាទី១ ម៉ោង៤១នាទី(ស្មើនឹង១៥%) នៃរយៈពេលអ្នកតំណាងរាស្ត្របញ្ចេញមតិសរុប។

ចំពោះខ្លឹមសារនៃការបញ្ចេញមតិរបស់តំណាងរាស្ត្រក្នុងដើមនីតិកាលទី៥នេះ គឺផ្ដោតទៅលើខ្លឹមសារបែប វិជ្ជមាន និងអព្យាក្រឹត្យតែប៉ុណ្ណោះ។

ការបញ្ចេញមតិរបស់តំណាងរាស្ត្រ ជុំវិញការផ្តល់អនុសាសន៍លើសេចក្ដីព្រាងច្បាប់កំពុងពិភាក្សា តំណាង រាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាបានបញ្ចេញមតិ ក្នុងន័យអព្យាក្រឹត្យចំនួន១៩៩នាទីស្មើនឹង៣ម៉ោង១៩នាទី ហើយ តំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិបញ្ចេញមតិបានចំនួន២៨នាទី។ ចំណែកការបញ្ចេញមតិទៅលើរបៀបវារៈ កំពុងពិភាក្សា តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាបានបញ្ចេញមតិក្នុងន័យវិជ្ជមានបានចំនួន១១៧នាទី ១ម៉ោង ៥៧នាទី ហើយតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិបញ្ចេញមតិក្នុងន័យវិជ្ជមានបានចំនួន១៤នាទី។ ចំពោះចំណុច ពាក់ព័ន្ធនឹងស្ថាប័នរាជរដ្ឋាភិបាល ត្រូវបានតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាបញ្ចេញមតិ ផ្ដោតទៅលើខ្លឹមសារ អព្យាក្រឹត្យបានចំនួន ៨៥នាទីស្មើនឹង១ម៉ោង៣៥នាទី និងតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិបានបញ្ចេញមតិក្នុង ន័យអព្យាក្រឹត្យបានចំនួន២នាទី។

១.១.៦ គុណភាពនៃការពិភាក្សា និងអនុម័តរបៀបវារៈ:

ក្នុងសម័យប្រជុំសភា លើកទី១ និងលើកទី២ ចន្លោះពីខែកញ្ញា ២០១៣ ដល់តុលា ២០១៤ នេះ រដ្ឋសភា បានបើកសម័យប្រជុំចំនួន១១ដង ដោយបានដំណើរការកិច្ចប្រជុំចំនួន២០កិច្ចប្រជុំ ដែលក្នុង១កិច្ចប្រជុំ រដ្ឋសភាប្រើ ប្រាស់ត្រឹមតែ១ព្រឹកប៉ុណ្ណោះ។

ក្នុងរយៈពេលនេះ រដ្ឋសភាមានរបៀបវារៈសរុបចំនួន៣៦របៀបវារៈ ដែលក្នុងនោះពិភាក្សា និងអនុម័ត សេចក្ដីព្រាងច្បាប់ចំនួន៣០ ការបោះឆ្នោតផ្តល់សេចក្ដីទុកចិត្តចំនួន៣ និងការឆ្លើយបំភ្លឺផ្ទាល់មាត់ពីតំណាងរាជរដ្ឋា ភិបាលចំនួន១ ចំណែករបៀបវារៈ២ផ្សេងទៀត គឺព្រះរាជសារព្រះករុណាបើកសម័យប្រជុំ និងរបាយការណ៍ស្តីពី

សកម្មភាពសភាចន្លោះសម័យប្រជុំពេញអង្គ។ ដោយឡែក ក្នុងកិច្ចប្រជុំពេញអង្គវិសាមញ្ញវិញមានរបៀបវារៈចំនួន៥ រួមមាន ទី១. ការប្រកាសសុពលភាពនៃអណត្តិរបស់ឯកឧត្តម សម រង្ស៊ី ទី២. សេចក្តីស្នើច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្ម ប្រការ៦ថ្មីនៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង និងរបៀបវារៈ៣ទៀត គឺជាបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងអនុប្រធានទី១ អនុប្រធានទី២ និងបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងជំនួស និងបំពេញបន្ថែមសមាជិកគណៈកម្មការជំនាញនៃរដ្ឋសភា។

ក្នុងរបៀបវារៈដែលត្រូវបានយកមកពិភាក្សា និងអនុម័តនោះមាន សេចក្តីព្រាងច្បាប់ចំនួន១៤ ការផ្តល់ សច្ចាប័នលើកិច្ចព្រមព្រៀងចំនួន១៤ និងវិសោធនកម្មច្បាប់ចំនួន៣(នៅក្នុងសម័យប្រជុំពេញអង្គជាវិសាមញ្ញ)។

ឆ្នាំសង្កេតនេះ ខុមហ្វ្រែលសង្កេតឃើញថា ក្នុង១របៀបវារៈ រដ្ឋសភាបានប្រើរយៈពេលត្រឹមតែ១កិច្ចប្រជុំ ប៉ុណ្ណោះ (១ព្រឹក)ក្នុងការពិភាក្សា និងអនុម័ត។ មានសេចក្តីព្រាងច្បាប់/សេចក្តីស្នើច្បាប់ ឬក៏កិច្ចព្រមព្រៀងមួយ ចំនួនត្រូវបានរដ្ឋសភាយកមកអនុម័តតែម្តង ដោយមិនមានការពិភាក្សា ឬក៏ជជែកសួរដេញដោលនោះទេ។

រាល់ច្បាប់ក្នុងកិច្ចប្រជុំរដ្ឋសភាដែលមិនមានការពិភាក្សា អ្នកតំណាងរាស្ត្រគណបក្សកាន់អំណាចតែងតែ លើកឡើងបញ្ជាក់លើច្បាប់នេះ ត្រូវបានពិភាក្សា និងបានសួរដេញដោលយ៉ាងលំអិត នៅក្នុងគណៈកម្មការជំនាញ មុននឹងដាក់ជូនកិច្ចប្រជុំពេញអង្គរដ្ឋសភាចមកហើយ។

១.១.៧ សេចក្តីព្រាងច្បាប់សំខាន់ៗត្រូវបានអនុម័ត ហើយបន្ទាប់ទូទាត់ប្រធានប្រកាស

ឆ្នាំនេះសេចក្តីព្រាងច្បាប់ចំនួន៣ដែលរដ្ឋសភាអនុម័តរួច ទាក់ទងវិស័យតុលាការ ហើយនៅខណៈដែលមិន មានការចូលរួមពីក្រុមតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រឆាំង។ សេចក្តីព្រាងច្បាប់ទាំងបី ត្រូវបានក្រុមអង្គការសង្គមស៊ីវិល មួយចំនួនព្រួយបារម្ភ និងស្នើសុំឲ្យសភា(រដ្ឋសភា និងព្រឹទ្ធសភា) ផ្អាកការពិភាក្សា និងអនុម័តសេចក្តីព្រាងច្បាប់ទាំង នោះ។

សេចក្តីព្រាងច្បាប់ទាំង៣នោះ ត្រូវបានក្រុមអង្គការសង្គមស៊ីវិលមួយចំនួនបានរិះគន់ដល់រាជរដ្ឋាភិបាលពុំ បានផ្សព្វផ្សាយគ្រប់គ្រាន់ និងបើកឱ្យសាធារណជនបានពិនិត្យ និងចូលរួមផ្តល់យោបល់មុននឹងបញ្ជូនទៅដល់ រដ្ឋសភាពិភាក្សា និងអនុម័ត។

តាមសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា បានអំពាវនាវឲ្យសភាផ្អាកក្នុងការអនុម័តលើ សេចក្តីព្រាងច្បាប់ទាំងនេះ លុះណាតែមានការផ្សព្វផ្សាយ និងបើកឲ្យមានកិច្ចពិគ្រោះយោបល់ទូលំទូលាយជាមុន និងព្រមទាំងរហូតដល់អ្នកតំណាងរាស្ត្រមកពីគណបក្សជាប់ឆ្នោតទាំង២ចូលអង្គុយក្នុងរដ្ឋសភា។

ច្បាប់ទាំង៣នោះមាន៖ សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការដែលមាន ៨ជំពូកចែងជា៩១ មាត្រា, សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រមដែលមាន ៦ជំពូកចែង ជា៣១មាត្រា និងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈនៃចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា ដែលមាន៦ជំពូកចែងជា១១១ មាត្រា។

តបទៅនឹងក្រុមសង្គមស៊ីវិលវិវិច្ឆន្តីសាធារណជន អ្នកតំណាងរាស្ត្រ ជាម យៀប មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់របស់ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា បានចេញមុខការពារថា រដ្ឋសភាបច្ចុប្បន្នមានបទពិសោធន៍ និងមានចំណេះដឹងគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការពិនិត្យលើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ទាំងបីនេះ៖ «ពីព្រោះអ្នក៦៨នាក់នេះ នៅក្នុងរដ្ឋសភា ៣០ឆ្នាំហើយ យើងអាច មានលទ្ធភាពយល់អំពីច្បាប់ច្រើនណាស់ទៅហើយ។ តំណាងរាស្ត្រមួយចំនួនធំទៀត លោកមានអតីតកាល បទពិសោធន៍ច្រើន មេរៀនគ្រប់បែបយ៉ាងយល់ពីសភាពការណ៍កម្ពុជាគ្រប់បែបយ៉ាងតែម្តង»។ ផ្ទុយទៅវិញអ្នក ឃ្លាំ មើលមានការព្រួយបារម្ភថា សេចក្តីព្រាងច្បាប់នឹងមិនត្រូវបានពិនិត្យពិច័យឲ្យបានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ និងមិនបានឆ្លុះ បញ្ចាំងឆន្ទៈរបស់ប្រជាពលរដ្ឋទាំងស្រុងនោះទេ ដោយហេតុថា ក្នុងរដ្ឋសភាមានតំណាងរាស្ត្រតែពីមួយគណបក្ស ហើយជាគណបក្សដឹកនាំស្ថាប័ននីតិប្រតិបត្តិ ដែលជាអ្នករៀបចំសេចក្តីព្រាងច្បាប់ទាំងនេះ។

ជុំវិញបញ្ហានេះលោក សុក សំរៀន ជាប្រធានការិយាល័យក្រុមអ្នកច្បាប់អមវិទ្យាសាស្ត្រមានប្រសាសន៍ថា សេចក្តីព្រាងច្បាប់ទាំងបីនោះមានចំណុចល្អ និងមិនច្បាស់លាស់មួយចំនួន៖ «យើងឃើញមានបញ្ហា គឺថាច្បាប់នេះ អោយអំណាចទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ខ្លាំងពេក។ យើងមើលទៅការងារ គឺនៅក្រោមដៃរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ តែម្តង។ មានចំណុច២ ដែលមើលទៅឃើញក្រោមក្រសួងយុត្តិធម៌ គឺទី១ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានគឺនៅក្រោមក្រសួង យុត្តិធម៌ និងទី២ ក្រុមអធិការកិច្ច ក៏ចាត់ចែងដោយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ដូចគ្នា»។

១.២ ការប្រជុំរបស់គណៈកម្មការជំនាញ/ប្រជុំជេញដោល ឬការឆ្លើយបំភ្លឺ

រដ្ឋសភាជាតិនីតិកាលទី៥នេះ មានគណៈកម្មការជំនាញចំនួន១០ ដែលក្នុងមានគណៈកម្មការមួយទើបនឹង បង្កើតថ្មី គឺគណៈកម្មការទី១០ “គណៈកម្មការអង្កេត បោសសំអាត និងប្រឆាំងអំពើពុករលួយដោយបែកចេញពី គណៈកម្មការទី៤ ហើយប្តូរឈ្មោះទៅជាគណៈកម្មការមហាផ្ទៃ ការពារជាតិ និងមុខងារសាធារណៈ។

ក្នុងរយៈពេលនេះ គណៈកម្មការជំនាញដែលគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាធ្វើជាប្រធាន និងជាលេខាធិការនោះ រួមមាន គណៈកម្មការទី២ គណៈកម្មការទី៤ គណៈកម្មការទី៥ គណៈកម្មការទី៦ និងគណៈកម្មការទី៩។ ចំណែក គណៈកម្មការជំនាញដែលគណបក្សសង្គ្រោះជាតិធ្វើជាប្រធាន និងជាលេខាធិការ រួមមានដូចជា គណៈកម្មការទី១ គណៈកម្មការទី៣ គណៈកម្មការទី៧ គណៈកម្មការទី៨ និងគណៈកម្មការទី១០។

គួរបញ្ជាក់ថា គណៈកម្មការជំនាញរដ្ឋសភាដឹកនាំដោយគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ខុមហ្វ្រែលមិនសូវទទួល បានព័ត៌មានអំពីសកម្មភាពការងាររបស់គណៈកម្មការជំនាញទាំងនោះទេ។ សកម្មភាពការងាររបស់គណៈកម្មការ ជំនាញទាំងនោះ ខុមហ្វ្រែលទទួលព័ត៌មានតែតាមរយៈរបាយការណ៍សង្ខេប ស្តីពីសកម្មភាពរបស់រដ្ឋសភាចន្លោះ សម័យប្រជុំរដ្ឋសភាប៉ុណ្ណោះ។

បន្ទាប់ពីមានការបែងចែកអំណាចក្នុងរដ្ឋសភា រវាងគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ការសង្កេតឃើញថា គណៈកម្មការជំនាញរដ្ឋសភាមួយចំនួនធំ ដែលដឹកនាំដោយតំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សសង្គ្រោះ ជាតិបានធ្វើសកម្មភាពសកម្មជាងឆ្នាំសង្កេតមុន ដោយមានការកោះហៅរដ្ឋមន្ត្រីមកបំភ្លឺក្នុងគណៈកម្មការជំនាញ

សកម្មភាពទទួលពាក្យបណ្តឹងពីប្រជាពលរដ្ឋ និងការអនុញ្ញាតឱ្យប្រជាពលរដ្ឋដែលមានទំនាស់(ដីធ្លី) បានជួប ពិភាក្សា បង្ហាញពីបញ្ហា និងតម្រូវការរបស់ពួកគេនៅក្នុងគណៈកម្មការជំនាញ។ សកម្មភាពបែបនេះអាចបញ្ជាក់ឱ្យ ឃើញយ៉ាងច្បាស់ថា រដ្ឋសភាជាតិមានការផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបថក្នុងការបំពេញតួនាទីភារកិច្ចការងាររបស់ខ្លួន បន្ទាប់ពី មានការចូលរួមក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធដីកនាំរបស់រដ្ឋសភានីតិកាលទី៥នេះ។

ការសង្កេតឃើញថា គណៈកម្មការជំនាញដែលដឹកនាំដោយគណបក្សសង្គ្រោះជាតិបានធ្វើសកម្មភាពការ ងារច្រើនជាងគណៈកម្មការជំនាញដែលដឹកនាំដោយគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ពិសេសសកម្មភាពការកោះហៅរដ្ឋមន្ត្រី មកបំភ្លឺនៅក្នុងគណៈកម្មការជំនាញ និងការចេញមកទទួលយកញាតិពីប្រជាពលរដ្ឋ ការចុះពិនិត្យ និងដោះស្រាយ ករណីទំនាស់នានា (ទំនាស់ដីធ្លី) របស់ប្រជាពលរដ្ឋ។

ក្នុងរយៈពេលនេះ ការសង្កេតឃើញថា មានរដ្ឋមន្ត្រីចំនួន៤រូប រួមមានដូចជា រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសុខាភិបាល រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងអប់រំ យុវជននិងកីឡា រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងធម្មការ និងសាសនា និងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការងារ និងបណ្តុះ បណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ត្រូវបានហៅមកបំភ្លឺដោយផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងគណៈកម្មការជំនាញរដ្ឋសភា។

គណៈកម្មការជំនាញទី៧នៃរដ្ឋសភា ដឹកនាំដោយអ្នកតំណាងរាស្ត្រ យ៉ែម បុញ្ញបុទ្ធិ មកពីគណបក្សសង្គ្រោះ ជាតិបានអញ្ជើញរដ្ឋមន្ត្រីចំនួន២រូបមកបំភ្លឺផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងរដ្ឋសភា ដូចជាលោក ហង់ ជួនណារ៉ុន រដ្ឋមន្ត្រី ក្រសួងអប់រំ យុវជននិងកីឡា និងលោក មិន ឃិន រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងធម្មការ និងសាសនា។ ដោយឡែក គណៈកម្មការជំនាញទី៨នៃរដ្ឋសភា បានអញ្ជើញលោក ម៉ម ប៊ុនហេង រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសុខាភិបាល និងលោក អិត សំហេង រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈមកបំភ្លឺដោយផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងគណៈកម្មការជំនាញ រដ្ឋសភា។ ជាក់ស្តែង កាលពីថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ លោកស្រី កែ សុវណ្ណរតន៍ ប្រធានគណៈកម្មការទី៨ នៃ រដ្ឋសភា បានជួបតទល់គ្នាជាមួយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសុខាភិបាលលោក ម៉ម ប៊ុនហេង ពិភាក្សាអំពីបញ្ហាមួយចំនួនដែល ជាតួកង្វល់របស់ប្រជាពលរដ្ឋទាក់ទងនឹងប្រព័ន្ធសុខាភិបាលបច្ចុប្បន្ន។

ទន្ទឹមនឹងនេះ ប្រធានគណៈកម្មការទី១ និងទី១០ នៃរដ្ឋសភា ដែលដឹកនាំដោយតំណាងរាស្ត្រពីគណបក្ស សង្គ្រោះជាតិ ក៏បានធ្វើសកម្មភាពគួរឱ្យកត់សម្គាល់ដែរ។ គណៈកម្មការទី១ ដឹកនាំដោយលោក អេង ឆៃអាំង បាន កោះហៅតំណាងប្រជាពលរដ្ឋ និងតំណាងក្រុមហ៊ុនខេឌីស៊ីរបស់ លោកស្រីជា ខេង ក្នុងករណីទំនាស់ដីធ្លីនៅសហ គមន៍ឡពាង ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ដើម្បីពិភាក្សារកដំណោះស្រាយ។ រីឯគណៈកម្មការទី១០ វិញ លោក ហូរ វ៉ាន់ បានកោះហៅប្រធានអង្គការប្រឆាំងអំពើពុករលួយលោក ឱម យ៉ិនឡើង និងនាយកប្រតិបត្តិអង្គការតម្លាភាពកម្ពុជា លោក ព្រាប កុល មកសាកសួរជុំវិញអំពើពុករលួយក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

ដោយឡែក គណៈកម្មការជំនាញដែលដឹកនាំដោយគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ការសង្កេតមិនឃើញមាន សកម្មភាពទាំងនេះទេ។

II. ការចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ

រដ្ឋធម្មនុញ្ញមាត្រា៧៧បានកំណត់ថា តំណាងរាស្ត្រក្នុងរដ្ឋសភាជាតំណាងប្រជាជាតិខ្មែរទាំងមូលពុំមែន គ្រាន់តែជាតំណាងប្រជាពលរដ្ឋក្នុងមណ្ឌលរបស់ខ្លួននោះទេ។ មាត្រា៨៣ ក៏បានកំណត់ដែរថា រដ្ឋសភាប្រជុំជា សាមញ្ញពីរដងក្នុងមួយឆ្នាំ ដោយសម័យប្រជុំមួយដងមានចិរៈវេលាយ៉ាងតិចបីខែ។ មាត្រា៨៤ បានកំណត់ដែរថា រដ្ឋសភាជាតិប្រជុំជាសាមញ្ញចំនួនពីរដងក្នុងមួយឆ្នាំ ដោយសម័យប្រជុំមួយដងមានចិរៈវេលាយ៉ាងតិចបីខែ ដូច្នេះក្នុង ចន្លោះសម័យប្រជុំដែលជារយៈពេលរដ្ឋសភាវិស្សមកាល ដែលអាចអោយអ្នកតំណាងរាស្ត្របានយកពេលនោះចុះ មូលដ្ឋានដើម្បីជួប និងដោះស្រាយបញ្ហានានារបស់ម្ចាស់ឆ្នោត។

តាមទិន្នន័យដែលអ្នកសង្កេតការណ៍ខុមហ្វ្រែល ទទួលបានអំពីសកម្មភាពចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាង រាស្ត្រ តាមរយៈការចុះសង្កេតដោយផ្ទាល់ ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ការិយាល័យតំណាងរាស្ត្រតាមបណ្តាខេត្ត និងតាមរយៈ ស្នាក់ការគណបក្សនយោបាយនៅតាមបណ្តាខេត្តឃើញថា ក្នុងរយៈពេលពីខែកញ្ញា ២០១៣ ដល់ខែតុលា ២០១៤ មានតំណាងរាស្ត្រចំនួន៩៦រូប ក្នុងចំណោមតំណាងរាស្ត្រ១២៣រូប បានចុះមូលដ្ឋាន ចំនួន១២៧៤លើក។

តាមការសង្កេត ការចុះមូលដ្ឋានតំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ បានចុះមូលដ្ឋានច្រើនជាងតំណាង រាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា។ តំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិបានចុះមូលដ្ឋានចំនួន៦៦៥លើក ហើយ តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាចុះបានចំនួន៦១០លើក។

គ្រប់សកម្មភាពចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ គឺបានធ្វើឡើងក្នុងគោលបំណងសំខាន់ៗចំនួន៥ រួម មាន៖ ការចុះសំណេះសំណាលសួរសុខទុក្ខចែកអំណោយជូនប្រជាពលរដ្ឋ និងសម្តែងសមិទ្ធិផលនានា ការចុះ ពង្រឹងបណ្តាញផ្ទៃក្នុងគណបក្ស ការចូលរួមវេទិកាសាធារណៈ ការអមដំណើរថ្នាក់ដឹកនាំ និងគោលបំណងចុះជួយ អន្តរាគមន៍ដោះស្រាយបញ្ហានានាជូនប្រជាពលរដ្ឋនៅតាមមូលដ្ឋាន។

តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ដែលមានអាសនៈ៦៨ក្នុងរដ្ឋសភា ខុមហ្វ្រែលទទួលបានព័ត៌មាន មាន តំណាងរាស្ត្រចំនួន៥០រូបបានចុះមូលដ្ឋានបានចំនួន៦១០លើក។ ដែលគិតជាមធ្យមតំណាងរាស្ត្រ១រូប ក្នុង ចំណោមតំណាងរាស្ត្រទាំង៥០រូបចុះបានចំនួន១២លើក។ រាល់ការធ្វើសកម្មភាពនៅតាមមូលដ្ឋានរបស់តំណាង រាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា គឺបានផ្តោតទៅលើគោលបំណងចុះសំណេះសំណាលសួរសុខទុក្ខប្រជាពលរដ្ឋ និង រួមទាំងសម្តែងសមិទ្ធិផលនានាចំនួន៣៥៩លើក ការអមដំណើរថ្នាក់ដឹកនាំបានចំនួន១៦៨លើក ការចុះពង្រឹង បណ្តាញផ្ទៃក្នុងគណបក្សបានចំនួន៥៧លើក ការចូលរួមវេទិកាសាធារណៈចំនួន៥លើក និងអន្តរាគមន៍ដោះស្រាយ បញ្ហានានារបស់ប្រជាពលរដ្ឋចំនួន២១លើក។

គណបក្សសង្គ្រោះជាតិដែលមាន៥៥អាសនៈក្នុងរដ្ឋសភា មានតំណាងរាស្ត្រចំនួន៤៦រូប បានចុះធ្វើសកម្ម ភាពក្នុងមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួនសរុបចំនួន៦៦៤លើក។ បើគិតជាមធ្យមតំណាងរាស្ត្រ១រូបក្នុងចំណោម៤៦រូប បានធ្វើ

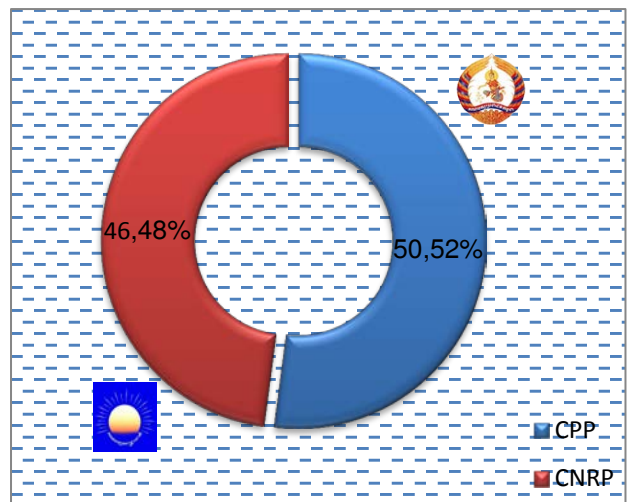
សកម្មភាពក្នុងមូលដ្ឋានចំនួន១៤លើក។ រាល់សកម្មភាពចុះមូលដ្ឋានរបស់តំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ បានផ្តោលលើគោលបំណងសំខាន់ៗដូចជា ការចុះសំណេះសំណាលសួរសុខទុក្ខ និងចែកអំណោយដល់ប្រជា ពលរដ្ឋចំនួន៣៤៨លើក ការចុះពង្រឹងបណ្តាញផ្ទៃក្នុងគណបក្សចំនួន២០៩លើក ការអមដំណើរថ្នាក់ដឹកនាំរបស់ ខ្លួនចំនួន៧៧លើក អន្តរាគមន៍ដោះស្រាយបញ្ហានានារបស់ប្រជាពលរដ្ឋចំនួន២៧លើក និងគោលបំណងចូលរួម វេទិកាសាធារណៈចំនួន៣លើក។

២.១ ចំនួនដង និងចំនួនអ្នកតំណាងរាស្ត្រចុះមូលដ្ឋាន

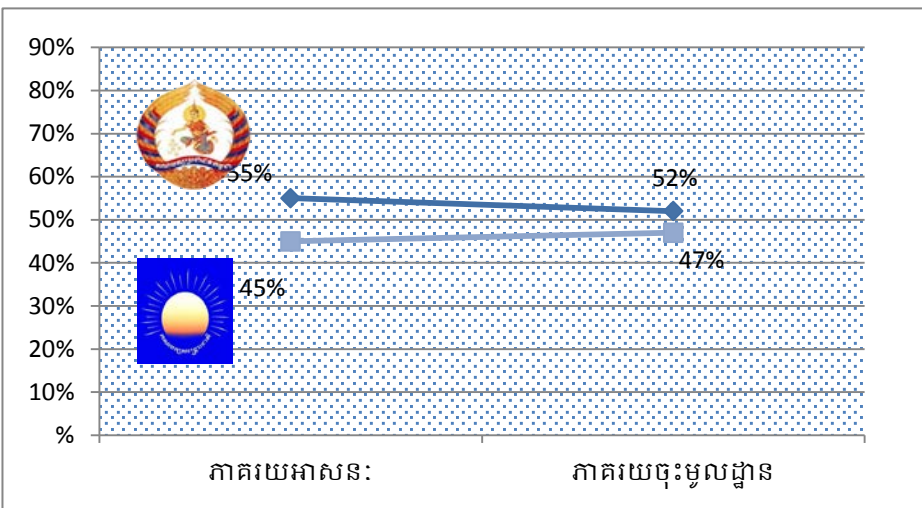
ក្នុងរយៈពេលនៃរបាយការណ៍នេះ ខុមហ្វ្រែលការសង្កេតឃើញថា មានតំណាងរាស្ត្រចំនួន៩៦រូប ក្នុង ចំណោមតំណាងរាស្ត្រសរុបចំនួន១២៣រូប បានធ្វើសកម្មភាពចុះមូលដ្ឋានសរុបចំនួន១២៧៤លើក។

តួលេខ៤៖ ចំនួនតំណាងរាស្ត្រតាមគណបក្សចុះមូលដ្ឋានធៀបនឹងចំនួនតំណាងចុះមូលដ្ឋានសរុប

មើលពីចំនួនតំណាងរាស្ត្រតាមគណបក្សចុះមូលដ្ឋានធៀបនឹង ចំនួនតំណាងរាស្ត្រចុះមូលដ្ឋានសរុប ខុមហ្វ្រែលឃើញថា ចំនួនតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ចុះមូលដ្ឋាន ច្រើនជាងចំនួនតំណាងរាស្ត្រតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះ ជាតិ។ តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា មានចំនួន៥០ រូបស្មើនឹង៥២%នៃចំនួនតំណាងរាស្ត្រ ដែលបានចុះមូលដ្ឋាន សរុប។ គណបក្សសង្គ្រោះជាតិចំនួន៤៦រូប ស្មើនឹង៤៨%នៃ ចំនួន តំណាងរាស្ត្រដែលបានចុះមូលដ្ឋានសរុប។

តួលេខ៥៖ ភាគរយនៃអាសនៈរដ្ឋសភា និងចំនួនអ្នកតំណាងរាស្ត្រចុះមូលដ្ឋានសរុបតាមគណបក្ស

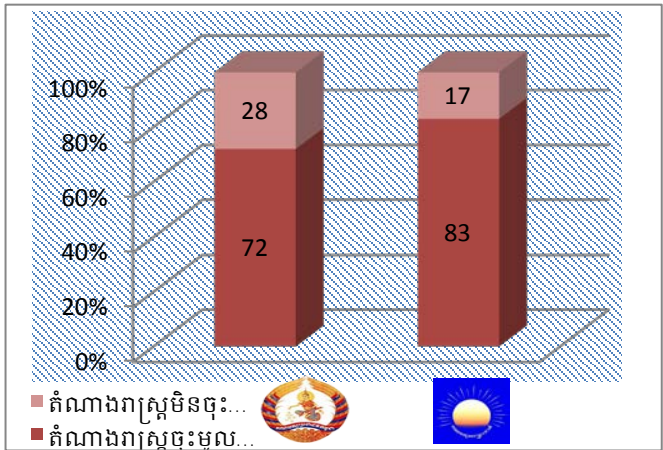

គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា មាន អាសនៈ៦៨រូបនៅក្នុងរដ្ឋសភា ស្មើ នឹង៥៥%នៃចំនួនអាសនៈសរុបក្នុង រយៈពេលរបាយការណ៍គណបក្សប្រ ជាជនកម្ពុជាមានតំណាងរាស្ត្រចំនួន ៥០រូបស្មើនឹង៥២%បានចុះមូល ដ្ឋាន។ គណបក្សសង្គ្រោះមាន៥៥ អាសនៈមានតំណាងរាស្ត្រ៤៦រូប

(ស្មើនឹង៤៧%)នៃចំនួនតំណាងរាស្ត្ររបស់គណបក្សខ្លួនបានចុះមូលដ្ឋានសរុប។

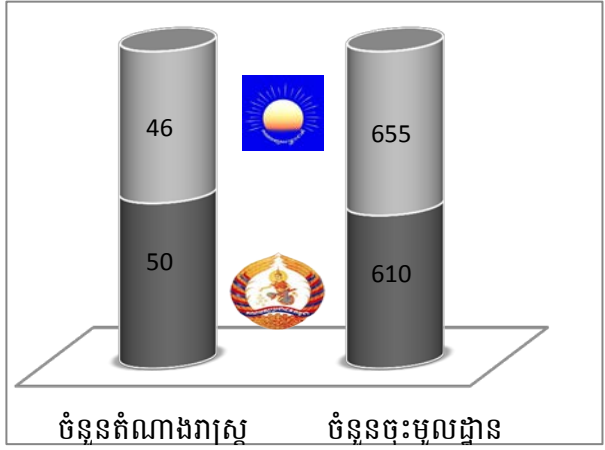
តួលេខ៦៖ ភាគរយតំណាងរាស្ត្រចុះមូលដ្ឋានធៀបទៅនឹងចំនួនតំណាងរាស្ត្រសរុបក្នុងគណបក្សរបស់ខ្លួន

ភាគរយតំណាងរាស្ត្រចុះមូលដ្ឋានធៀបទៅនឹងចំនួនតំណាងរាស្ត្រសរុបក្នុងបក្ស បានបង្ហាញឲ្យឃើញថា គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា មានតំណាងរាស្ត្រចំនួន ៧២%បានចុះធ្វើសកម្មភាពតាមមូលដ្ឋាន និងចំនួន ២៨%ទៀត ខុមហ្វ្រែលមិនទទួលបានសកម្មភាពពីការចុះមូលដ្ឋាននោះទេ។ ចំណែកការចុះមូលដ្ឋានរបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ក្នុងឆ្នាំសង្កេតនេះ មានតំណាងរាស្ត្រចុះមូលដ្ឋានបានចំនួន៨៣%

ចំណែក១៧%ទៀតដែលមិនបានចុះមូលដ្ឋាននោះ ខាងខុមហ្វ្រែលនៅតែមិនទទួលបានពីការចុះមូលដ្ឋាននោះទេ។

តួលេខ៧៖ ចំនួននៃការចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រសរុបតាមគណបក្ស

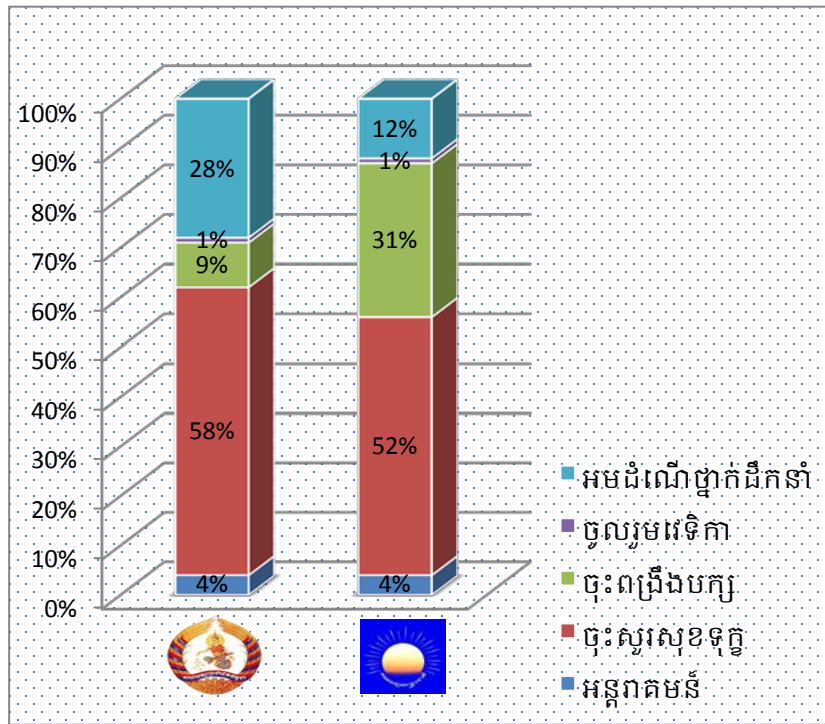
បើមើលពីចំនួនចុះមូលដ្ឋានរបស់តំណាងរាស្ត្រសរុបទៅតាមគណបក្សខ្លួនដែលមានអាសនៈនៅក្នុងរដ្ឋសភា ខុមហ្វ្រែលសង្កេតឃើញថា ចំនួនអ្នកតំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ចុះធ្វើសកម្មភាពក្នុងមូលដ្ឋានច្រើនជាងចំនួនតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ។ តែបើមើលចំនួននៃការចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រតាមមូលដ្ឋានវិញ បង្ហាញឱ្យឃើញថា ចំនួនការចុះមូលដ្ឋានរបស់តំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិមានចំនួនច្រើនជាង តំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សប្រជាជន

កម្ពុជា។ តំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិធ្វើសកម្មភាពចំនួន៦៥៤លើក រីឯតំណាងរាស្ត្រមកពីគណបក្សប្រជាជនធ្វើសកម្មភាពចំនួន៦១០លើក។

២.២ គោលបំណងនៃការចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ

ការធ្វើសកម្មភាពក្នុងមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រត្រូវបានបែងចែកជា៥គោលបំណងគឺ ១. ចុះសួរសុខទុក្ខចែកអំណោយសម្តែងសមិទ្ធផលនានា (សួរសុខទុក្ខ) ២. ការចុះមូលដ្ឋានដើម្បីពង្រឹងបណ្តាញគណបក្ស (ពង្រឹងគណបក្ស) ៣.ការចុះអមដំណើរជាក្រុម ឬអមដំណើរថ្នាក់ដឹកនាំ(អមដំណើរ) ៤. ការចូលរួមវេទិកា/សិក្ខាសាលាសាធារណៈ(វេទិកា) និង៥.ចុះជួយអន្តរាគមន៍ និងដោះស្រាយបញ្ហានានា (អន្តរាគមន៍)។

តួលេខ៥៖ ភាគរយនៃគោលបំណងនីមួយៗរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រតាមគណបក្សធៀបនឹងគោលបំណងសរុបតាមគណបក្ស

ភាគរយនៃគោលបំណងនីមួយៗរបស់តំណាងរាស្ត្រ ទៅតាមគណបក្សរបស់ខ្លួន ធៀបទៅនឹងគោលបំណងសរុបតាមបក្ស ការសង្កេតឃើញថា គោលបំណងចំនួន២ ដែលតំណាងរាស្ត្រទាំង២គណបក្សបានផ្ដោតស្មើគ្នា គឺគោលបំណងចុះអន្តរាគមន៍ និងគោលបំណងចូលរួមវេទិកាសាធារណៈ។ តំណាងរាស្ត្រមកពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា គឺបានផ្ដោតខ្លាំងទៅលើ គោលបំណងចុះសំណេះសំណាលសួរសុខទុក្ខចែកអំណោយសម្ដេចសមិទ្ធផលនានាបាន៥៨%នៃចំនួនចុះមូលដ្ឋានសរុបរបស់គណបក្សខ្លួន។ ការចុះអម

ដំណើរថ្នាក់ដឹកនាំចំនួន២៨% ការពង្រឹងបណ្តាញផ្ទៃក្នុងគណបក្សចំនួន៩% ចូលរួមវេទិកាចំនួន១% និងការចុះអន្តរាគមន៍ចំនួន៥%។ ចំណែកតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិវិញ បានផ្ដោតខ្លាំងក្នុងគោលបំណងដូចនឹងតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាផងដែរ គឺការចុះសំណេះសំណាលសួរសុខទុក្ខចែកអំណោយជូនប្រជាពលរដ្ឋចំនួន៥២%នៃចំនួនចុះមូលដ្ឋានសរុបរបស់គណបក្សខ្លួន។ ការចុះពង្រឹងបណ្តាញផ្ទៃក្នុងគណបក្សចំនួន៣១% អមដំណើរថ្នាក់ដឹកនាំចំនួន១២% អន្តរាគមន៍ដោះស្រាយបញ្ហានានាចំនួន៤% និងចូលរួមវេទិកាសាធារណៈចំនួន១%។

២.៣ គោលបំណងនៃការចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រតាមគណបក្សនីមួយៗ

ការសង្កេតឃើញថា គោលបំណងដែលក្រុមអ្នកតំណាងរាស្ត្រផ្ដោតសំខាន់ជាងគេនោះ គឺការចុះសួរសុខទុក្ខប្រជាពលរដ្ឋចែកអំណោយ និងរួមទាំងសម្ដេចសមិទ្ធផលនានា ដែលគោលបំណងនេះ អ្នកតំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិធ្វើសកម្មភាពចំនួន ៣៤៨លើក ហើយតំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាធ្វើសកម្មភាពបានចំនួន៣៥៩លើក។ ចំពោះគោលបំណងចុះពង្រឹងបណ្តាញផ្ទៃក្នុងគណបក្ស តំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិធ្វើសកម្មភាពបានចំនួន២០៩លើក ច្រើនជាងតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ដែលធ្វើសកម្មភាពចំនួន៥៧លើក។ ការធ្វើសកម្មភាពក្នុងគោលបំណងចុះអមដំណើរថ្នាក់ដឹកនាំ តំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាធ្វើសកម្មភាពចំនួន ១៦៨លើក ហើយតំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិចំនួន ៧៧លើក។ ការអន្តរាគមន៍ដោះស្រាយបញ្ហានានាវិញ តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាចុះបាន២១លើក ហើយតំណាងរាស្ត្រគណបក្ស

សង្គ្រោះជាតិចុះបាន២៦លើក។ គោលបំណងចុងក្រោយ គឺការចូលរួមវេទិកាសាធារណៈតំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិធ្វើសកម្មភាពចំនួន ៣លើក និងតំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាចំនួន៥លើក។

តារាងទី១៖ ចំនួនលើកនៃការចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រនៃគណបក្សនយោបាយនីមួយៗតាមគោលបំណង

ក្នុងឆ្នាំសង្កេតនេះ បានបង្ហាញឱ្យឃើញថា មានអ្នកតំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិចំនួន៩៦រូប ដែលស្មើនឹង៧៨%នៃចំនួនអ្នកតំណាងរាស្ត្រសរុប បានធ្វើសកម្មភាពក្នុងមូលដ្ឋានសរុប១២៧៤លើក។

គោលបំណងនៃការចុះមូលដ្ឋានឆ្នាំ១២៧៤លើករបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រឆ្នាំ១៩៦រូប	គណបក្សនយោបាយ		សរុប
	 ៩០រូប	 ៤៦រូប	
ជួបសំណេះសំណាល សាកសួរសុខទុក្ខ និងចែកអំណោយ និងសម្តែងសមិទ្ធិផលនានា	៣៥៩	៣៤៩	៧០៨ (៥៥%)
ការចុះពង្រឹងផ្ទៃក្នុង និងបណ្តាញគណបក្ស	៥៧	២០៩	២៦៦ (២១%)
ការចុះអមដំណើរជាក្រុមឬអមដំណើរថ្នាក់ដឹកនាំ	១៦៨	៧៧	២៤៥ (១៩%)
ការចូលរួមក្នុងវេទិកាសាធារណៈ	៥	៣	៨ (១%)
ការអន្តរាគមន៍ និងដោះស្រាយបញ្ហានានា	២១	២៦	៤៧ (៤%)
សរុបគោលបំណងតាមគណបក្ស	៦១០ (៤៨%)	៦៦៤ (៥២%)	១២៧៤ (១០០%)

តារាងទី១នេះ បានបង្ហាញពីការចុះមូលដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ ភាគច្រើនផ្តោតទៅលើគោលបំណងជួបសំណេះសំណាល សាកសួរសុខទុក្ខ ចែកអំណោយ និងសមិទ្ធិផលនានាដែលចុះបាន៧០៨លើក (ស្មើនឹង៥៥%នៃការចុះមូលដ្ឋានសរុប)។ ការចុះមូលដ្ឋានក្នុងគោលបំណងទី២ អ្នកតំណាងរាស្ត្រផ្តោតទៅលើគោលបំណងចុះពង្រឹងផ្ទៃក្នុង និងបណ្តាញគណបក្សចុះបាន២៦៦លើក (ស្មើនឹង២១%នៃការចុះមូលដ្ឋានសរុប)។ គោលបំណងការអមដំណើរថ្នាក់ដឹកនាំគណបក្សរបស់ខ្លួនចុះបាន២៤៥លើក (ស្មើនឹង១៩%នៃចំនួនចុះមូលដ្ឋានសរុប)។ ចំណែកការចុះមូលដ្ឋាន ក្នុងគោលបំណងចូលរួមវេទិកា ឬសិក្ខាសាលាសាធារណៈចុះបាន០៨លើក(ស្មើនឹង១%នៃការចុះមូលដ្ឋានសរុប)។ គោលបំណងអន្តរាគមន៍ និងដោះស្រាយបញ្ហានានារបស់ប្រជាពលរដ្ឋចុះបានចំនួន៤៧លើក។

ការសង្កេតឃើញថា តំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាចុះមូលដ្ឋាន ភាគច្រើនផ្តោតទៅលើការចុះសំណេះសំណាលសួរសុខទុក្ខប្រជាពលរដ្ឋ និងគោលបំណងអមដំណើរថ្នាក់ដឹកនាំរបស់ខ្លួន។ ចំណែកឯតំណាង

រាស្ត្រពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិវិញផ្ដោតទៅលើការចុះសួរសុខទុក្ខប្រជាពលរដ្ឋ និងចុះពង្រឹងបណ្តាញផ្ទៃក្នុងគណបក្សរបស់ខ្លួន។

២.៤ មណ្ឌលរាជធានី ខេត្តដែលអ្នកតំណាងរាស្ត្របានចុះ

ដំណើរការមិនប្រក្រតីនៃការិយាល័យតំណាងរាស្ត្រ

ការិយាល័យតំណាងរាស្ត្រ ជាទីកន្លែងធ្វើការងាររបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ នៅពេលដែលតំណាងរាស្ត្រចុះមូលដ្ឋាននោះ និងជាកន្លែងផ្សារភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងរវាងតំណាងរាស្ត្រ និងម្ចាស់ស្នាក់នៅ។ លើសពីនេះ ការិយាល័យតំណាងរាស្ត្រក៏ជាទីកន្លែងមួយ ដែលសម្រាប់បម្រើដល់ផលប្រយោជន៍ប្រជាពលរដ្ឋ ដោយមិនប្រកាន់ពីគណបក្សនយោបាយ និងជាកន្លែងមួយសម្រាប់ទទួលយកពាក្យបណ្តឹងរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ដើម្បីផ្ញើជូនទៅអ្នកតំណាងរាស្ត្រដែលជាអ្នកតំណាងរបស់ខ្លួនធ្វើការដោះស្រាយពិភាក្សាគ្នានៅក្នុងរដ្ឋសភា។

ក្នុងដើមនីតិកាលទី៥នេះ អ្នកសង្កេតការណ៍ខុមហ្វ្រែលប្រចាំក្នុងរាជធានី ខេត្តទាំងអស់ បានសង្កេតឃើញថា ដំណើរការនៃការិយាល័យតំណាងរាស្ត្រនៅតាមបណ្តាខេត្តមួយចំនួន ហាក់មានដំណើរការមិនប្រក្រតី ព្រោះមិនបានបំពេញតួនាទីការងាររបស់ខ្លួនឡើយ ដោយបានបិទទ្វារមិនដំណើរការ ឬដំណើរការមិនពេញលេញ។

ខេត្តចំនួន៣ដែលខុមហ្វ្រែលរកឃើញថា នៅមិនទាន់មានការិយាល័យតំណាងរាស្ត្រដូចជា ខេត្តកែប ខេត្តមណ្ឌលគីរី និងខេត្តឧត្តរមានជ័យ។

ខុមហ្វ្រែលបានពិនិត្យឃើញដែរថា ក្នុងចំណោមរាជធានី ខេត្ត ដែលមានការិយាល័យតំណាងរាស្ត្រ មានការិយាល័យចំនួន១៧បានបើកដំណើរការ និងបំពេញតួនាទីការងាររបស់ខ្លួន រួមមានខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ខេត្តបាត់ដំបង ខេត្តកំពង់ចាម ខេត្តកំពង់ធំ ខេត្តកំពត ខេត្តកណ្តាល ខេត្តប៉ៃលិន ខេត្តកោះកុង ខេត្តក្រចេះ ខេត្តព្រះវិហារ ខេត្តសៀមរាប ខេត្តព្រះសីហនុ ខេត្តស្ទឹងត្រែង ខេត្តស្វាយរៀង ខេត្តតាកែវ ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង និងរាជធានីភ្នំពេញ។ ទន្ទឹមនឹងនេះក៏មានសេចក្តីរាយការណ៍ថា ការិយាល័យមួយចំនួនដែលបើកដំណើរការនោះនៅមិនទាន់អនុវត្តតួនាទីរបស់ខ្លួនពេញលេញនៅឡើយ។

ដោយឡែកការិយាល័យតំណាងរាស្ត្រក្នុងខេត្តចំនួនបី មិនសូវបានបើកដំណើរការ និងបំពេញតួនាទីការងាររបស់ខ្លួនទេ ក្នុងនោះរួមមាន ការិយាល័យក្នុងខេត្តកំពង់ស្ពឺ ខេត្តព្រៃវែង និងខេត្តពោធិ៍សាត់។

III. ការទំនាក់ទំនង និងអន្តរាគមន៍របស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ និងរដ្ឋសភា

៣.១ វេទិកាសួរអ្នកតំណាងរាស្ត្រ

នេះជាឆ្នាំទី១ហើយ ដែលខុមហ្វ្រែលបានបង្កើតកម្មវិធីវេទិកាសួរអ្នកតំណាងរាស្ត្រដើម្បីផ្សារភ្ជាប់ពីតំណាងរាស្ត្រ និងម្ចាស់ស្នាក់នៅ រួមទាំងបានផ្តល់ឱកាសសម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋដែលជាម្ចាស់ស្នាក់នៅមានឱកាស ក្នុងផ្តល់ព័ត៌មានពីបញ្ហានានាមួយចំនួននៅក្នុងមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន ដើម្បីផ្ញើជូនទៅអ្នកតំណាងរាស្ត្ររបស់ខ្លួនធ្វើការដោះស្រាយ។

សម្រាប់ដើមនីតិកាលទី៥នៃរដ្ឋសភានេះ កម្មវិធីវេទិកាសួរអ្នកតំណាង (Ask Your MPs) មានតំណាងរាស្ត្រ ចំនួន២គណបក្ស ដែលមានអាសនៈនៅក្នុងរដ្ឋសភាជាតិ បានចូលរួមក្នុងការផ្តល់ចម្លើយតបមកកម្មវិធីនេះ។

ក្នុងកម្មវិធីវេទិកាសួរអ្នកតំណាង មានអ្នកតំណាងរាស្ត្រចំនួន៣០រូប មកពីគណបក្សគណបក្សប្រជាជន កម្ពុជាចំនួន២រូប (ស្មើនឹង៣%នៃអាសនៈសរុបរបស់ខ្លួនក្នុងរដ្ឋសភា) និងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ២៨រូប (ស្មើនឹង ៥១%នៃអាសនៈសរុបរបស់ខ្លួនក្នុងរដ្ឋសភា)។ ក្នុងចំណោមតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាចំនួន២រូប មាន តំណាងរាស្ត្រចំនួន១រូប បានដកខ្លួនចេញពីការចូលរួមវេទិកាសួរអ្នកតំណាង ដោយហេតុផលថាមិនមានថវិកាក្នុង ការឆ្លើយតបមកកម្មវិធីវិញ។

ក្នុងចំណោមតំណាងរាស្ត្រដែលបានចូលរួមក្នុងកម្មវិធីវេទិកាសួរអ្នកតំណាង មានតែតំណាងរាស្ត្រចំនួន៦រូប របស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិប៉ុណ្ណោះ ដែលបានព្យាយាមក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួររបស់ប្រជាពលរដ្ឋដែលជា ម្ចាស់ឆ្នោតនៅតាមមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន។ អ្នកតំណាងរាស្ត្រទាំង៦រូប នោះមាន អ្នកតំណាងរាស្ត្រ កែវ ភីរម្យ មណ្ឌល ក្រចេះ អ្នកតំណាងរាស្ត្រ ឡុង ប៊ុត្តា មណ្ឌលបាត់ដំបង អ្នកតំណាងរាស្ត្រ អេង ឆៃអាំង មណ្ឌលកណ្តាល អ្នកតំណាងរាស្ត្រ យឹម សុវណ្ណ មណ្ឌលភ្នំពេញ និងអ្នកតំណាងរាស្ត្រ អ៊ុំ សំអាន មណ្ឌលសៀមរាប។ ក្នុងចំណោម តំណាងរាស្ត្រទាំង៦រូបដែលបានឆ្លើយតបមកប្រជាពលរដ្ឋដែលជាម្ចាស់ឆ្នោតនោះ មានតំណាងរាស្ត្រចំនួន២រូប ដែលបានសកម្មឆ្លើយតបនឹងសំណួរច្រើនជាងគេ ក្នុងនោះមានអ្នកតំណាងរាស្ត្រ កែវ ភីរម្យ និងអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ឡុង ប៊ុត្តា។

ក្នុងអំឡុងពេលចាប់ពីខែកក្កដា ដល់ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ខុមហ្វ្រែល (ដើរតួជាអន្តរការី) បានទទួលសំណួរពី ប្រជាពលរដ្ឋដែលជាម្ចាស់ឆ្នោតសួរទៅកាន់អ្នកតំណាងរាស្ត្រក្នុងកម្មវិធីវេទិកាសួរអ្នកតំណាង តាមរយៈជាសារជា អក្សរ អ៊ីម៉ែល និងបណ្តាញសង្គមហ្វេសប៊ុកបានចំនួន៥០៤សំណួរ ដែលមានការឆ្លើយតបមកវិញ តាមរយៈអ្នក តំណាងរាស្ត្របានចំនួន១៨១ចម្លើយ។

គោលបំណងនៃសំណួររបស់ប្រជាពលរដ្ឋដែលជាម្ចាស់ឆ្នោត នៅក្នុងវេទិកាសួរអ្នកតំណាង ភាគច្រើនផ្តោត ទៅលើការសុំឱ្យដោះស្រាយបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនានាដីធ្លី ធ្វើផ្លូវ ស្តារប្រឡាយទឹក សាងសង់អគារសាលា និងសុំឱ្យអ្នក តំណាងរាស្ត្រចុះតាមមូលដ្ឋានឱ្យបានច្រើនជាដើម។

៣.២ ការចេញលិខិតអន្តរាគមន៍របស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ

ក្នុងឆ្នាំសង្កេតនេះ(កញ្ញា២០១៣ ដល់តុលា២០១៤) ខុមហ្វ្រែលទទួលបានទិន្នន័យពីអ្នកតំណាងរាស្ត្រដែលបាន ចេញលិខិតទៅរាជរដ្ឋាភិបាល មានតំណាងរាស្ត្រតែមួយគណបក្សដែលមានអាសនៈនៅក្នុងរដ្ឋសភា បានធ្វើលិខិត ទៅរាជរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីក្នុងគោលបំណងស្នើរធានាការ/អំពាវនាវឱ្យស្ថាប័នរាជរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីចាត់វិធានការ អន្តរាគមន៍ទៅលើបញ្ហានានាដែលអ្នកតំណាងរាស្ត្របានប្រមូលព័ត៌មាន និងបានទទួលពីប្រជាពលរដ្ឋដែលជាម្ចាស់ ឆ្នោត។

ខុមហ្វ្រែលបានសង្កេតឃើញថា មានអ្នកតំណាងរាស្ត្រចំនួន១១រូបមកពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ បានចេញលិខិតសរុបចំនួន១៨ច្បាប់។ ចំពោះតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាមានអាសនៈនៅក្នុងរដ្ឋសភា ដែលជាគណបក្សកាន់អំណាចក្នុងរយៈពេលមួយឆ្នាំ(កញ្ញា២០១៣ដល់តុលា២០១៤)នេះ ខាងខុមហ្វ្រែលមិនបានទទួលព័ត៌មានណាមួយពីការដាក់លិខិតទៅរាជរដ្ឋាភិបាលនោះទេ។

ការចេញលិខិតរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ នៅក្នុងឆ្នាំទី១នេះ ខុមហ្វ្រែលទទួលបានលិខិតប្រភេទការស្នើចាត់វិធានការ/អំពាវនាវដល់រាជរដ្ឋាភិបាលជួយអន្តរាគមន៍ លិខិតបញ្ចេញមតិ និងលិខិតកោះហៅរាជរដ្ឋាភិបាលមកបំភ្លឺនៅក្នុងរដ្ឋសភា ចំណែកលិខិតក្នុងគោលបំណងអន្តរាគមន៍ដោយផ្ទាល់របស់តំណាងរាស្ត្រ ខាងខុមហ្វ្រែលមិនបានទទួលព័ត៌មានណាមួយពីគណបក្សនយោបាយទាំងពីរគណបក្សនោះទេ។

ខុមហ្វ្រែល សង្កេតឃើញថា លិខិតរបស់តំណាងរាស្ត្រទាំង១៨ច្បាប់ ក្នុងនោះមានលិខិតក្នុងគោលបំណងអំពាវនាវ/ស្នើចាត់វិធានការចំនួន១៣ច្បាប់ លិខិតបែបបញ្ចេញមតិចំនួន១ច្បាប់ និងលិខិតកោះហៅរដ្ឋមន្ត្រីមកបំភ្លឺក្នុងរដ្ឋសភា ខុមហ្វ្រែលទទួលបានទិន្នន័យបានតែ៤ច្បាប់ប៉ុណ្ណោះពីតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ។ ចំពោះលិខិតទាំង១៨ច្បាប់របស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ខុមហ្វ្រែលបានទទួលព័ត៌មានមានលិខិតចំនួន៥ច្បាប់មានការឆ្លើយតបពីរាជរដ្ឋាភិបាល។

តារាង១៖ ឈ្មោះអ្នកតំណាងរាស្ត្រទាំង១១ រូបដែលបានចេញលិខិត និងគោលបំណងនៃលិខិត

លរ	គោត្តនាមនិមនាម	គណបក្ស	សរុប	គោលបំណងនៃលិខិត					ការឆ្លើយតប
				អន្តរា	អំពាវ	បញ្ចេ	ដាក់	បំភ្លឺនេ	
១	ឯកឧត្តម ម៉ែន សុថារិទ្ធី		៤	០	៤	០	០	០	០
២	ឯកឧត្តម សុន ឆ័យ		១	០	១	០	០	០	០
៣	កែ សុវណ្ណរតន៍		១	០	០	១	០	០	០
៤	ឯកឧត្តម គី វណ្ណដារ៉ា		៣	០	៣	០	០	០	០
៥	ឯកឧត្តម កឹម សុខា		១	០	១	០	០	០	០
៦	ឯកឧត្តម អេង ឆៃណ៍		១	០	១	០	០	០	០

៧	ឯកឧត្តម ឃឹម បុញ្ញបុទ្ធិ		៦	០	២	០	០	៤	៥
៨	លោកជំទាវ តៃ ច័ន្ទមុនី		១	០	១	០	០	០	០
៩	ឯកឧត្តម ហូរ វ៉ាន់		០	០	០	០	០	០	០
១០	ឯកឧត្តម ងឹម ញ៉េង		០	០	០	០	០	០	០
១១	ឯកឧត្តម ង៉ៅ គឹមជាង		០	០	០	០	០	០	០
សរុប			១៨	០	១៣	១	០	៤	៥

ជាក់ស្តែងនៅថ្ងៃទី២៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ អ្នកតំណាងរាស្ត្រ ម៉ែន សុផារិទ្ធី មណ្ឌលកំពង់ធំមកពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ បានដាក់លិខិតមួយច្បាប់ជូនរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈស្នើសុំចាត់វិធានការចំពោះក្រុមហ៊ុន វីស៊ីមេនផារវ៉េ លើករណីបាត់ខ្លួនកម្មការនីឈ្មោះកែម ចន្ទី ដែលមានលេខកូដសម្គាល់ខ្លួន ២៧៦៧ ដោយយោងតាមពាក្យបណ្តឹងចុះនៅថ្ងៃទី២៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ របស់ប្រជាពលរដ្ឋឈ្មោះ ក្លាន់ កែម និងឈ្មោះ រុន ឡុំ នៅភូមិពាមអាទិត្យ ឃុំសាគ្រាម ស្រុកបាសាទបល្ល័ង្ក ខេត្តកំពង់ធំ។

៣.៣ បញ្ហាលំបាកក្នុងការទំនាក់ទំនងនៃរដ្ឋសភា

ប្រហាក់ប្រហែលរដ្ឋសភានីតិកាលទី៤ រដ្ឋសភានីតិកាលទី៥នេះនៅតែមានការលំបាកក្នុងការទំនាក់ទំនងសាកសួរព័ត៌មាន ជាពិសេសកិច្ចសហការក្នុងការទំនាក់ទំនងទៅអ្នកតំណាងរាស្ត្រ។ ជាក់ស្តែងនៅដើមនីតិកាលនេះ ខុមហ្វ្រែលបានទំនាក់ទំនងទៅរដ្ឋសភា ដើម្បីស្នើកិច្ចសហការផ្តល់ព័ត៌មានទៅអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ក្នុងគម្រោងចងក្រងសៀវភៅប្រវត្តិរូបសង្ខេបអ្នកតំណាងរាស្ត្រ នីតិកាលទី៤ និងកម្មវិធីវេទិកាសួរអ្នកតំណាង ប៉ុន្តែមិនទទួលបានការឆ្លើយតបជាវិជ្ជមានពីរដ្ឋសភានោះទេ។

គួរបញ្ជាក់ថា ការចងក្រងសៀវភៅប្រវត្តិរូបសង្ខេបអ្នកតំណាងរាស្ត្រ គឺដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ប្រជាពលរដ្ឋម្ចាស់ឆ្នោតក្នុងការយល់ដឹងព័ត៌មានចាំបាច់នានាអំពីដំណើរការ រចនាសម្ព័ន្ធ តួនាទី សិទ្ធិអំណាចរបស់រដ្ឋសភា និងអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ព្រមទាំងប្រវត្តិសង្ខេប និងមធ្យោបាយក្នុងការទំនាក់ទំនងអ្នកតំណាងរាស្ត្រ។ ជាមួយគ្នានេះវេទិកាសួរអ្នកតំណាងរៀបចំឡើង ក្នុងគោលបំណងឱ្យអ្នកតំណាងរាស្ត្រ និងម្ចាស់ឆ្នោតទំនាក់ទំនងគ្នាដើម្បីទទួលបានព័ត៌មាន និងដោះស្រាយបញ្ហានានារបស់ម្ចាស់ឆ្នោត។

គម្រោងទាំងពីរ គណៈកម្មាធិការខុមហ្វ្រែល បានដាក់លិខិតទៅអ្នកតំណាងរាស្ត្រតាមរយៈរដ្ឋសភាដោយស្នើសុំឱ្យរដ្ឋសភាជួយសម្របសម្រួលបញ្ជូនលិខិតទាំងនោះទៅដល់ដៃអ្នកតំណាងរាស្ត្រ។ ការដាក់លិខិតនេះបានធ្វើឡើងកាលពីអំឡុងខែកុម្ភៈ និងខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ប៉ុន្តែត្រូវបានរដ្ឋសភាបដិសេធ និងឱ្យខុមហ្វ្រែលយកលិខិត

ទាំងនោះមកវិញ និងព្រមទាំងប្រាប់ឱ្យខុមហ្វ្រែលរកមធ្យោបាយដោយខ្លួនឯងក្នុងការបញ្ជូនលិខិតទាំងនោះទៅអ្នកតំណាងរាស្ត្រ។

ការលំបាកផ្សេងទៀត គឺការទំនាក់ទំនងស្នើសុំសេចក្តីព្រាង/ស្នើច្បាប់ក្នុងដែរដ្ឋសភា ដើម្បីចូលរួមពិនិត្យ និងផ្តល់យោបល់ ការទំនាក់ទំនងស្នើសុំព័ត៌មានផ្សេងទៀត និងរបាយការណ៍នានារបស់រដ្ឋសភាជាដើម។

៣.៤ កំណត់ហេតុប្រជុំពេញអង្គរបស់រដ្ឋសភា និងគណៈកម្មការជំនាញ

ការរៀបចំធ្វើកំណត់ហេតុកិច្ចប្រជុំពេញអង្គរដ្ឋសភា និងគណៈកម្មការនានារបស់រដ្ឋសភា គឺជាបន្ទុករបស់អគ្គលេខាធិការដ្ឋានរដ្ឋសភា។ ជាមួយគ្នានេះ អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ទទួលរ៉ាប់រងនូវរាល់គ្រប់កិច្ចការរដ្ឋបាល និងសេវានានាជូនរដ្ឋសភា និងគណៈកម្មការទាំងអស់។

គួរបញ្ជាក់ថា រដ្ឋសភាកន្លងនេះមក បានចេញរបាយការណ៍ពីកំណត់ហេតុសង្ខេបពីកិច្ចប្រជុំពេញអង្គរដ្ឋសភា និងគណៈកម្មការជំនាញរដ្ឋសភាតែប៉ុណ្ណោះ។ ជុំវិញរបាយការណ៍លម្អិត ខុមហ្វ្រែលបានដាក់លិខិតស្នើសុំទៅអគ្គលេខាធិការដ្ឋានរដ្ឋសភា ក្នុងគោលបំណងស្នើសុំឯកសារទាំងនោះដើម្បីទុកជាព័ត៌មាន និងធ្វើជាឯកសារយោងសម្រាប់របាយការណ៍ឃ្លាំមើលសភា។

ជាស្តែងនៅថ្ងៃទី១៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ គណៈកម្មាធិការដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា(ខុមហ្វ្រែល) បានដាក់លិខិតចំនួន២ច្បាប់ជូនប្រធានរដ្ឋសភា សម្តេចអគ្គមហាពញាចក្រី ហែង សំរិន ក្នុងកម្មវត្ថុស្នើសុំការអនុញ្ញាតចូលសង្កេតរាល់ការកិច្ចប្រជុំគណៈកម្មការជំនាញនានា ស្តីពីសេចក្តីព្រាងច្បាប់ និងស្នើច្បាប់ និងការកោះហៅមន្ត្រីរាជរដ្ឋាភិបាលបំភ្លឺអំពីការអនុវត្តច្បាប់ និងស្នើសុំកំណត់ហេតុលំអិតនៃកិច្ចប្រជុំពេញអង្គសាមញ្ញលើកទី៩ នីតិកាលទី៤នៃរដ្ឋសភា សម័យប្រជុំថ្ងៃទី០៦-០៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ តែមកដល់ពេលនេះ រដ្ឋសភានៅមិនទាន់ឆ្លើយតបណាមួយឡើយទេ។

៣.៥ មន្ត្រីបម្រើការនៅក្នុងរដ្ឋសភា (មន្ត្រីខ្មោច)

ជារឿយៗ ស្ថាប័នសាធារណៈរបស់រដ្ឋតែងតែទទួលរងការចោទប្រកាន់ថា មន្ត្រីមួយចំនួនបម្រើការនៅស្ថាប័នទាំងនោះ មិនបានបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួនទៀងទាត់ ធ្វើការមិនពេញម៉ោង ហើយមួយចំនួនមិនបានទៅបម្រើការងារប្រចាំថ្ងៃទេ ប៉ុន្តែពួកគេបានទទួលប្រាក់បៀវត្សប្រចាំខែជាធម្មតា។ ករណីនេះ បានធ្វើឱ្យសេវាសាធារណៈរបស់ស្ថាប័នទាំងនោះមិនសូវមានប្រសិទ្ធភាព និងយឺតយ៉ាវ ហើយថវិកាជាតិត្រូវបានចំណាយទៅស្ថាប័នទាំងនោះដោយមិនមានប្រសិទ្ធភាពដែរ។

មិនខុសគ្នាទៅនឹងស្ថាប័នសាធារណៈរបស់អង្គនីតិប្រតិបត្តិ អង្គនីតិបញ្ញត្តិក៏ទទួលរងនូវការិះគន់អំពីបញ្ហាមន្ត្រីរបស់ស្ថាប័ននេះ មួយចំនួនមិនបានបំពេញការងាររបស់ខ្លួនជាងរាល់ថ្ងៃឡើយ។ ជាក់ស្តែងអ្នកតំណាងរាស្ត្រសុន ឆ័យ មណ្ឌលភ្នំពេញ នៃគណបក្សសង្គ្រោះជាតិបានអះអាងថា បច្ចុប្បន្នបុគ្គលិកបម្រើការងារនៅក្នុងរដ្ឋសភា

មានជិត ២ពាន់នាក់ តែមកធ្វើការជាប្រចាំថ្ងៃតែ៣ ទៅ៤រយនាក់តែប៉ុណ្ណោះ។ ក្នុងអាណត្តិនេះ រូបលោកនឹងធ្វើសកម្មភាពប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយ គ្រួសារនិយមនៅក្នុងស្ថាប័នកំពូលរបស់រដ្ឋមួយនេះ និងត្រៀមវែកមុខមន្ត្រីខ្មោចទាំងនោះ។ លោកបានគូសបញ្ជាក់ថា ការកែទម្រង់ទាំងឡាយរបស់រដ្ឋត្រូវចាប់ផ្តើមពីស្ថាប័ននីតិបញ្ញត្តិនេះមុនគេ ដែលត្រូវបង្ហាញគំរូដល់ស្ថាប័នជាតិដទៃទៀត។ ទាក់ទងករណីនេះ កាលពីថ្ងៃទី២១ ខែតុលា កន្លងទៅ ក្នុងនាមអនុប្រធានគណៈកម្មការហិរញ្ញវត្ថុនៃរដ្ឋសភា អ្នកតំណាងរាស្ត្រ សុន ឆ័យ បានដាក់លិខិតទៅអគ្គលេខាធិការ នៃអគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃរដ្ឋសភា ឲ្យបើកការស៊ើបអង្កេតលើករណីគ្រួសារនិយមនៅក្នុងស្ថាប័ននេះ។ លិខិតរបស់លោក សុន ឆ័យ បានចោទប្រកាន់ថា លោក មិត្ត កាវ៉េន អគ្គលេខាធិការរងនៃរដ្ឋសភា បានប្រើប្រាស់អំណាចរបស់ខ្លួន តែងតាំងគ្រួសារខ្លួនជាច្រើននាក់ឲ្យបម្រើការងារនៅក្នុងរដ្ឋសភា ដែលធ្វើឲ្យខាតបង់ថវិកាជាតិ និងមានអំពើពុករលួយជាប្រព័ន្ធនៅក្នុងស្ថាប័ននេះ។ ហើយគ្រួសាររបស់ លោក មិត្ត កាវ៉េន នោះ ភាគច្រើនពួកគេបានកាន់តំណែងជាអ្នកបើកប្រាក់បៀវត្សតំណាងរាស្ត្រក្នុងរដ្ឋសភា អគ្គនាយកដ្ឋានរដ្ឋបាល និងហិរញ្ញវត្ថុនៃរដ្ឋសភា និងកាន់តំណែងជានាយកដ្ឋានសវនកម្មផ្ទៃក្នុងរដ្ឋសភា។

ជុំវិញករណីនេះ លោក កឹម សុខា ក្នុងនាមអនុប្រធានទី១នៃរដ្ឋសភា បានឲ្យដឹងថា លោកកំពុងតាមដាន និងស្រាវជ្រាវបញ្ហានេះ។ ប៉ុន្តែប្រធានរដ្ឋសភា និងអគ្គលេខាធិការនៃរដ្ឋសភាមិនបានឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ សុន ឆ័យឡើយ។

IV. អំពីអ្នកតំណាងរាស្ត្រ

៤.១ ព័ត៌មានអំពីស្ថានភាពអ្នកតំណាងរាស្ត្រ

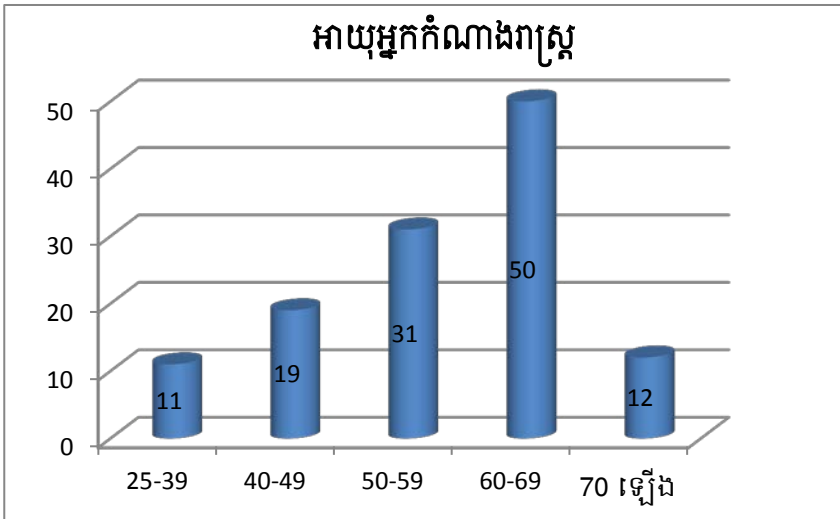
សម្រាប់រដ្ឋសភានីតិកាលទី៥នេះ ខុមហ្វ្រែលបានបន្តចងក្រងជាសៀវភៅប្រវត្តិរូបសង្ខេបរបស់តំណាងរាស្ត្រដើម្បីផ្តល់ឱ្យសហគមន៍ អង្គការ ស្ថាប័ន ជាពិសេសប្រជាពលរដ្ឋនូវឧបករណ៍ និងព័ត៌មានចាំបាច់នានាក្នុងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការយល់ដឹងអំពីដំណើរការ រចនាសម្ព័ន្ធ តួនាទី សិទ្ធិ និងអំណាចរបស់រដ្ឋសភា និងតំណាងរាស្ត្រ។ ព័ត៌មានចាំបាច់មួយចំនួនរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ ដូចជាប្រវត្តិសង្ខេប អាសយដ្ឋាន លេខទូរស័ព្ទ កម្រិតវប្បធម៌ ជំនាញឯកទេស វិស័យដែលអ្នកតំណាងរាស្ត្រមានចំណាប់អារម្មណ៍ និងបទពិសោធន៍ការងារជាដើម ត្រូវរៀបរាប់ក្នុងសៀវភៅនេះ ដើម្បីជួយបង្កើននូវការយល់ដឹងកាន់តែធំធេងឡើងសម្រាប់ម្ចាស់ឆ្នោត និងជាស្ថានទំនាក់ទំនងរវាងអ្នកតំណាងរាស្ត្រជាមួយប្រជាពលរដ្ឋ សហគមន៍ ស្ថាប័ន និងអង្គការនានា។

រដ្ឋសភានីតិកាលទី៥នេះ មានតំណាងរាស្ត្រចំនួន១២៣រូប ក្នុងនោះមានតំណាងរាស្ត្រស្ត្រីចំនួន២៥រូបមកពីគណបក្សចំនួនពីរ គឺគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ។

៤.២.១ ក្រុមអាយុ និងកម្រិតវប្បធម៌របស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ

មានអ្នកតំណាងរាស្ត្រយុវជន អាយុចន្លោះពី២៥ឆ្នាំ ដល់៣៥ឆ្នាំ មានចំនួន៣រូប។

១-ក្រាហ្វិកកំណត់ពីអាយុអ្នកតំណាងរាស្ត្រ

តាមតារាងក្រាហ្វិកបានបង្ហាញឲ្យឃើញថា ទាំងតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ចាប់ពីអាយុ២៥ឆ្នាំ ដល់៣៩ឆ្នាំមាន ចំនួន ១១រូប អាយុចាប់ពី៤០ ដល់៤៩ឆ្នាំ មាន ចំនួន១៩រូប អាយុចាប់ពី៥០ ដល់៥៩ឆ្នាំ មានចំនួន៣១រូប អាយុចាប់៦០ ដល់៦៩ឆ្នាំ មានចំនួន៥០រូប និងអាយុ៧០ឆ្នាំឡើងទៅ មានចំនួនតំណាងរាស្ត្រ១២រូប។

អំពីកម្រិតវប្បធម៌របស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រនៃរដ្ឋសភានីតិកាលទី៥នេះ បើតាមព័ត៌មានដែលខុមហ្វ្រែលប្រមូលបានឃើញថា តំណាងរាស្ត្រភាគច្រើនមានកម្រិតវប្បធម៌ថ្នាក់បរិញ្ញាប័ត្រ និងបរិញ្ញាប័ត្រជាន់ខ្ពស់ ចំពោះថ្នាក់បណ្ឌិត និងមធ្យមសិក្សាកម្រិតពីរមានចំនួនមធ្យម។ ចំណែកឯកម្រិតវប្បធម៌ថ្នាក់បណ្ឌិតកិត្តិយស និងត្រឹមថ្នាក់បឋមសិក្សាមានចំនួនតិចតួច។

តំណាងរាស្ត្រដែលមានកម្រិតវប្បធម៌ថ្នាក់បណ្ឌិតចំនួន១១រូប ថ្នាក់បណ្ឌិតកិត្តិយសចំនួន៥រូប ថ្នាក់បរិញ្ញាប័ត្រជាន់ខ្ពស់ចំនួន២៩រូប ថ្នាក់បរិញ្ញាប័ត្រចំនួន៤០រូប កម្រិតមធ្យមសិក្សាកម្រិតពីរចំនួន១១រូប និងកម្រិតបឋមសិក្សាចំនួន១រូប។ ជាការពិត សញ្ញាបត្រដែលបញ្ជាក់កម្រិតវប្បធម៌នេះ ត្រូវបានផ្ទៀងផ្ទាត់ថា តើកម្រិតនៃការទទួលស្គាល់ផ្លូវការមានយ៉ាងណានោះទេ?

៤.២.២ អាសយដ្ឋានអ្នកតំណាងរាស្ត្រ

អ្នកតំណាងរាស្ត្រចំនួន៦៣រូប មានអាសយដ្ឋាននៅក្នុងមណ្ឌលរបស់ខ្លួន និង៨រូបទៀតមិនមានអាសយដ្ឋាននៅក្នុងមណ្ឌលរបស់ខ្លួននោះទេ។ ចំណែកអ្នកតំណាងរាស្ត្រចំនួន៥២រូបទៀត ខុមហ្វ្រែលមិនបានទទួលព័ត៌មានពីអាសយដ្ឋាននៅក្នុងមណ្ឌលនោះទេ។

V. ការផ្លាស់ប្តូរថ្នាក់ដឹកនាំរដ្ឋសភា និងសមាសភាពតំណាងរាស្ត្រ

៥.១ ករណីផ្លាស់ប្តូរថ្នាក់ដឹកនាំរដ្ឋសភា

យោងតាមប្រការ២ ថ្មី (ពីរ) ចំណុច ក.២ នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភាបានបញ្ញត្តិថា “បោះឆ្នោតជ្រើសរើសដាច់ដោយឡែកពីគ្នានូវ ប្រធាន អនុប្រធានទាំងពីររបស់រដ្ឋសភា ដោយមតិភាគច្រើនដាច់ខាតនៃចំនួនសមាជិករដ្ឋសភាទាំងមូល”។ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភាមិនបានបញ្ញត្តិអំពីនីតិវិធីក្នុងករណីផ្លាស់ប្តូរថ្នាក់ដឹកនាំរដ្ឋសភា។

កាលពីថ្ងៃទី២៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ រដ្ឋសភាបានបើកសម័យប្រជុំវិសាមញ្ញរដ្ឋសភា ដើម្បីធ្វើការបោះឆ្នោត ជ្រើសតាំងលោក កឹម សុខា ជាអនុប្រធានទី១ នៃរដ្ឋសភាជំនួសលោក ងួន ញីល។ គួររំលឹកថា នៅមុនតំណាង រាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិចូលរដ្ឋសភា ថ្នាក់ដឹកនាំរដ្ឋសភាដឹកនាំដោយគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ដែលមាន លោក ហេង សំរិន ជាប្រធាន លោក ងួន ញីល ជាអនុប្រធានទី១ និងលោកស្រី យួន សុដារី ជាអនុប្រធានទី២។

ករណីផ្លាស់ប្តូរថ្នាក់ដឹកនាំរដ្ឋសភា ត្រូវបានមើលឃើញថា រដ្ឋសភាមិនមាននីតិវិធីជាអំណះអំណាងឡើយ ដោយការដោះដូរ។

នីតិវិធីគួរធ្វើឱ្យតំណែងអនុប្រធានទី១ និងអនុប្រធានទី២ នៃរដ្ឋសភានៅទំនេរ ហើយបន្ទាប់មកត្រូវបោះ ឆ្នោតជ្រើសរើសបំពេញកន្លែងដែលទំនេរនោះ។ ក្នុងករណីនេះលោក ងួន ញីល អនុប្រធានទី១ និងលោកស្រី យួន សុដារី អនុប្រធានទី២ នៃរដ្ឋសភា ត្រូវលាយបំប្រួល ឬត្រូវដកពីតំណែង បន្ទាប់មកត្រូវធ្វើការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសជំនួស តំណែងនោះ។ លោក កឹម សុខា ត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសដោយសមាជិករដ្ឋសភាដើម្បីជំនួសតំណែងលោក ងួន ញីល ដែលជាអនុប្រធានទី១នៃរដ្ឋសភា ហើយលោក ងួន ញីល ត្រូវបានបោះឆ្នោតជំនួសតំណែងលោកស្រី យួន សុដារី ដែលជាអនុប្រធានទី២នៃរដ្ឋសភា។ លោកស្រី យួន សុដារី ត្រូវបានក្លាយទៅជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ធម្មតា។ គួរបញ្ជាក់នៅអំឡុងកិច្ចប្រជុំវិសាមញ្ញនោះ រដ្ឋសភាមិនបានលើកអំណះអំណាងអំពីនីតិវិធីច្បាប់ជុំវិញការ ផ្លាស់ប្តូរនេះទេ។

ការផ្លាស់ប្តូរតំណែងថ្នាក់ដឹកនាំរដ្ឋសភាបានធ្វើឡើងដោយមិនមានតម្លាភាព អនុវត្តដោយមិនមាននីតិវិធី ច្បាស់លាស់។

៥.២ ការដោះដូរអ្នកតំណាងរាស្ត្រ

បើយោងតាមមាត្រា ១២០ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ និងច្បាប់ស្តីពីវិសោធន កម្មច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្របានបញ្ញត្តិថា កាលបើសមាជិករដ្ឋសភារូបណាមួយត្រូវបានបាត់បង់ សមាជិកភាពមានរយៈពេលប្រាំមួយ(៦)ខែ យ៉ាងតិច មុនចប់នីតិកាល សាមីគណបក្សនយោបាយនោះ អាចស្នើ ជ្រើសតាំងសមាជិកថ្មីជំនួស ដោយជ្រើសរើសក្នុងចំណោមបេក្ខជនដែលមានឈ្មោះ តាមលំដាប់លេខរៀងក្នុងបញ្ជី បេក្ខជនឈរឈ្មោះបោះឆ្នោតនៃមណ្ឌលបោះឆ្នោតរបស់សាមីខ្លួននោះមកជំនួស ដោយមិនបាច់បោះឆ្នោតឡើង វិញ។ សមាជិករដ្ឋសភាត្រូវបានបាត់បង់សមាជិកភាពរបស់ខ្លួន ទៅតាមករណីណាមួយដូចខាងក្រោម៖

- សាមីខ្លួនទទួលមរណភាព។
- សាមីខ្លួនបាត់បង់សម្បទាវិជ្ជាជីវៈ ដោយមានលិខិតបញ្ជាក់ពីក្រសួង ស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ច។
- សាមីខ្លួនសុំលាយបំប្រួលជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីសមាជិករដ្ឋសភា។
- សាមីខ្លួនត្រូវតុលាការផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារពីបទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈិមណាមួយ។
- សាមីខ្លួនបាត់បង់សមាជិកភាពពីគណបក្សនយោបាយរបស់ខ្លួន។

ច្បាប់ក៏ដូចជានីតិវិធីបោះឆ្នោត មិនបានចង្អុលបង្ហាញ ឬបញ្ញត្តិអំពីនីតិវិធីនៃការផ្លាស់ប្តូរបេក្ខជនជាប់ឆ្នោត នៅដំណាក់កាលដែល គ.ជ.ប ប្រកាសបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតជាតំណាងរាស្ត្រនោះទេ ដូច្នេះការអនុវត្តរបស់ គ.ជ.ប ដែលបានប្រកាសដោះដូរបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតជាតំណាងរាស្ត្រជាការអនុវត្តន៍ដោយគ្មានតម្លាភាពដោយ “សាមីខ្លួនសុំ លាលយប់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីសមាជិករដ្ឋសភា” ដែលសាធារណជន ម្ចាស់ឆ្នោតមណ្ឌលនីមួយៗមិនទទួលបាន ព័ត៌មាន។ មេដឹកនាំគណបក្សកាន់អំណាចតែងតែដក ដាក់ និងធ្វើការផ្លាស់ប្តូរស្រេចតែចិត្ត។

៥.២.១ ករណីមណ្ឌលកំពង់ស្ពឺ

ការប្រកាសទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការ ការចុះបញ្ជីគណបក្សនយោបាយឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត និងបញ្ជីបេក្ខជន ឈរឈ្មោះរបស់ គ.ជ.ប បានបង្ហាញថា លោក សាយ ឈុំ ឈរឈ្មោះក្នុងលេខរៀងទី១ លោក ឆាយ ចិន លេខរៀងទី២ លោក កង ហ៊ាង លេខរៀងទី៣ លោក ហ៊ុន ម៉ានី លេខរៀងទី៤ លោក ហែម ខន លេខរៀងទី៥ និង លោក សត្យា វុធ ឈរឈ្មោះក្នុងលេខរៀងទី៦ នៃបញ្ជីបេក្ខជនពេញសិទ្ធិ។ លទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំង តំណាងរាស្ត្រ នីតិកាលទី៥ បានបង្ហាញថា គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាទទួលបាន ៣អាសនៈ ហើយគណបក្ស សង្គ្រោះជាតិទទួលបាន ៣អាសនៈនៃអាសនៈសរុបចំនួន ៦។

ក្នុងចំណោម ៣អាសនៈដែលគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាទទួលបាន គ.ជ.ប បានបង្ហាញបេក្ខជនជាប់ឆ្នោត ៣រូបគឺ លោក កង ហ៊ាង លោក ហ៊ុន ម៉ានី និងលោកហែម ខន។ បើយោងតាមបញ្ជីបេក្ខជនពេញសិទ្ធិ បេក្ខជនជាប់ ឆ្នោតគឺ លោក សាយ ឈុំ លោក ឆាយ ចិន និងលោក កង ហ៊ាង។

៥.២.២ ករណីមណ្ឌលបាត់ដំបង

ដូចករណីខាងលើ ការឃ្នាំមើលសូមលើករណីមួយផ្សេងទៀតទាក់ទងការផ្លាស់ប្តូរសមាសភាពបេក្ខជនជាប់ ឆ្នោតជាតំណាងរាស្ត្រនៅមណ្ឌលបាត់ដំបង។ យោងតាមលទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ នីតិ កាលទី៥ បានបង្ហាញថា គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាទទួលបាន ៥អាសនៈ ហើយគណបក្សសង្គ្រោះជាតិទទួលបាន ៣អាសនៈនៃអាសនៈសរុប៨។ បេក្ខជនពេញសិទ្ធិនៃគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាលំដាប់លេខរៀងទី១គឺ លោក ស ខេង ទី២ លោក ឆិន យន ទី៣ លោក សក់ សេដ្ឋា ទី៤ លោក នឹម ចូត និងទី៥ លោកស្រី លី គឹមលៀង ប៉ុន្តែនៅ ពេល គ.ជ.ប ធ្វើការប្រកាសបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតជាតំណាងរាស្ត្រគឺមាន លោក ស ខេង លោក ឆិន យន លោកស្រី លី គឹមលៀង លោក ឈាង វុន និងលោក ឡោក ហ៊ុរ ដូច្នេះការផ្លាស់ប្តូរខាងលើនេះ គឺមិនបានឈរលើមូលដ្ឋាន របស់ច្បាប់នោះទេ។

៥.៣ ករណីអ្នកតំណាងរាស្ត្រលោក សម រង្ស៊ី

ចំពោះករណីអ្នកតំណាងរាស្ត្រលោក សម រង្ស៊ី វិញខុសប្លែកពីករណីទាំងពីរខាងលើ។ សូមបញ្ជាក់ថា លោកមិនបានឈរឈ្មោះសម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ នីតិកាលទី៥នោះទេ ព្រោះលោកត្រូវបាន គ.ជ.ប សម្រេចលុបឈ្មោះចេញពីបញ្ជីឈ្មោះបោះឆ្នោត។

លោក សម រង្ស៊ី បានរកលទ្ធភាពក្លាយជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ដើម្បីទទួលបានអភ័យឯកសិទ្ធិរដ្ឋសភា នៅ បន្ទាប់ពីបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតគណបក្សសង្គ្រោះជាតិបានសម្រេចចិត្តចូលរដ្ឋ នៅក្រោយកិច្ចព្រមព្រៀងដំណោះស្រាយ នយោបាយរវាងគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤។ ទាក់ទង ករណីនេះ គណបក្សសង្គ្រោះជាតិបានស្នើទៅ គ.ជ.ប ដើម្បីបញ្ចូលលោក សម រង្ស៊ី ជាបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាង រាស្ត្រក្នុងមណ្ឌលកំពង់ចាម ហើយនៅថ្ងៃទី២៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ គ.ជ.ប បានចេញសេចក្តីសម្រេចចំនួន ៣ គឺ៖

- សម្រេចលុបឈ្មោះបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រ និងបេក្ខជនតំណាងរាស្ត្រ នីតិកាលទី៥ ឆ្នាំ២០១៣ គណបក្សសង្គ្រោះជាតិចេញពីមណ្ឌលខេត្តកំពង់ចាម ចំនួន ២៧នាក់។
- សម្រេចទទួលស្គាល់បញ្ជីបេក្ខជនបម្រុងបន្ថែមផ្លូវការគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ សម្រាប់បេក្ខជន តំណាងរាស្ត្រមណ្ឌលខេត្តកំពង់ចាម នីតិកាលទី៥ ឆ្នាំ២០១៣ ចំនួន ២៧នាក់។
- ទទួលស្គាល់លោក សម រង្ស៊ី ជាបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រ នីតិកាលទី៥ ឆ្នាំ២០១៣ របស់ គណបក្សសង្គ្រោះជាតិនៅមណ្ឌលកំពង់ចាម។

លោកសម រង្ស៊ី ត្រូវបានរដ្ឋសភាប្រកាសសុពលភាពអាណត្តិរបស់ខ្លួនជាសមាជិកតំណាងរាស្ត្រ នីតិកាល ទី៥ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំពេញអង្គវិសាមញ្ញមួយ កាលពីថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤។ នៅកិច្ចប្រជុំនោះលោក ហេង សំរិន ប្រធានរដ្ឋសភា បានអានប្រកាសលេខ ១៧៤ រ.ស ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ របស់រដ្ឋសភា។ សេចក្តីប្រកាសនោះបានយោងរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ច្បាប់បោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ សេចក្តីសម្រេចរបស់ គ.ជ.ប លិខិតស្នើសុំរបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ និងការសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការ អចិន្ត្រៃយ៍របស់រដ្ឋសភានៅថ្ងៃទី២៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ ដោយបានសម្រេចដូចក្រោម៖

- ប្រការ១ ទទួលស្គាល់លោក សម រង្ស៊ី ជាតំណាងរាស្ត្រមណ្ឌលកំពង់ចាម ជំនួសលោក គួយ ប៊ុនរឿន ដែលបានសុំលាលែង។
- ប្រការ២ តំណាងរាស្ត្រថ្មីដែលមានចែងក្នុងប្រការ១ ត្រូវធ្វើសច្ចាប្រណិធាន។
- ប្រការ៣ អគ្គលេខាធិការ នៃអគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃរដ្ឋសភាត្រូវបិទផ្សាយសេចក្តីប្រកាសក្នុងរដ្ឋសភា និងផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈ។

លទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ នីតិកាលទី៥ បង្ហាញថា គណបក្សសង្គ្រោះជាតិទទួល បាន១០អាសនៈនៃអាសនៈសរុប១៨ ក្នុងមណ្ឌលកំពង់ចាម។ គ្រាន់តែត្រូវការដោះដូរ ដើម្បីឱ្យលោក សម រង្ស៊ី ក្លាយជាតំណាងរាស្ត្រ គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ គ.ជ.ប និងរដ្ឋសភាបានបំពានទៅលើសិទ្ធិរបស់បេក្ខជននៅក្នុងបញ្ជី បេក្ខជនពេញសិទ្ធិ និងបេក្ខជនបម្រុងរបស់គណបក្សនេះចំនួន២៦នាក់ មិនអាចក្លាយជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រតាម លំដាប់លេខរៀងឈរឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបេក្ខជនដូចមានបញ្ញត្តិក្នុងច្បាប់បោះឆ្នោត។

គ.ជ.ប មិនបានយោងមាត្រាច្បាប់ ប៉ុន្តែបានធ្វើសេចក្តីសម្រេចដោយមិនមានតម្លាភាពក្នុងការអនុវត្តតាម បញ្ញត្តិនៃមាត្រា ១១៨ ចំណុច ២ និងមាត្រា ១២០ នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ និងវិសោធនកម្មនៃច្បាប់នេះ។ មិនមាន និងភ័ស្តុត្រួតពិនិត្យនីតិវិធីរបស់គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍របស់រដ្ឋ និងរដ្ឋាភិបាលក្នុងដំណើរការនីត្យានុកូលភាព ក្នុងការប្រកាសសុពលភាពលោក សម រង្ស៊ី ជាសមាជិកតំណាងរាស្ត្រ។

VI. សង្ខេបព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗទាក់ទងសភា និងតំណាងរាស្ត្រ

សារាចរណែនាំរបស់ប្រធានរដ្ឋសភាមិនស្របតាមក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ និងគោលការណ៍ប្រសិទ្ធភាព តម្លាភាព និងប្រជាធិបតេយ្យ

សារាចរណែនាំស្តីពីបែបបទការងារស្តីពីគណៈកម្មការនានានៃរដ្ឋសភា ចុះថ្ងៃទី១២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ចេញដោយប្រធានរដ្ឋសភា ត្រូវបានអ្នកឃ្លាំមើលដំណើរការរបស់រដ្ឋសភា ធ្វើការចោទប្រកាន់ថា មិនស្របតាម គោលការណ៍ប្រជាធិបតេយ្យ តម្លាភាព ប្រសិទ្ធភាព និងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា។ ក្រុមអ្នកឃ្លាំមើលបានលើកឡើងនូវបញ្ហាមួយចំនួនដូចខាងក្រោមទាក់ទងនឹងសារាចរណែនាំ៖

បញ្ហាទី១៖ រដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរដ្ឋសភា មិនមានចែងមាត្រាណាមួយផ្តល់អំណាចឱ្យប្រធាន រដ្ឋសភាចេញ “សារាចរ ឬបទបញ្ជាឯកត្តភូត” ដើម្បីកំណត់សិទ្ធិអំណាច និងបែបបទការងារផ្ទៃក្នុងរបស់គណៈកម្មការ ជំនាញនានានៃរដ្ឋសភា។

បញ្ហាទី២៖ សារាចរណែនាំរបស់ប្រធានរដ្ឋសភានេះ ដកសិទ្ធិគណៈកម្មការជំនាញរបស់រដ្ឋសភា ដែល ចែងថា “គណៈកម្មការពុំត្រូវអញ្ជើញសង្គមស៊ីវិល ឬសាធារណជនមកចូលរួមប្រជុំរបស់ខ្លួនឡើយ”។ សារាចរនេះ ទំនងជាបកស្រាយ ប្រការ១២ នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់រដ្ឋសភាចែងថា គណៈកម្មការនីមួយៗអាចស្នើសុំប្រធាន រដ្ឋសភាចាត់តាំងអ្នកជំនាញចូលរួម “ធ្វើការ” បាន។ ការចូលរួម “ធ្វើការ” មិនមានន័យដូចការចូលរួម “ប្រជុំ” ជាមួយ គណៈកម្មការជំនាញទេ។

បញ្ហាទី៣៖ សារាចរណែនាំរបស់ប្រធានរដ្ឋសភាបានចែងថា ក្នុងការប្រជុំសុំការបំភ្លឺជុំវិញការអនុវត្តច្បាប់ គណៈកម្មការពុំត្រូវអញ្ជើញសង្គមស៊ីវិល ឬអ្នកសារព័ត៌មានមកសង្កេតការណ៍ទេ ត្បិតមានតែរដ្ឋមន្ត្រី ឬតំណាងរាជ រដ្ឋាភិបាលប៉ុណ្ណោះដែលមានភារកិច្ចមកបំភ្លឺជូនគណៈកម្មការ។ សារាចរនេះ បានរារាំងការចូលរួមសង្កេតការណ៍ ក្នុងការប្រជុំដេញដោលរវាងគណៈកម្មការជំនាញនៃរដ្ឋសភា និងរដ្ឋមន្ត្រី ឬតំណាងរាជរដ្ឋាភិបាល។ ចំណុចនេះ បង្ហាញកាន់តែច្បាស់ថា សារាចរណែនាំនេះ ធ្វើឱ្យការចោទសួរដេញដោលរវាងគណៈកម្មការនានា និងរដ្ឋមន្ត្រី ឬ តំណាងរាជរដ្ឋាភិបាលមិនមានតម្លាភាព។ ការមិនអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកសារព័ត៌មាន ឬអ្នកសង្កេតការណ៍របស់អង្គការ សង្គមស៊ីវិលចូលយកព័ត៌មាន ឬសង្កេតក្នុងការសួរដេញដោលនេះ គឺពិតជារំលោភលើសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មានរបស់ ប្រជាពលរដ្ឋ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត វាជាការចាំបាច់ក្នុងការសង្កេតការណ៍ពីដំណើរការសួរដេញដោល ឬឆ្លើយបំភ្លឺរវាង

គណៈកម្មការ និងរដ្ឋមន្ត្រី ឬតំណាងរាជរដ្ឋាភិបាល ព្រោះវាបង្ហាញពីគណនេយ្យភាពរបស់តំណាងរាស្ត្រ និងរាជរដ្ឋាភិបាលដល់ប្រជាពលរដ្ឋជាម្ចាស់ឆ្នោត។

បញ្ហាទី៤៖ ខ្លឹមសារសារាចរណែនាំនេះ គឺមិនស្របនឹងកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីដំណោះស្រាយនយោបាយកាលពីថ្ងៃទី ២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ ដែលគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ បានព្រមព្រៀងគ្នាថា ធានាឲ្យដំណើរការស្ថាប័នរដ្ឋសភាមានប្រសិទ្ធភាព តម្លាភាពស្របតាមគោលការណ៍ប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស និងរបបសភានិយម និងលើកកម្ពស់តួនាទីគណបក្សប្រឆាំងក្នុងរដ្ឋសភា។ គណបក្សទាំងពីរក៏បានស្រុះស្រួលគ្នាថា បន្តពិភាក្សាដំណាក់កាលទីពីរដើម្បីធ្វើវិសោធនកម្ម និងកែលម្អទម្រង់បញ្ជាផ្ទៃក្នុងរដ្ឋសភា។

ម្យ៉ាងទៀត ក្រុមអ្នកឃ្នាំមើលបានសំដែងការខកចិត្តចំពោះឥរិយាបថ និងរបៀបរបបការិយាធិបតេយ្យរបស់រដ្ឋបាលនៃរដ្ឋសភា និងអគ្គលេខាធិការដ្ឋានដែលគ្មានការផ្លាស់ប្តូរតាំងពីនីតិកាលមុនៗ ក្នុងការបង្កការលំបាកការទំនាក់ទំនងឯកសារ និងលិខិតនានាជាមួយតំណាងរាស្ត្រ។

គណៈកម្មការជំនាញមួយចំនួនដឹកនាំដោយគណបក្សប្រឆាំង (គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ) បានខិតខំធ្វើសកម្មភាពរបស់ខ្លួនក្នុងការកោះហៅប្រជុំសួរយោបល់ និងដេញដោល ខណៈពេលដែលប្រធានរដ្ឋសភាមកពីគណបក្សកាន់អំណាច និងអគ្គលេខាធិការដ្ឋានហាក់មានចេតនាត្រួតត្រាលើគណៈកម្មការជំនាញនានា តាមរយៈការចេញសារាចរនេះ និងការរារាំងរបស់រដ្ឋបាល និងអគ្គលេខាធិការដ្ឋានអំពីការទាក់ទងជាមួយតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា។

ដំណើរការរបស់រដ្ឋសភាក្នុងរយៈពេលដែលតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិធ្វើពហិការមិនចូលរួម

ក. រដ្ឋសភាឯកបក្សទទួលទេពការិកៈគង់

ចាប់ពីខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ដល់ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ គណបក្សប្រជាជនបានរៀបចំអង្គការនីតិបញ្ញត្តិដែលគ្រប់គ្រងតួនាទីដឹកនាំក្នុងរដ្ឋសភាទាំងអស់ ទាំងប្រធាន អនុប្រធានរដ្ឋសភា និងប្រធានគណៈកម្មការជំនាញទាំង៩។

ថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ គឺជាកាលបរិច្ឆេទនៃកិច្ចប្រជុំដំបូងនៃការបង្កើតរដ្ឋសភានីតិកាលទី៥។ វាក្យខណ្ឌទី០១ មាត្រា ៨២ រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានចែងថា រដ្ឋសភាបើកសម័យប្រជុំដំបូង៦០ថ្ងៃយ៉ាងយូរ«ក្រោយពេលបោះឆ្នោត» តាមការកោះប្រជុំរបស់ព្រះមហាក្សត្រ។ ខុមហ្វ្រែលយល់ថា ជាបច្ចេកទេសនៅមានរយៈច្រើនក្នុងការអនុវត្តន៍ មាត្រា៨២ខាងលើ ព្រោះថា «ក្រោយការបោះឆ្នោត» គឺនិយាយទៅដល់ពេលបញ្ចប់ការបោះឆ្នោត ឬពេលប្រកាសលទ្ធផលបោះឆ្នោតចុងក្រោយ។ ដូចនេះក្រោយពេលបោះឆ្នោតគឺ ចាប់តាំងពីក្រោយថ្ងៃទី០៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ដែលគណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោតបានប្រកាសលទ្ធផលផ្លូវការនៃការបោះឆ្នោតនោះ។ កិច្ចប្រជុំរដ្ឋសភាដំបូងដែលឆ្លើយតប តាមមាត្រា៨២ខាងលើ អាចត្រូវបានពន្យារពេលរហូតដល់

ដើមខែវិច្ឆិកា។ ការពន្យារពេលនេះគឺទុកពេលវេលាឲ្យគណបក្ស ប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីចរចាស្វែងរកដំណោះស្រាយជម្លោះក្រោយការបោះឆ្នោត។ មាត្រាច្បាប់ខាងលើបានសរសេរថា រដ្ឋសភាបើកសម័យប្រជុំដំបូង៦០ថ្ងៃយ៉ាងយូរក្រោយពេលបោះឆ្នោត។ ក្រោយពេលបោះឆ្នោតសំដៅទៅលើពេលដែលដំណើរនៃការបោះឆ្នោតទាំងមូលបានបញ្ចប់ មានន័យថា ក្រោយការបោះឆ្នោតទទួលបានលទ្ធផលផ្លូវការ មិនមែនសំដៅទៅលើក្រោយកាលបរិច្ឆេទណាមួយដែលបានកំណត់ក្នុងប្រតិទិនបោះឆ្នោតដូចជាថ្ងៃបោះឆ្នោតជាដើមនោះទេ។

នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំរដ្ឋសភាដំបូងកាលពីថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ មានតែបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតជាតំណាងរាស្ត្រចំនួន៦៨រូប មកពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាទេ បានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំដំបូងនោះ ដោយមិនមានវត្តមានបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតជាតំណាងរាស្ត្រចំនួន ៥៥រូបរបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ។ ក្នុងដំណើរការនេះ បេក្ខជនជាប់ឆ្នោត ចំនួន៦៨រូបមកពីគណបក្ស ប្រជាជនកម្ពុជា បានក្លាយជាសមាជិកជាតំណាងរាស្ត្រ ខណៈពេលដែលបេក្ខជនជាប់ឆ្នោត ៥៥រូបរបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ មិនទាន់ក្លាយជាសមាជិកតំណាងរាស្ត្រនៅឡើយទេ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត នេះបង្ហាញថា រដ្ឋសភាត្រូវបានបង្កើតដោយគ្មានការចូលរួមពីពហុបក្ស ក្នុងការឆ្លើយតបនឹងមាត្រា០១នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញដែលចែងថា ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាតាមលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ការបើកប្រជុំបង្កើតរដ្ឋសភាដំបូងក្រោមព្រះរាជាធិបតីភាពរបស់ព្រះមហាក្សត្រ ដែលមិនទាន់មានឯកភាពជាតិដូច្នោះគឺពិតជាមិនបានអនុវត្តតាមមាត្រា០៨នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញដែលបានចែងត្រង់វាក្យខ័ណ្ឌទី១ថា ព្រះមហាក្សត្រព្រះអង្គជានិមិត្តរូបនៃឯកភាពជាតិ។

ដំណើរការ និងនីតិវិធីនាពេលបច្ចុប្បន្ន គឺពឹងផ្អែកទាំងស្រុងទៅលើឆន្ទៈគណបក្សនយោបាយតែមួយគត់ ហើយក្នុងបរិបទនយោបាយប្រទេសកម្ពុជា គណបក្សនយោបាយមានអំណាច និងមានឥទ្ធិពលក្នុងការគ្រប់គ្រងបេក្ខជនជាប់ឆ្នោត ឬតំណាងរាស្ត្ររបស់គណបក្សខ្លួន។

ខ. ព្រះមហាក្សត្រ និងរដ្ឋសភា

ក្នុងសម័យប្រជុំរបស់ខ្លួនលើកទី២ នីតិកាលទី៥ ព្រះមហាក្សត្រក៏បង្ហាញពីព្រះរាជហឫទ័យរបស់ព្រះអង្គតាមរយៈព្រះរាជសាររបស់ទ្រង់ ដោយសង្ឃឹមថា រដ្ឋសភា ដែលតំណាងប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងមូលនឹងបន្តខិតខំប្រឹងប្រែងដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមនានា ដើម្បីសម្រេចឲ្យបាននូវទិសដៅរួមរបស់កម្ពុជាជាដំហានៗ ធានាបាននូវសង្គមកម្ពុជាមួយដែលរឹងមាំ មានសន្តិភាព ស្ថិរភាពនយោបាយ សន្តិសុខ និងសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម មានការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព និងសមធម៌។ ព្រះរាជសារបន្តថា ជាមួយនឹងការប្រកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់នូវគោលការណ៍លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស ការគោរពសិទ្ធិ និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស ជាសង្គមមួយដែលមានកោសិកា

ផ្សារភ្ជាប់គ្នា និងត្រូវពង្រឹងដើម្បីធានាថា ប្រជាជនកម្ពុជាមានចំណេះដឹងខ្ពស់ និងមានវប្បធម៌ល្អប្រសើរ ថ្លៃថ្នូរមាន ជីវភាពសមរម្យ និងមានការរស់នៅប្រកបដោយសុខដុមរមនាទាំងក្នុងរង្វង់គ្រួសារ និងសង្គមជាតិ។

ចំណាត់ការរបស់តុលាការលើថ្នាក់ដឹកនាំ និងបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ

ក. តុលាការកោះហៅមេដឹកនាំគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ

សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ បានកោះហៅមេដឹកនាំគណបក្សសង្គ្រោះជាតិលោក កឹម សុខា រង្ស៊ី និងលោក កឹម សុខា ដែលជាបេក្ខជនជាប់ឆ្នោត និងជាអនុប្រធានគណបក្សសង្គ្រោះជាតិឲ្យចូលបំភ្លឺជុំវិញបាតុកម្មអហិង្សារបស់ កម្មករ។ ទាក់ទងអភ័យឯកសិទ្ធិនេះមានចំណោទសួរថា តើបេក្ខជនជាប់ឆ្នោត លោក កឹម សុខា មានអភ័យឯកសិទ្ធិ ជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រដែរឬទេ?

បើករណីបកស្រាយរបស់គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាការកោះហៅលោក កឹម សុខា ឲ្យចូលខ្លួនមកបំភ្លឺនៅក្នុង តុលាការនោះ មានការបកស្រាយថា ជាឧបសគ្គផ្លូវច្បាប់ ជាពិសេសទាក់ទងអភ័យឯកសិទ្ធិ ព្រោះថា កាលពីថ្ងៃទី ២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ រដ្ឋសភាមានតំណាងរាស្ត្រទាំងអស់ចំនួន១២៣រូប ដែលក្នុងនោះមានឈ្មោះលោក កឹម សុខា។ បើយោងតាមមាត្រា៨០នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាចែងថា «តំណាងរាស្ត្រខ្មែរមានអភ័យឯកសិទ្ធិ។ តំណាងរាស្ត្រ រូបណាក៏ដោយ មិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ ចាប់ខ្លួន ឃាត់ខ្លួន ឬឃុំខ្លួន ដោយហេតុអ្វីបានសម្តែងយោបល់ ឬ បញ្ចេញមតិក្នុងបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួនសោះឡើយ។ ការចោទប្រកាន់ ការចាប់ខ្លួន ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួន សមាជិកណាមួយនៃរដ្ឋសភានឹងអាចធ្វើទៅកើត លុះត្រាតែមានការយល់ព្រមពីរដ្ឋសភា ឬពីគណៈកម្មាធិការ អចិន្ត្រៃយ៍របស់រដ្ឋសភាក្នុងចន្លោះសម័យប្រជុំនៃរដ្ឋសភា រៀបរយតែក្នុងករណីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌជាក់ស្តែង។ ក្នុងករណីខាងលើនេះ ក្រសួងមានសមត្ថកិច្ចត្រូវធ្វើសេចក្តីវាយការណ៍ជូនរដ្ឋសភា ឬជូនគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ របស់រដ្ឋសភាជាបន្ទាន់ ដើម្បីសម្រេច។ សេចក្តីសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍របស់រដ្ឋសភា ត្រូវដាក់ជូន សម័យប្រជុំរដ្ឋសភាខាងមុខ ដើម្បីអនុម័តតាមមតិភាគច្រើនពីភាគបីនៃសមាជិករដ្ឋសភាទាំងមូល។ ក្នុងករណី ទាំងអស់ខាងលើនេះ ការឃុំខ្លួន ការចោទប្រកាន់តំណាងរាស្ត្រណាមួយត្រូវផ្អាក ប្រសិនបើរដ្ឋសភាបានបញ្ចេញមតិ ឲ្យផ្អាកតាមមតិភាគច្រើនពីភាគបួននៃចំនួនសមាជិករដ្ឋសភាទាំងមូល។»

ក្នុងករណីខាងលើលោក កឹម សុខា ទទួលបានអភ័យឯកសិទ្ធិ ហើយត្រូវបានតុលាការកោះហៅឲ្យចូលខ្លួន មកបំភ្លឺ ដោយពុំមានការស្នើសុំទៅរដ្ឋសភាដើម្បីសុំដកអភ័យឯកសិទ្ធិដូចនេះគឺការរំលោភច្បាប់។

ការអនុវត្តន៍របស់សាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញនេះ បញ្ជាក់ថា បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតរបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ មិនត្រូវបានផ្តល់អភ័យឯកសិទ្ធិនោះទេ ហើយមានន័យថា បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតរបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិក៏មិនទាន់ ក្លាយជាអ្នកតំណាងរាស្ត្រដែរ ដូច្នេះគេអាចនិយាយបានថា ដំណើរការរដ្ឋសភានីតិកាលទី៥នេះ នៅមិនទាន់ស្រប ច្បាប់នៅឡើយ ព្រោះថា បើពិនិត្យទៅលើមាត្រា៧៦នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញដែលចែងថា «រដ្ឋសភាមានសមាជិកតំណាងរាស្ត្រ យ៉ាងតិច១២០រូប»។

ខ.ការចាប់ខ្លួនបេក្ខជនគណបក្សស្រុ

បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតប្រាំពីរ (៧)រូប នៃគណបក្សស្រុគ្រោះជាតិរួមមាន លោកស្រី មូរ សុខហួរ លោក ម៉ែន សុថា រិទ្ធី លោក ហួរ វ៉ាន់ លោក រៀល ខេមរិន្ទ លោក កែវ ភីរម្យ លោក ឡុង រី និង លោក នុត រំដួល កាលពីថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ និងថ្ងៃបន្តបន្ទាប់ ត្រូវបានសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញចាប់ឃុំខ្លួន និងត្រូវបានចោទប្រកាន់ពី បទផ្ដើមគំនិតឲ្យមានកុបកម្ម ដឹកនាំធ្វើកុបកម្មហិង្សាមានស្ថានទម្ងន់ទោស និងបទញុះញង់ឲ្យប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋ។ ការចាប់ខ្លួន និងការចោទប្រកាន់នេះធ្វើឡើងនៅបន្ទាប់ពីបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតទាំងនោះបានដឹកនាំបាតុកម្មទាមទារឱ្យ មានការដោះលែងទីលានប្រជាធិបតេយ្យ ហើយមានការប៉ះទង្គិចដោយអំពើហិង្សាមួយបានកើតឡើង ដែល បណ្តាលឱ្យក្រុមសន្តិសុខរបស់ខណ្ឌដូនពេញ និងសកម្មជនគណបក្សស្រុគ្រោះជាតិប្រមាណជាង៥០នាក់បានរង របួស។

ជុំវិញការចាប់ខ្លួននេះ មានការចោទប្រកាន់រាជរដ្ឋាភិបាលថា ជាចេតនាដើម្បីចាប់បង្ខំឲ្យចូលតុលាការ បន្ទាប់ ពីបានជាប់គាំងនយោបាយជាច្រើនខែនៅក្រោយការបោះឆ្នោត។ អ្នកឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សក៏បានវិះគន់ថា ដំណើរ ការលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា កំពុងធ្លាក់ចុះយ៉ាងគំហុក និងមានស្ថានភាពធ្ងន់ធ្ងរក្រៃលែង និងបានរុញច្រាន ស្ថានភាពនយោបាយនៅកម្ពុជាឲ្យកាន់តែមានភាពតានតឹងបន្ថែមទៀត ហើយការចាប់ខ្លួននេះជារឿងនយោបាយ។

ដោយឡែកថ្នាក់ដឹកនាំគណបក្សស្រុគ្រោះជាតិ បានបញ្ជាក់ថា ការចាប់ខ្លួននេះគឺជារឿងនយោបាយ ហើយវា អយុត្តិធម៌ខ្លាំងណាស់ចំពោះគណបក្សប្រឆាំង។ ជាមួយគ្នានេះក៏មានការលើកឡើងអំពីអភ័យឯកសិទ្ធិសភាបស់ បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតទាំងនោះ បើពួកគេមានអភ័យឯកសិទ្ធិ ការអនុវត្តនីតិវិធីរបស់តុលាការ គឺរំលោភច្បាប់ ប៉ុន្តែក្នុង ន័យនេះពួកគេមិនមានអភ័យឯកសិទ្ធិទេ ដូច្នេះការបង្កើតរដ្ឋសភានៅក្រោយការបោះឆ្នោត គឺមិនស្របច្បាប់។

ការចាប់ខ្លួននេះបានធ្វើឱ្យមានការចាប់អារម្មណ៍ពីសំណាក់ឯកអគ្គរដ្ឋទូតប្រចាំនៅកម្ពុជា អង្គការសហប្រជា ជាតិ និងសហគមន៍អឺរ៉ុប។ គួរបញ្ជាក់ថា ឯកអគ្គរដ្ឋទូត តំណាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងសហគមន៍អឺរ៉ុបសរុប ចំនួន២៤រូប បានចូលរួមស្តាប់ការពន្យល់របស់ក្រសួងយុត្តិធម៌ និងក្រសួងមហាផ្ទៃ ជុំវិញអំពើហិង្សា និងការចាប់ខ្លួន បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតទាំងនេះ។ ជាមួយគ្នានេះក៏បានជំរុញឲ្យគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សស្រុគ្រោះជាតិ បញ្ចប់ជម្លោះ ហើយទទួលបានការដោះលែងបេក្ខជនជាប់ឆ្នោត និងមន្ត្រីគណបក្សស្រុគ្រោះជាតិដែលត្រូវបានឃុំ ខ្លួនទាំងនោះ។ ជាមួយគ្នាប្រជាពលរដ្ឋ អង្គការជាតិ និងអន្តរជាតិ ក៏បានទាមទារឱ្យមានការដោះលែងផងដែរ។

អ្នកទាំងនោះត្រូវបានដោះលែងវិញភ្លាមៗ នៅបន្ទាប់ពីកិច្ចចរចាថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ រវាងថ្នាក់ដឹក នាំកំពូលនៃគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សស្រុគ្រោះជាតិ និងបានឯកភាពគ្នាទម្លាយភាពជាប់គាំងនយោ បាយ ដោយបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតរបស់គណបក្សស្រុគ្រោះជាតិចូលរួមក្នុងរដ្ឋសភា។ បើទោះជាមានការដោះលែងក៏ ដោយ ក៏តុលាការនៅបន្តនីតិវិធីរបស់ខ្លួន ដោយបានកោះហៅអ្នកទាំងនៅទៅបំភ្លឺនៅតុលាការនៅក្រោយការដោះ លែង និងព្រមទាំងមានការចាប់ខ្លួនមន្ត្រី និងសកម្មជនគណបក្សស្រុគ្រោះជាតិជាបន្តបន្ទាប់ទាក់ទងករណីដូចគ្នានេះ។

សកម្មភាពរបស់បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រត្រូវបានរាយការណ៍

កាលពីថ្ងៃទី០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ មានបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិចំនួន៤ រូបត្រូវបានកងកម្លាំងសមត្ថកិច្ចចម្រុះស្រុកអន្លង់វែង បានធ្វើការរារាំងមិនឲ្យធ្វើដំណើរទៅចូលរួមវេទិកាសំណេះ សំណាលជាមួយប្រជាពលរដ្ឋនៅក្នុងខេត្តឧត្តរមានជ័យ។ នៅស្របពេលនោះដែរ កម្លាំងសមត្ថកិច្ចក៏បានដកហូត នូវសម្ភារមួយចំនួនពីបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រទាំងនោះផងដែរ។

ករណីនេះបានជះឥទ្ធិពលអវិជ្ជមានទៅលើក្រុមបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រ ក្នុងការបំពេញតួនាទីរបស់ ខ្លួន ជាពិសេសសកម្មភាពជួបសំណេះសំណាលជាមួយប្រជាពលរដ្ឋ ដែលជាម្ចាស់ឆ្នោត ដើម្បីទទួលស្តាប់អំពីបញ្ហា កង្វល់នានា និងអន្តរាគមន៍ដើម្បីរកដំណោះស្រាយ។

បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រចំនួន៤រូបនោះរួមមាន បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រ ប៉ុល ហំម មណ្ឌល តាកែវ បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រ ពិន រតនា មណ្ឌលបាត់ដំបង បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រ អ៊ុច សេរីយុទ្ធ មណ្ឌលកំពង់ចាម និងបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រ ទូត យឿត មណ្ឌលព្រៃវែង។ គួរបញ្ជាក់ថា បេក្ខជនជាប់ ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រទាំង៤រូប ត្រូវបានក្រុមសមត្ថកិច្ចចម្រុះ និងរួមទាំងជនស៊ីវិលជាច្រើនរយនាក់ដែលមានកាន់វិទ្យុ ទាក់ទង ប្រដាប់ដំបង និងកាំភ្លើងដែលបានប្រមូលផ្តុំគ្នាតាមដងផ្លូវ និងបង្កប់នៅក្នុងភូមិសាស្ត្រព្រៃស្តុក ធ្វើសកម្ម ភាពរារាំង និងបានដកហូតទូរស័ព្ទដៃចំនួន៨គ្រឿង និងអាយដេត(iPad)ចំនួន៥គ្រឿង នៅខណៈពេលដែល បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រទាំងនោះ និងក្រុមការងាររបស់ខ្លួនធ្វើដំណើរទៅជួបសំណេះសំណាលជាមួយ ប្រជាពលរដ្ឋដែលជាម្ចាស់ឆ្នោត។

តាមប្រសាសន៍របស់ប្រធានគណបក្សសង្គ្រោះជាតិប្រចាំខេត្តឧត្តរមានជ័យ ក្នុងសារព័ត៌មានបានបញ្ជាក់ឱ្យ ដឹងថា មានជនស៊ីវិលជាច្រើនរយនាក់ដែលដាក់នៅតាមដងផ្លូវ ប្រដាប់ដោយកាំភ្លើង ដំបង និងមានកាន់វិទ្យុទាក់ទង ផងនោះ ជាកងកម្លាំងយោធាស្លៀកពាក់ស៊ីវិលមកពីកងពលតូចច្រើនជើងលេខ៤១ និងមកពីប្រាសាទតាមាន់ ដើម្បី រង់ចាំរារាំងប្រធានគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ លោក សម រង្ស៊ី និងអនុប្រធាន លោក កឹម សុខា មិនឲ្យសំណេះណាល ជាមួយសកម្មជន និងអ្នកគាំទ្ររបស់គណបក្ស។

ករណីដកហូតសម្ភារទាំងនេះ ត្រូវបានសមាជិកព្រឹទ្ធសភាភូមិភាគទី៤របស់គណបក្សសម រង្ស៊ី លោក ហុង សុខហួរ បានដាក់លិខិតផ្ញើជូន លោក ស ថារី អភិបាលនៃគណៈអភិបាលខេត្តឧត្តរមានជ័យ ដើម្បីសុំជួយអន្ត រាគមន៍ឱ្យកម្លាំងសមត្ថកិច្ចស្រុកអន្លង់វែង ប្រគល់វិញនូវសម្ភារៈដែលបានដកហូតដោយខុសច្បាប់ទាំងនោះ មក ពេលនេះនៅមិនទាន់ទទួលបានព័ត៌មានណាមួយពីការធ្វើអន្តរាគមន៍របស់លោកអភិបាលខេត្តនោះទេ។

ដោយឡែក នៅក្នុងថ្ងៃទី១១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រ កឹម សុខា មណ្ឌល កំពង់ចាមពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ រួមទាំងថ្នាក់ដឹកនាំគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ត្រូវបានក្រុមអ្នកតវ៉ាប្រមាណ១០០ នាក់បានធ្វើសកម្មភាពរារាំងក្រុមលោកមិនឱ្យចូលជួបប្រជាពលរដ្ឋម្ចាស់ឆ្នោត ក្នុងគម្រោងសំណេះសំណាលមួយ

ក្នុងក្រុងខេមរភូមិន្ទ ខេត្តកោះកុង។ ក្រុមអ្នកតវ៉ាទាំងនោះបានសំអាងហេតុផលថា ការរារាំងនេះមកពីប្រជាពលរដ្ឋ នៅក្នុងខេត្តនេះមិនត្រូវការវត្តមានអ្នកដឹកនាំបក្សប្រឆាំងនៅក្នុងតំបន់របស់នាវរបស់ពួកគេឡើយ។ ជុំវិញបញ្ហានេះ មានការលើកឡើងថា មានអ្នកនៅពីក្រោយការតវ៉ានេះ បានញុះញង់ឱ្យក្រុមអ្នកតវ៉ាអ្នកនោះធ្វើសកម្មភាពរារាំងនេះ ដើម្បីបន្តចំបង្កាក់សកម្មភាពរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំគណបក្សប្រឆាំង។

ការអនុម័តច្បាប់ទាក់ទងវិស័យតុលាការរបស់រដ្ឋសភាដែលខ្វះភាពស្របច្បាប់

សេចក្តីព្រាងច្បាប់ចំនួន៣ដែលរដ្ឋសភាជាតិឯកបក្ស គ្មាននីត្យានុកូលភាពយកមកពិភាក្សា និងអនុម័តក្នុង សម័យប្រជុំលើកទី២នីតិកាលទី៥នេះ ត្រូវបានក្រុមអង្គការសង្គមស៊ីវិលមួយចំនួនមានការព្រួយបារម្ភ និងស្នើសុំឱ្យ រដ្ឋសភាផ្អាកការពិភាក្សា និងអនុម័តរហូតដល់មានការផ្សព្វផ្សាយ និងបើកឱ្យមានកិច្ចពិគ្រោះយោបល់ជាមួយភាគី ពាក់ព័ន្ធ និងរហូតដល់តំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិចូលរដ្ឋសភា។

សេចក្តីព្រាងច្បាប់ពាក់ព័ន្ធវិស័យតុលាការទាំងបីនោះ ត្រូវបានរដ្ឋសភាយកមកពិភាក្សា និងអនុម័តនៅថ្ងៃទី ២២ និង២៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤។ ក្រុមអង្គការសង្គមស៊ីវិលជាតិ និងអន្តរជាតិបានរិះគន់ថា ដំណើរបង្កើតច្បាប់ ទាំងនេះរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ពុំមានការផ្សព្វផ្សាយ និងបើកឱ្យភាគីពាក់ព័ន្ធពិគ្រោះយោបល់ មុនបញ្ជូនទៅរដ្ឋសភា ពិភាក្សានិងអនុម័ត។ ជាមួយគ្នាក៏មានការរិះគន់ថា ច្បាប់ទាំងបីនេះបានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ឯករាជ្យភាពតុលាការ និងបានផ្តល់ឱ្យស្ថាប័ននីតិប្រតិបត្តិមានឥទ្ធិពលទៅលើស្ថាប័នតុលាការបន្ថែមទៀតផង។

មន្ត្រីអង្គការសង្គមស៊ីវិលធ្វើការទាក់ទងវិស័យតុលាការបានលើកឡើងថា សេចក្តីព្រាងច្បាប់ទាំងបីនោះមាន ចំណុចល្អ និងចំណុចមិនច្បាស់លាស់មួយចំនួនដូចជា ការផ្តល់អំណាចទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ខ្លាំងពេក ដែល ចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញាហាក់នៅក្រោមរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ហើយមានចំណុចពីរទៀត ដែលចាត់ចែងដោយ ក្រសួងយុត្តិធម៌ ដែលទី១ គឺអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន និងទី២ក្រុមអធិការកិច្ច។ ទន្ទឹមនឹងនេះ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស អន្តរជាតិក៏បានអំពាវនាវឱ្យរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដកសេចក្តីព្រាងច្បាប់ទាំងនេះវិញ និងស្នើឱ្យម្ចាស់ជំនួយចាត់វិធាន ការដើម្បីធានាថា ប្រព័ន្ធតុលាការពិតជាមានភាពឯករាជ្យ។

សេចក្តីព្រាងច្បាប់ទាំង៣នោះរួមមាន៖ សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំអង្គការតុលាការដែលមាន ៨ជំពូក ចែងជា៩១មាត្រា, សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រមដែលមាន ៦ជំពូកចែងជា៣១មាត្រា និងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈនៃចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញា ដែលមាន៦ជំពូកចែងជា ១១១មាត្រា។

ជុំវិញបញ្ហានេះ មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់របស់គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា លោក ជាម យៀប អ្នកតំណាងរាស្ត្រមណ្ឌល ព្រៃវែងបានមានប្រសាសន៍ថា « បើសិនជាសង្គមស៊ីវិលខាងសិទ្ធិមនុស្សសុំផ្អាកនោះ ឱ្យគាត់រៀបចំធ្វើច្រវាក់ដែក ថែបឱ្យទប់ស្កាត់ធ្វើយ៉ាងម៉េចដើម្បីកុំឱ្យផែនដីវិល ហើយផែនដីហ្នឹងដើរ អាហ្នឹងអាចធ្វើបាន ព្រោះនេះជាចរន្តមួយ របស់រដ្ឋធម្មនុញ្ញមាតុភូមិកម្ពុជា មិនអាចមករាំងស្ទះបានទេ»។ ជាមួយគ្នាលោក ក៏បានអះអាងសភាបច្ចុប្បន្នមាន

បទពិសោធន៍ និងមានចំណេះដឹងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការពិនិត្យសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះ៖ «ពីព្រោះអ្នក៦៨នាក់នេះ នៅក្នុងសភា ៣០ឆ្នាំផ្ទាល់ហើយ យើងអាចមានលទ្ធភាពយល់អំពីច្បាប់ច្រើនណាស់ទៅហើយ។ តំណាងរាស្ត្រមួយចំនួនធំទៀត លោកមានអតីតកាលបទពិសោធន៍ច្រើន មេរៀនគ្រប់បែបយ៉ាងយល់ពីសភាពការណ៍កម្ពុជា គ្រប់បែបយ៉ាងតែម្តង» ។

ជាមួយគ្នានេះប្រមុខដឹកនាំរាជរដ្ឋាភិបាលបានថ្លែងការពារថា អ្នកផ្តួចផ្តើមធ្វើច្បាប់បានស្តាប់ច្រើនហើយពីប្រជាពលរដ្ឋ ហើយបញ្ញត្តិច្បាប់ ដែលមានចែងក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ គឺមិនចង្អុលបង្ហាញឲ្យគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ប្រគល់សេចក្តីព្រាងច្បាប់ទៅនរណាម្នាក់ គឺមានតែអ្នកព្រាងច្បាប់បញ្ជូនទៅគណៈរដ្ឋមន្ត្រី និងទៅរដ្ឋសភាដើម្បីអនុម័ត។ លោកបញ្ជាក់ថា គណៈរដ្ឋមន្ត្រី មិនមានកន្លែងទៅសុំយោបល់សង្គមស៊ីវិល ហើយសង្គមស៊ីវិល កុំអាលទាមទារសិទ្ធិហួសពេល និងសុំឲ្យមានការរៀនខ្មាស់ និងកុំទាមទារកិច្ចការរបស់គេមកធ្វើ។

ភាពចម្រុះចម្រាសក្នុងការកោះប្រជុំសភាដំបូងរបស់ព្រះមហាក្សត្រ

ព្រះមហាក្សត្រមានព្រះរាជតួនាទីសំខាន់ណាស់នៅក្នុងការដោះស្រាយភាពទាល់ច្រកនយោបាយ។ ព្រះអង្គមានតួនាទីជាឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ជាឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាការពារជាតិ ពិសេសទៅទៀតនោះ នៅពេលប្រទេសមានបញ្ហាផ្នែកនយោបាយ ព្រះអង្គមានតួនាទីខ្ពង់ខ្ពស់ជាអាជ្ញាកណ្តាល ដើម្បីធានាការប្រព្រឹត្តទៅនៃអំណាចសាធារណៈឲ្យមានភាពទៀងទាត់។

នៅក្រោយការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រនីតិកាលទី៥នេះ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិដែលទទួលបានអាសនៈក្នុងការបោះឆ្នោតនេះមិនចុះសម្រុងគ្នាចំពោះលទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោត និងការចូលរួមបង្កើតរដ្ឋសភាជាដើម។ បញ្ហានេះត្រូវបានគេសង្ឃឹមថា អង្គព្រះមហាក្សត្រ អាចនឹងដើរតួនាទីដើម្បីដោះស្រាយការជាប់គាំងនយោបាយ។ មិនទាន់មានការដោះស្រាយបញ្ហាដំណោះ និងជាប់គាំងនយោបាយ ប៉ុន្តែព្រះមហាក្សត្រ សម្តេច ព្រះបរមនាថ នរោត្តម សីហមុនី ទ្រង់បានកោះអញ្ជើញបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតទាំង ១២៣រូប ដើម្បីចូលរួមប្រជុំរដ្ឋសភាលើកដំបូង នៅថ្ងៃទី២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣។

ខ្លឹមសារព្រះរាជសាររបស់ព្រះមហាក្សត្រព្រះបាទ នរោត្តម សីហមុនី បានបញ្ជាក់ថា ព្រះអង្គសូមឯកឧត្តម និងលោកជំទាវ សមាជិកគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ មេត្តាអញ្ជើញចូលរួមក្នុងសម័យប្រជុំសភាដំបូង ដើម្បីបង្ហាញនូវការរួបរួមជាតិ និងឯកភាពជាតិ។

ឆ្លើយតបទៅនឹងការកោះអញ្ជើញនេះ បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតរបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ប្រកាសជំហរមិនចូលរួមសម័យប្រជុំសភាដំបូងឡើយ។

ជុំវិញការបើកកិច្ចប្រជុំសភាកាលពីថ្ងៃទី២៣ កញ្ញា ដោយឯកបក្ស ពោលគឺមានតែគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ត្រូវបានគេមើលឃើញថា កម្ពុជាបានដើរផ្លូវពីលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងរំលោភរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងបានធ្វើឲ្យកម្ពុជាបាន ជួបវិបត្តិនយោបាយអស់រយៈពេលជាង៦ខែមកហើយចាប់តាំងពីបង្កើតរដ្ឋសភា។

ការចរចាអង្កេតស្រាវជ្រាវនៃការបោះឆ្នោតរបស់គណបក្សជាប់ឆ្នោត

បន្ទាប់ពីបរាជ័យក្នុងការចរចា ជាច្រើនលើកច្រើនសារួចមក គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ និងគណបក្សប្រជាជន កម្ពុជាបានវិលត្រឡប់មករកតុចរចាសាជាថ្មី កាលពីថ្ងៃទី១៨ ខែកុម្ភៈ និងថ្ងៃទី០៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៤នេះ ដែលជា ជំនួបចរចាលើកទី០៨ហើយនៅថ្ងៃទី០៩និងថ្ងៃទី២០ខែសីហាឆ្នាំ២០១៤ នៅថ្ងៃទី១៤ខែកញ្ញាឆ្នាំ២០១៤ នៅថ្ងៃ ទី៥ខែវិច្ឆិកាឆ្នាំ២០១៤ នៅថ្ងៃទី១០ខែមីនាឆ្នាំ២០១៤ ក្នុងនោះមានជំនួបថ្នាក់ដឹកនាំកំពូលចំនួនពីរលើកផងដែរនៅ ថ្ងៃ១៦ និង១៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣។ បើទោះជាមានការព្រមព្រៀងលើការកែទម្រង់ការបោះឆ្នោតនូវការចរចា ចុងក្រោយនេះ ការមិនចុះសម្រុងគ្នាកន្លងមក ត្រូវបានមើលឃើញថា កើតមកពីការមិនទុកចិត្តគ្នា និងការបកស្រាយ រដ្ឋធម្មនុញ្ញផ្ទុយគ្នា។

ជម្លោះនយោបាយកើតឡើង នៅបន្ទាប់ពីគណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត (គ.ជ.ប) បានប្រកាស ថា គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាឈ្នះឆ្នោតដោយទទួលបានអាសនៈចំនួន៦៨ រីឯគណបក្សសង្គ្រោះជាតិទទួលបាន៥៥ កៅអី។ ជម្លោះនេះបានធ្វើឲ្យកម្ពុជាបានជួបវិបត្តិនយោបាយអស់រយៈពេលជាង៦ខែមកហើយ។

ជុំវិញលទ្ធផលនេះ គណបក្សសង្គ្រោះជាតិតែងតែអះអាងថា គណបក្សរបស់ខ្លួនជាអ្នកឈ្នះការបោះឆ្នោត នេះ ពោលគឺឈ្នះ៦៣អាសនៈក្នុងចំណោមអាសនៈសរុប ១២៣។ ជម្លោះនយោបាយនៅក្រោយការបោះឆ្នោតនេះ វាតែងតែកើតមានឡើង ហើយសម្រាប់អាណត្តិទី៥នេះបាន និងបន្តអូសបន្លាយ ហើយដំណោះស្រាយនៃ បញ្ហានេះហាក់នៅវែងឆ្ងាយនៅឡើយ។

អាជ្ញាធរបានចាត់វិធានការបំបែកការតវ៉ា និងបានដាក់បំរាមហាមឃាត់ការជួយជុំវិញនានា ចាប់ការបំបែក ការតវ៉ាដឹកនាំដោយគណបក្សសង្គ្រោះជាតិនៅទីលានប្រជាធិបតេយ្យកាលពីថ្ងៃទី០៤ ខែមករា ហើយបានចេញ បំរាមមិនឲ្យមានការប្រមូលផ្តុំលើសពី១០នាក់។

ដើម្បីទម្លាយភាពទាល់ច្រកនេះ គណបក្សទាំងពីរគួរលើករបៀបវារៈទាក់ទងកំណែទម្រង់ការបោះឆ្នោត (កំណែទម្រង់ច្បាប់បោះឆ្នោត បញ្ជីបោះឆ្នោត និងអាជ្ញាធររៀបចំការបោះឆ្នោតជាដើម) និងកំណែទម្រង់បញ្ហាជាតិ មួយចំនួនទៀត ដោយគណបក្សប្រឆាំងត្រូវចូលរដ្ឋសភា ដើម្បីចូលរួមពិនិត្យ និងអនុម័តច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនានា។ លើសពីនេះ ការបែងចែកអំណាច (តុល្យភាពអំណាច) នៅក្នុងរដ្ឋសភាជាតិក៏ជាប្រធានបទដែលគណបក្សទាំងពីរ គួរបន្តលើមកពិភាក្សាដើម្បីធានាថា កំណែទម្រង់ទាំងនេះអាចទទួលយកបានរវាងគណបក្សទាំងពីរ និងបំរើឲ្យ ប្រយោជន៍ជាតិ។

ជំហានមិនចូលរដ្ឋសភារបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ

នៅបន្ទាប់ពីការប្រជុំសភាដំបូង គណបក្សសង្គ្រោះជាតិបានបញ្ជាក់ជំហរថា បើមិនមានការអង្កេតឯករាជ្យ មួយ ដើម្បីរកការពិតទាក់ទងលទ្ធផលការបោះឆ្នោត និងការកែទម្រង់បញ្ហាជាតិសំខាន់ៗទេ បេក្ខជនគណបក្សនេះ នឹងមិនចូលរដ្ឋសភាឡើយ។

បន្ថែមលើនេះទៀត កន្លងមកគណបក្សសង្គ្រោះជាតិបានដឹកនាំធ្វើការតវ៉ាបាតុកម្មទ្រង់ទ្រាយធំ មានរាប់ សែននាក់ឲ្យលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីហ៊ុន សែន ចុះចេញពីតំណែង ឬត្រូវមានការបោះឆ្នោតឡើងវិញ។ ជាមួយគ្នានេះ ក៏បានអំពាវនាវសុំសហគមន៍អន្តរជាតិ កុំទទួលស្គាល់រដ្ឋាភិបាលអាណត្តិទី៥នេះ និងបានព្រមានចំពោះក្រុមហ៊ុន អន្តរជាតិធំៗ សុំកុំចុះកុងត្រាជំនួញជាមួយរដ្ឋាភិបាលនេះ ពីព្រោះកុងត្រាទាំងនោះអាចត្រូវបដិសេធនៅពេល អនាគតជាដើម។

គណបក្សកាន់អំណាចពិចារណាលទ្ធភាពជកហូតរលសនៈគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ

ការមិនចូលរដ្ឋសភារបស់បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតទាំង៥៥រូបរបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ បានបង្កឲ្យមានប្រតិកម្ម ពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា។ ទាក់ទងការធ្វើពហិការមិនចូលរដ្ឋសភានេះ ត្រូវបានលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន និងមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាបកស្រាយថា ជាការបោះបង់អាសនៈ ហើយតាមច្បាប់បោះឆ្នោត គ.ជ.ប អាចយកទៅបែងចែកឲ្យគណបក្សផ្សេងៗ។

នៅក្នុងអំឡុងខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣ មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាបានបញ្ជាក់ឲ្យដឹងថា ខ្លួនបានពិភាក្សា អំពីលទ្ធភាពស្នើឲ្យមានការទាត់ចោលអាសនៈចំនួន៥៥របស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ និងគ្រោងស្នើឲ្យមានការធ្វើ វិសោធនកម្មច្បាប់បោះឆ្នោត ដើម្បីបញ្ចៀសវិបត្តិក្នុងរដ្ឋសភាក្រោយពីការបោះឆ្នោត ប៉ុន្តែមកដល់ពេលនេះនៅមិន មានការបង្ហាញជាផ្លូវការយ៉ាងណានោះទេចំពោះបញ្ហានេះ។

លើសពីនេះ គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍របស់រដ្ឋសភា បានធ្វើរបាយការណ៍ជុំវិញអវត្តមានរបស់បេក្ខជន តំណាងរាស្ត្រនៃគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ដើម្បីទូលថ្វាយព្រះមហាក្សត្រ បញ្ជូនទៅ គ.ជ.ប និងក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ផងដែរ។ ក៏នៅមិនទាន់មានការបញ្ជាក់ជាផ្លូវការយ៉ាងណាទេចំពោះករណីនេះ។

ជុំវិញករណីនេះដែរ នាពេលថ្មីៗនេះអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ជាម យៀប ប្រធានគណៈកម្មការហរិញ្ញវត្ថុ ធនាគារ និងសវនកម្មនៃរដ្ឋសភា បានបញ្ជាក់ឲ្យដឹងថា ប្រាក់ខែបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតរបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិអំឡុងពេល៦ ខែកន្លងមកនេះ គឺត្រូវទុកជាសម្បត្តិរដ្ឋ។ បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតទាំង ៥៥រូប នឹងទទួលបានប្រាក់ខែនៅបន្ទាប់ពីធ្វើសច្ចា ប្រនិធានក្លាយជាតំណាងរាស្ត្រពេញសិទ្ធិ ហើយចំពោះប្រាក់ខែចាស់ គឺស្ថិតនៅលើនាយករដ្ឋមន្ត្រីជាអ្នកកំណត់។

ចំពោះគម្រោងដកហូតអាសនៈនេះ មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិបានបកស្រាយថា ជាអំពើខុស ច្បាប់ និងអាចនឹងរុញច្រានឲ្យកម្ពុជាធ្លាក់ក្នុងវិបត្តិនយោបាយកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ មន្ត្រីអង្គការសង្គមស៊ីវិល

ក៏បានធ្វើការបកស្រាយថា គម្រោងណាមួយក្នុងដឹកហូតអាសនៈរបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ គឺជាអំពើខុសច្បាប់ ព្រោះថាច្បាប់បោះឆ្នោតបានចែងថា បើមានការប្រកាសបោះបង់ចោលអាសន្ន ទើប គ.ជ.ប អាចយកទៅបែងចែកឲ្យ គណបក្សផ្សេង ប៉ុន្តែគណបក្សសង្គ្រោះជាតិមិនដែលប្រកាសបោះបង់ចោលអាសនៈនោះទេ។

សកម្មភាពបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតរបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិក្រោយអំឡុងពេលបោះឆ្នោត

ក្រោយពីសភាជាតិនីតិកាលទី៥ បានបង្កើតឡើងដោយការបើកប្រជុំដំបូងក្រោមវត្តមានព្រះមហាក្សត្រ និង បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាកាលពីថ្ងៃទី២៤ ខែកញ្ញា ២០១៣ គេសង្កេតឃើញថា បេក្ខជនជាប់ឆ្នោត មកពីគណបក្សសង្គ្រោះជាតិដែលធ្វើពហិការមិនចូលរួមប្រជុំសភាមួយចំនួន បានធ្វើសកម្មភាពយ៉ាងសកម្មក្នុងការ ចូលរួមរៀបចំ និងដឹកនាំបាតុកម្ម។ ចាប់ពីពេលបង្កើតសភាឯកបក្ស រហូតដល់ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤ គេសង្កេតឃើញ មានបាតុកម្មចំនួន២៥លើកនៅរាជធានីភ្នំពេញដែលចូលរួម ឬដែលត្រូវបានរៀបចំ និងដឹកនាំដោយបេក្ខជនជាប់ ឆ្នោតរបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិ។ បាតុកម្មទាំងនោះធ្វើឡើងក្នុងគោលបំណងដ៏ធំ គឺដើម្បីរកយុត្តិធម៌ជូនប្រជាពល រដ្ឋដែលជាម្ចាស់ឆ្នោតដោយទាមទារឲ្យមានការស៊ើបអង្កេតភាពមិនប្រត្រីនៃការបោះឆ្នោត ឬទាមទារឲ្យមានការបោះ ឆ្នោតឡើងវិញ។ បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រមួយចំនួនក៏បានចូលរួមក្នុងបាតុកម្មទាមទារតម្លើងប្រាក់បៀវត្សស័ ផងដែរ។ បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ដែលចូលរួមយ៉ាងសកម្មរួមមាន៖ បេក្ខជន កឹម សុខា មណ្ឌលកំពង់ចាម បេក្ខជន គួយ ប៊ុនរឿន មណ្ឌលកំពង់ចាម បេក្ខជន សុន ឆ័យ មណ្ឌលភ្នំពេញ បេក្ខជន ហូរ វ៉ាន់ មណ្ឌលភ្នំពេញ បេក្ខជន មួរ សុខហួរ មណ្ឌលបាត់ដំបង បេក្ខជនយឹម សុវណ្ណ មណ្ឌលភ្នំពេញ បេក្ខជន កែ សុវណ្ណរតន៍ បេក្ខជន ជូឡុង សូម៉ូរ៉ា មណ្ឌលភ្នំពេញ។

အပူပေးစနစ်

ឧបសម្ព័ន្ធទី១
វិសោធនកម្មប្រការ ៦ ថ្មី នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា

រដ្ឋសភា

លេខ .....១៤៧៨..... រ.ស.

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

សេចក្តីសម្រេច

ប្រធានរដ្ឋសភា

- បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញសេចក្តីសម្រេចលេខ ១៥០/០០៤/២០១៤ កម.ច ចុះថ្ងៃទី ១៤ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ របស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញស្តីពីការពិនិត្យធម្មនុញ្ញភាពលើវិសោធនកម្មប្រការ ៦ ថ្មី នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

សម្រេច

ប្រការ ១.

ប្រកាសឲ្យប្រើវិសោធនកម្មប្រការ ៦ ថ្មី នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលសម័យប្រជុំរដ្ឋសភាជាវិសាមញ្ញ នីតិកាលទី ៥ អនុម័តនៅថ្ងៃទី ៨ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ ។

ប្រការ ២.

សេចក្តីសម្រេចនេះ មានអានុភាពគតិយុត្តិ ចាប់ពីថ្ងៃចុះហត្ថលេខាតទៅ ។

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ១៤ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤

សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

វិសោធនកម្ម
ប្រការ ៦ ថ្មី នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ប្រការតែមួយ :

ប្រការ ៦ ថ្មី នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ត្រូវបានកែប្រែដូចតទៅ :

ប្រការ ៦ ថ្មី (តិរ) :

គណៈកម្មការនានា នៃរដ្ឋសភាមាន :

១-គណៈកម្មការសិទ្ធិមនុស្ស ទទួលពាក្យបណ្តឹង អង្កេត និងទំនាក់ទំនងរដ្ឋសភា ព្រឹទ្ធសភា

២-គណៈកម្មការសេដ្ឋកិច្ច ហិរញ្ញវត្ថុ ធនាគារ និងសវនកម្ម

៣-គណៈកម្មការផែនការ វិនិយោគ កសិកម្ម អភិវឌ្ឍន៍ជនបទ បរិស្ថាន និងធនធានទឹក

៤-គណៈកម្មការមហាផ្ទៃ ការពារជាតិ និងមុខងារសាធារណៈ

៥-គណៈកម្មការកិច្ចការបរទេស សហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ យោសនាការ និងព័ត៌មាន

៦-គណៈកម្មការនីតិកម្ម និងយុត្តិធម៌

៧-គណៈកម្មការអប់រំ យុវជន កីឡា ធម្មការ កិច្ចការសាសនា វប្បធម៌ និងទេសចរណ៍

៨-គណៈកម្មការសុខាភិបាល សង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន យុវនីតិសម្បទា ការងារ បណ្តុះបណ្តាល វិជ្ជាជីវៈ និងកិច្ចការនារី

Handwritten mark

៩-គណៈកម្មការសាធារណការ ដឹកជញ្ជូន ទូរគមនាគមន៍ ប្រៃសណីយ៍ ឧស្សាហកម្ម រ៉ែ ថាមពល ពាណិជ្ជកម្ម រៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងសំណង់

១០-គណៈកម្មការអង្កេត របស់សំអាត និងប្រឆាំងអំពើពុករលួយ ។

វិសោធនកម្មនេះ ត្រូវបានរដ្ឋសភានៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា អនុម័តនៅថ្ងៃទី ៨ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ នាសម័យប្រជុំរដ្ឋសភា ជាវិសាមញ្ញ នីតិកាលទី៥ ។

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ០៤ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤
រដ្ឋសភា

សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន

[Handwritten mark]

វិសោធនកម្មជំពូកទី ១២ ប្រការ ៤៨ ថ្មី (ពីរ) នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា

រដ្ឋសភា

លេខ ៣៣៧០..... រ.ស.

**ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ**

សេចក្តីសម្រេច

ប្រធានរដ្ឋសភា

- បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញសេចក្តីសម្រេចលេខ ១៥២/០០៦/២០១៤ កបធ.ច ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤ របស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញស្តីពីការពិនិត្យធម្មនុញ្ញភាពលើ វិសោធនកម្មជំពូកទី ១២ ប្រការ ៤៨ ថ្មី (ពីរ) នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង នៃ រដ្ឋសភា នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

សម្រេច

ប្រការ ១.

ប្រកាសឲ្យប្រើវិសោធនកម្មជំពូកទី ១២ ប្រការ ៤៨ ថ្មី (ពីរ) នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង នៃរដ្ឋសភា នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលសម័យប្រជុំរដ្ឋសភាលើកទី ៣ នីតិកាលទី ៥ អនុម័ត នៅថ្ងៃទី ១៩ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤ ។

ប្រការ ២.

សេចក្តីសម្រេចនេះ មានអានុភាពគតិយុត្តិ ចាប់ពីថ្ងៃចុះហត្ថលេខាតទៅ ។

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ៣១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤

ប្រធានរដ្ឋសភា

សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន

រដ្ឋសភា

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

វិសោធនកម្មជំពូកទី ១២ ប្រការ ៤៨ ថ្មី (ពីរ)
នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង នៃរដ្ឋសភា
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជំពូក និងប្រការតែមួយ .-

បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ជំពូកទី ១២ និងប្រការ ៤៨ ថ្មី (ពីរ) ត្រូវបានកែប្រែដូចតទៅ :

ជំពូកទី ១២ ថ្មី

អំពីរបៀបប្រជុំ និងថ្នាក់ដឹកនាំតំណាងរាស្ត្រនៃគណបក្សនយោបាយ

ប្រការ ៤៨ ថ្មី (បី) .-

តំណាងរាស្ត្រនៃគណបក្សនយោបាយ ដែលមានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភា ចាប់ពី ៥ (ប្រាំ) ភាគរយ ឡើងទៅ ត្រូវរៀបចំថ្នាក់ដឹកនាំតំណាងរាស្ត្រនៃគណបក្សនយោបាយ តាមគណបក្សនយោបាយ នីមួយៗ ។ ថ្នាក់ដឹកនាំតំណាងរាស្ត្រនៃគណបក្សនយោបាយ មានសមាសភាពយ៉ាងច្រើន ៣ (បី) រូប ដោយត្រូវមានប្រធាន ១ (មួយ) រូប ។ បញ្ជីរាយនាមរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំតំណាងរាស្ត្រនៃគណបក្ស នយោបាយត្រូវធ្វើជូនប្រធានរដ្ឋសភា ។ ថ្នាក់ដឹកនាំតំណាងរាស្ត្រនៃគណបក្សនយោបាយមានភារកិច្ច ដូចខាងក្រោម :

-ធ្វើការដឹកនាំតំណាងរាស្ត្ររបស់គណបក្ស ដើម្បីធ្វើឲ្យការងារពាក់ព័ន្ធទាំងឡាយបានប្រព្រឹត្ត ទៅស្របតាមកម្មវិធីនយោបាយ និងគោលការណ៍នានារបស់គណបក្ស ។

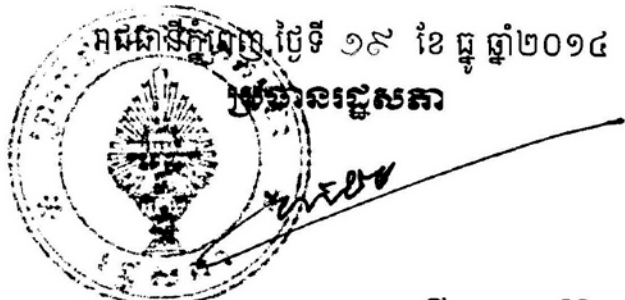
-ធ្វើការសម្របសម្រួលជាមួយថ្នាក់ដឹកនាំតំណាងរាស្ត្រគណបក្សនយោបាយដែលមានអាសនៈ ក្នុងរដ្ឋសភា ដើម្បីធ្វើឲ្យការងារពាក់ព័ន្ធទាំងឡាយបានប្រព្រឹត្តទៅដោយល្អ និងធានាបាននូវផល ប្រយោជន៍របស់ជាតិ និងប្រជាពលរដ្ឋ ។

រដ្ឋសភាត្រូវផ្តល់ឲ្យថ្នាក់ដឹកនាំតំណាងរាស្ត្រនៃគណបក្សនយោបាយ នូវមធ្យោបាយសមស្រប ដើម្បីថ្នាក់ដឹកនាំតំណាងរាស្ត្រនៃគណបក្សនយោបាយ បំពេញតួនាទី និងភារកិច្ចរបស់ខ្លួនបានល្អនៅ ក្នុងរដ្ឋសភា ។

ប្រធានក្រុមតំណាងរាស្ត្រនៃគណបក្សនយោបាយក្រៅរដ្ឋាភិបាល ដែលមានអាសនៈក្នុង រដ្ឋសភាចាប់ពី ២៥ (ម្ភៃប្រាំ) ភាគរយឡើងទៅ មានឈ្មោះហៅថា ប្រធានក្រុមមតិភាគតិចនៅរដ្ឋសភា ។ ប្រធានក្រុមមតិភាគតិច ជាគូសន្ននាជាមួយនឹងប្រមុខរាជរដ្ឋាភិបាលទាក់ទងទៅនឹងបញ្ហាប្រទេស ជាតិ ។ ប្រធានក្រុមមតិភាគតិច មានឋានៈស្មើនាយករដ្ឋមន្ត្រី ។

អាសនានុក្រមនៃក្រុមតំណាងរាស្ត្រ ត្រូវរៀបជាក្រុមៗតាមគណបក្សនយោបាយពីមុខទៅ ក្រោយ ។ ក្រុមនីមួយៗ ត្រូវមានសមាជិកយ៉ាងតិចដប់រូប ។ តំណាងរាស្ត្រមួយរូបអាចចូលជាសមាជិក របស់ក្រុមតែមួយប៉ុណ្ណោះ ។ ក្រុមនីមួយៗ ត្រូវមានប្រធានមួយរូប អនុប្រធានមួយរូប ។ គណបក្ស នយោបាយណាមានអាសនៈតិចជាងដប់ត្រូវជ្រើសរើសក្រុមណាមួយដែលខ្លួនពេញចិត្តនៅជាមួយ ។ បញ្ជីរាយនាមរបស់ក្រុមតំណាងរាស្ត្រ នៃគណបក្សនយោបាយ ត្រូវធ្វើជូនប្រធានរដ្ឋសភា ។

វិសោធនកម្មនេះ ត្រូវបានរដ្ឋសភានៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា អនុម័តនៅថ្ងៃទី ១៩ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤ នាសម័យប្រជុំរដ្ឋសភា លើកទី ៣ នីតិកាលទី ៥

សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន

ឧបសម្ព័ន្ធទី២
ការចុះផ្សាយរបស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ

របាយការណ៍សង្កេតរដ្ឋសភា និងតំណាងរាស្ត្រនេះ ត្រូវបានចុះផ្សាយនៅក្នុងបណ្តាសារព័ត៌មានមួយចំនួន ដូចជា: វិទ្យុអាស៊ីសេរី (FRA), គេហទំព័រ CEN, វិទ្យុសម្លេងសហរដ្ឋអាមេរិក (VOA) និងគេហទំព័រ VOD។

ខុមហ្វ្រែលរកឃើញភាពមិនប្រក្រតីមួយចំនួននៃដំណើរការរបស់សភានីតិកាលទី៥

ដោយ ទីន ហ្សាការីយ៉ា

2015-01-28

វិទ្យុអាស៊ីសេរី (RFA)

គណៈកម្មាធិការដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា ហៅកាត់ថា ខុមហ្វ្រែល (Comfrel) បាន បញ្ជូនរបាយការណ៍ឃ្លាំមើលរដ្ឋសភា និងតំណាងរាស្ត្រឆ្នាំទី១ នៃនីតិកាលទី៥ រកឃើញថា សភាមានការកែទម្រង់ ល្អប្រសើរជាងអាណត្តិមុនៗ។ ក៏ប៉ុន្តែ អង្គការខុមហ្វ្រែល រកឃើញថា ដំណើរការរបស់សភាមួយឆ្នាំមកនេះ មានភាព មិនប្រក្រតីមួយចំនួន ដែលជំរុញឲ្យមានការកែប្រែបន្ថែមទៀត។

មន្ត្រីអង្គការសង្គមស៊ីវិលលើកឡើងថា ការកែទម្រង់រដ្ឋសភានៅក្នុងអាណត្តិទី៥ នេះ ធ្វើឡើងទៅតាមឆន្ទៈរបស់អ្នក នយោបាយ ពោលគឺការទាញយកប្រយោជន៍គណបក្សរៀងៗខ្លួន។

ទន្ទឹមនឹងនេះ គណៈកម្មាធិការដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា ហៅកាត់ថា ខុមហ្វ្រែល បាន បញ្ជូនរបាយការណ៍ឃ្លាំមើលសភារយៈពេល ១ឆ្នាំសម្រាប់នីតិកាលទី៥ នេះ ឃើញមានភាពមិនប្រក្រតីមួយចំនួន កើតឡើង។

នាយកប្រតិបត្តិគណៈកម្មាធិការដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា ហៅកាត់ថា ខុមហ្វ្រែល លោក គល់ បញ្ញា ថ្លែងនៅក្នុងការពិភាក្សាតុល្យលើកទី២ ស្តីពីការកែទម្រង់សភានៅព្រឹកថ្ងៃទី២៧ មករា ថា ការដោះដូរ តំណាងរាស្ត្ររបស់គណបក្សជាប់ឆ្នោតទាំងពីរខ្វះតម្លាភាព និងខ្វះនីតិវិធី ព្រោះច្បាប់ និងនីតិវិធីបោះឆ្នោតមិនបាន ចង្អុលបង្ហាញ ឬបញ្ញត្តិនីតិវិធីនៃការផ្លាស់ប្តូរគណបក្សជាប់ឆ្នោតនៅដំណាក់កាល ដែលគណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការ បោះឆ្នោត ប្រកាសបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតតំណាងរាស្ត្រនោះទេ៖ «ឥឡូវនេះឃើញថា គណបក្សទាំងពីរកំពុងធ្វើការកែ ទម្រង់ ហើយយើងសង្ឃឹមចំពោះការកែទម្រង់នេះ អាណត្តិទី៤ កន្លងមក ពាក្យកែទម្រង់ គឺជាការបន្ថយអំណាច របស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រទៅវិញទេ»។

ការដោះដូរតំណាងរាស្ត្រដោយគ្មានតម្លាភាពនេះ ដូចជាគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា បានដោះដូរ លោក ឈាង រុន និងលោក ហ៊ុន ម៉ានី នៅដំណាក់កាល គ.ជ.ប ប្រកាសបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតជាតំណាងរាស្ត្រ និងករណី លោក សម រ ង្ស៊ី ប្រធានគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ជំនួស លោក គួយ ប៊ុនរឿន ជាតំណាងរាស្ត្រមណ្ឌលកំពង់ចាម។

លោក គល់ បញ្ញា បញ្ជាក់ថា ខុមហ្វ្រែល រកឃើញថា គណបក្សនយោបាយតែងតែដកដាក់ និងធ្វើការផ្លាស់ប្តូរ តំណាងរាស្ត្រនៅក្នុងបញ្ជីរបស់គណបក្ស នយោបាយ និងថ្នាក់ដឹកនាំសភា ធ្វើឡើងដោយគ្មានតម្លាភាព និងមិនមាន នីតិវិធីច្បាស់លាស់។ ការខ្វះតម្លាភាព បាននាំមកនូវការធ្លាក់ចុះសិទ្ធិ និងអំណាចតំណាងរាស្ត្រ តែផ្តល់អំណាចយ៉ាង ធំធេងដល់ប្រធានគណបក្ស។

របាយការណ៍របស់ខុមហ្វ្រែល កម្រាស់ជាង ៤០ទំព័រ បានសរសេររៀបរាប់លម្អិតពីសកម្មភាពរបស់សភានៅក្រោយ ពេលបោះឆ្នោត។ របាយការណ៍នេះបានសរសេរពីភាពមិនស្របច្បាប់របស់សភាឯកបក្ស ដែលដឹកនាំដោយគណ បក្សប្រជាជនកម្ពុជា ដ៏មានភាពចម្រូងចម្រាស ដែលសភាត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយគ្មានការចូលរួមពីពហុបក្សផ្ទុយ ពីមាត្រា១ និងមាត្រា៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ដែលចែងថា ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាន់របបលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរីព ហុបក្ស។

ចាប់ពីខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៣ ដល់ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា បានក្តោបក្តាប់ស្ថាប័នសភាទាំងមូល មានទាំងប្រធានសភា អនុប្រធានសភា រួមទាំងគណៈកម្មការជំនាញទាំង៩ ផង។

ក្នុងរយៈពេលនោះ សេចក្តីព្រាងច្បាប់សំខាន់ៗមួយចំនួន ត្រូវបានអនុម័តស្ទើរតែមិនមានការពិភាក្សាពីតំណាងរាស្ត្រ នៅក្នុង កិច្ចប្រជុំរបស់សភា។ ការប្រជុំសភាគិតចាប់ពីខែមីនា ដល់ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ គឺសេចក្តីព្រាងចំនួន៨ មាន តែសេចក្តីព្រាងច្បាប់២ ត្រូវបានតំណាងរាស្ត្រឡើងបញ្ចេញមតិ ហើយការបញ្ចេញមតិនោះ បានត្រឹមតែ ១មាត្រាក្នុង ១ជំពូក និងករណីផ្សេងៗទៀត។

តែយ៉ាងនេះក្តី ស្ថាប័នសភាការកែទម្រង់ប្រសើរឡើងវិញ នៅក្រោយពីក្រុមតំណាងរាស្ត្របាននាំគ្នាសម្រេចចូលសភា បន្ទាប់ពីមានកិច្ចព្រមព្រៀងនយោបាយកាលពីថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤។

ទោះបីជាស្ថាប័នសភា មានការកែទម្រង់ក្បាលម៉ាស៊ីន និងការបែងចែកគណៈកម្មការជំនាញសភាមានគណបក្ស ជាប់ឆ្នោតទាំងពីរក្តី ក៏ប៉ុន្តែដំណើរការរបស់សភានេះ នៅតែមានបញ្ហាមួយចំនួន។

ប្រធានការិយាល័យមេធាវីក្រុមអ្នកច្បាប់អមវិទ្យា លោកមេធាវី សុក សំអឿន មានប្រសាសន៍ថា ស្ថាប័ននីតិបញ្ញត្តិ នេះ ត្រូវពង្រឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញជាកត្តាសំខាន់ ដើម្បីឲ្យកម្ពុជា ក្លាយជានីតិរដ្ឋ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត តំណាងរាស្ត្របច្ចុប្បន្ននេះ ក៏មិនទាន់មានឯករាជ្យភាពពីមេបក្សដែរ៖ «ឯករាជ្យរបស់អ្នកតំណាង រាស្ត្រមិនទាន់មានពេញលេញទេ ហើយវាអាច ពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់ ការដកអត័យឯកសិទ្ធិរបស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រជាដើម»។

ប្រធានអង្គការតម្លាភាពកម្ពុជា លោក ព្រាប កុល មានប្រសាសន៍ថា ការកែទម្រង់ស្ថាប័នសភា សំខាន់សភាត្រូវ បង្កើតច្បាប់ដើម្បីការពារទំនាស់ផលប្រយោជន៍ ពោលគឺការដាក់សាច់ញាតិនៅក្នុងអគ្គលេខាធិការដ្ឋានរដ្ឋសភា ដូច ដែលតំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ លោក សុន ឆ័យ បានរកឃើញ។

ក្រៅពីនេះទៀត នៅក្នុងរបាយការណ៍របស់ខុមហ្វ្រែល កត់សម្គាល់ថា បន្ទាប់ពីមានការបែងចែកអំណាចរវាងគណ បក្សសង្គ្រោះជាតិ និងគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ក្នុងស្ថាប័នសភានេះ គណៈកម្មការជំនាញមួយចំនួនដឹកនាំដោយ តំណាងរាស្ត្រពីគណបក្សសង្គ្រោះ ជាតិ ចាប់ពីខែសីហា ដល់ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ គឺគណៈកម្មការជំនាញនោះមមាញឹក

ក្នុងការកោះហៅរដ្ឋមន្ត្រីមកសួរ ដេញដោល បំភ្លឺផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងគណៈកម្មការជំនាញរបស់ខ្លួន។ ការកោះអញ្ជើញនោះរួមមាន រដ្ឋមន្ត្រី អភិបាលខេត្ត និងមន្ត្រីអង្គការសង្គមស៊ីវិលសរុបចំនួន ១៣លើក។

បើប្រៀបធៀបទៅនឹងការដឹកនាំគណៈកម្មការជំនាញដោយឯកបក្ស គឺគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ចាប់ពីខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៣ ដល់ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ ក្រុមតំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា បានកោះអញ្ជើញតំណាងរដ្ឋាភិបាលចំនួន ១រូបមកបំភ្លឺផ្ទាល់មាត់នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំពេញអង្គរបស់សភា។

សារាចរណែនាំស្តីពីបែបបទការងារស្តីពីគណៈកម្មការនានានៃរដ្ឋសភា កាលពីថ្ងៃទី១២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៤ ដោយលោក ហេង សំរិន ប្រធានរដ្ឋសភានោះ ត្រូវបានអ្នកឃ្លាំមើលដំណើរការសភាចោទប្រកាន់ថា មិនស្របតាមគោលការណ៍ប្រជាធិបតេយ្យ តម្លាភាព ប្រសិទ្ធភាព រដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរដ្ឋសភា ព្រោះថា សារាចរនេះបានរារាំងការចូលរួមសង្កេតការណ៍ក្នុងការប្រជុំដេញដោល រវាងគណៈកម្មការជំនាញនៃរដ្ឋសភា រដ្ឋមន្ត្រី ឬតំណាងរាជរដ្ឋាភិបាល។

ម្យ៉ាងទៀត ការបង្កើតឲ្យមានប្រធានក្រុមភាគតិចនៅក្នុងសភាដែលមានឋានៈស្មើ នាយករដ្ឋមន្ត្រីនោះ ទោះជាបត់មួយថ្មីដែលគណបក្សប្រឆាំងចាត់ទុកថាជាការកែទម្រង់ដ៏ ធំមួយ ដោយយកវប្បធម៌សន្ទនាដោយផ្ទាល់រវាងប្រធានក្រុមភាគតិច និងនាយករដ្ឋមន្ត្រី ក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាប្រទេសជាតិក្តី តែអ្នកឃ្លាំមើលផ្នែកអភិវឌ្ឍន៍សង្គម លោក បណ្ឌិត កែម ឡី ពន្យល់ថា សភាត្រូវតែពង្រឹងគណៈកម្មការជំនាញនោះវិញប្រសើរជាង៖ *«សំខាន់នៅ ក្នុងសភា គឺមានគណៈកម្មការជំនាញ ហើយការពង្រឹងគណៈកម្មការជំនាញនេះជារឿងសំខាន់ ដែលគណៈកម្មការនេះត្រូវធ្វើការស្រាវជ្រាវឲ្យបានលម្អិត ហើយការបង្កើតប្រធានក្រុមភាគតិច គឺជាន់លើការងារដែលមានស្រាប់នេះ»។*

តំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ លោក គឹមសួរ ភិរិទ្ធ មានប្រសាសន៍ថា លោកនឹងពាំនាំការលើកឡើងរបស់អង្គការសង្គមស៊ីវិលនេះទៅថ្នាក់ដឹក នាំសភា៖ *«ការចាប់ផ្តើម និងធ្វើបានកន្លងមកនេះ ជារឿងមួយល្អ ហើយឥឡូវគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ មានកម្លាំងប្រហាក់ប្រហែលគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ដូច្នោះគេចាប់ផ្តើមធ្វើការកែទម្រង់ហើយ»។*

បន្ថែមពីនេះទៀត ដើម្បីអនុវត្តកំណែទម្រង់រដ្ឋសភាដែលគណបក្សទាំងពីរបានព្រមព្រៀងថា ធានាឲ្យដំណើរការរដ្ឋសភាឲ្យមានប្រសិទ្ធភាព និងតម្លាភាព ស្របតាមគោលការណ៍ប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស និងរបបសភានិយមនៅកម្ពុជា នោះ ក្រុមអង្គការសង្គមស៊ីវិល បានអនុសាសន៍ថា ត្រូវធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់បោះឆ្នោតយ៉ាងយូរឬបីថ្ងៃ ក្រោយពេលបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រជាស្ថាពរ គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត ត្រូវរៀបចំសមាជិកតំណាងរាស្ត្រដែលមានយ៉ាងតិច ១២០រូប ថ្វាយព្រះមហាក្សត្រ។

បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភា ត្រូវបែងចែកអំណាចដឹកនាំរដ្ឋសភាសមាមាត្រក្នុងចំណោមបក្សមានអាសនៈ ក្នុងរដ្ឋសភារវាងបក្សប្រឆាំង និងបក្សកាន់អំណាច ខណៈដែលបញ្ចូលសមាសភាពបុរស និងស្ត្រី ដូចរូបមន្តកិច្ចព្រមព្រៀងកាលពីថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤។ គណបក្សនយោបាយមានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភាតិចជាង ១០អាសនៈ មានសិទ្ធិបង្កើតក្រុមរបស់ខ្លួនចំនួន ១ក្រុម ដើម្បីអាចចូលរួមពិភាក្សាច្បាប់ក្នុងការប្រជុំពេញអង្គ និងអនុសាសន៍ជាច្រើនទៀត។

ខុមហ្វ្រែល: គណបក្សប្រជាជនធ្វើសកម្មភាពនៅមូលដ្ឋានច្រើនជាងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ

(ថ្ងៃទី 28 មករា 2015, ម៉ោង 10:45:AM) | ដោយ: មុនីរាជ

Cambodia Express News (CEN)

ភ្នំពេញ: គណបក្សប្រជាជនធ្វើការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា (ខុមហ្វ្រែល)បានធ្វើការផ្សព្វផ្សាយ របាយការណ៍ឃ្នាំមើលរដ្ឋសភា និងតំណាងរាស្ត្រ ឆ្នាំទី១ នីតិកាលទី៥ និងសៀវភៅប្រវត្តិរូបសង្ខេបតំណាងរាស្ត្រ នីតិកាលទី៥ នៃរដ្ឋសភា កាលពីព្រឹកថ្ងៃទី២៧ ខែមករា នៅភោជនីយដ្ឋាន ខ្មែរសុរិន្ទ។

របាយការណ៍សង្ខេប នៃការឃ្នាំមើលរដ្ឋសភា និងតំណាងរាស្ត្រ ឆ្នាំទី១ នៃនីតិកាលទី៥ បានបង្ហាញថា ចាប់ពី ដំណាច់ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ការប្រព្រឹត្តទៅរបស់រដ្ឋសភា មានទម្រង់ពេញលេញ ហើយក៏មានការបែងចែកអំណាច ក្នុងរដ្ឋសភា រវាងគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ និងការទទួលស្គាល់មេបក្សប្រឆាំង ដែល មានអាសនៈ នៅក្នុងរដ្ឋសភា។

ការសង្កេត ឃើញថា មានសកម្មភាពរបស់រដ្ឋសភា និងតំណាងរាស្ត្រល្អប្រសើរ ជាងមុនច្រើន ទាក់ទងការបំពេញតួ ងារទី របស់គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ក្នុងការសួរដេញដោល សមាជិករដ្ឋាភិបាល។ ជាមួយគ្នានេះ តួនាទីរបស់តំណាងរាស្ត្រ ក្នុងកិច្ចអន្តរាគមន៍ និងការចុះមូលដ្ឋានឬការចុះទៅមណ្ឌល ក៏មានការកើនឡើងផងដែរ។

នៅក្នុងរបាយការណ៍របស់ខុមហ្វ្រែលបានលើកឡើងថា សកម្មភាពចុះមូលដ្ឋានរបស់តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជា ជនកម្ពុជា និងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ មានចំនួនប្រហាក់ ប្រហែលគ្នា ប៉ុន្តែចំនួនចូលដ្ឋានរបស់តំណាងរាស្ត្រគណ បក្សប្រជាជនកម្ពុជា គឺបានធ្វើសកម្មភាពនៅមូលដ្ឋានច្រើនជាងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ។M/S

ខុមហ្វ្រែល: សភាបណ្ឌុយលើបញ្ហាដីធ្លី ការសម្របសម្រួលនិងលោកសិទ្ធិមនុស្ស

គង់ សុឃានវិទូ
27 មករា 2015
វ៉ៃអេស៊ី (VOA)

រដ្ឋសភាមិនបានជួយដោះស្រាយទំនាស់ដីធ្លីរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ការបាញ់សម្លាប់ប្រជាពលរដ្ឋនៅលើផ្លូវវែងស្រែង និង ការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សនោះទេ។

នេះគឺជាការកត់សម្គាល់របស់អង្គការឃ្នាំមើលការបោះឆ្នោតមួយ ដែលហៅថាខុមហ្វ្រែល នៅក្នុងរបាយការណ៍ អង្កេតដំណើរការរដ្ឋសភាដែលចេញផ្សាយជាសាធារណៈនៅ ថ្ងៃអង្គារនេះ។

នេះគឺជារបាយការណ៍លើកដំបូងរបស់អង្គការដដែលនេះក្រោយពីរដ្ឋសភា ដែលដឹកនាំដោយគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា និងគណបក្សសង្គ្រោះជាតិបាន ដំណើររួមគ្នាកាលពីចុងឆ្នាំមុនបន្ទាប់ពីបញ្ចប់វិបត្តិនយោបាយរយៈពេលមួយឆ្នាំ ក្រោយពីការបោះឆ្នោតខែកក្កដាឆ្នាំ២០១៣។

របាយការណ៍ដដែលសង្កត់ធ្ងន់ថាបញ្ហាខាងលើគឺជាបញ្ហាប្រឈមរបស់ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជា។

ក្នុងរបាយការណ៍អង្កេតកម្រាស់៤២ទំព័រគណៈកម្មាធិការដើម្បីការ បោះឆ្នោតដោយសេរីនិងយុត្តិធម៌ឬខុមហ្វ្រែល បានបង្ហាញថាក្រុមតំណាង រាស្ត្ររបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិមានលក្ខណៈសកម្មជាងក្រុមតំណាង រាស្ត្ររបស់ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា។

ខុមហ្វ្រែលគូសបញ្ជាក់ថា «បន្ទាប់ពីគណៈកម្មការជំនាញមួយចំនួននៃរដ្ឋសភាត្រូវបានដឹកនាំដោយ គណបក្សស ង្គ្រោះជាតិ គណៈកម្មការទាំងនោះបានធ្វើសកម្មភាពយ៉ាងសកម្មក្នុងការកោះហៅរដ្ឋមន្ត្រី ឬតំណាងរាជរដ្ឋាភិបាល មកបំភ្លឺដើម្បីសាកសួរនិងពិភាក្សារកដំណោះស្រាយចំពោះបញ្ហាសង្គមមួយចំនួនជាពិសេសបញ្ហាទំនាស់ដីធ្លី»។

នៅក្នុងនោះដែរខុមហ្វ្រែលបានរៀបរាប់ថាក្នុងចំណោមតំណាង រាស្ត្រជាប់ឆ្នោត៦៨រូបរបស់គណបក្សប្រជាជនមាន តំណាងរាស្ត្រតែ៥០រូប ប៉ុណ្ណោះបានចុះធ្វើសកម្មភាពក្នុងមូលដ្ឋានបានចំនួន៦១០លើក គឺជាមធ្យមតំណាងរាស្ត្រ មួយរូបចុះមូលដ្ឋានបាន១២លើកសម្រាប់ដើម អណត្តិទី៥នៃរដ្ឋសភានេះ។

ដោយឡែកតំណាងរាស្ត្រចំនួន៤៦រូបក្នុងចំណោមតំណាងរាស្ត្រសរុប៥៥ រូបរបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិបានចុះ មូលដ្ឋានបាន៦៦៤លើក។ ពោលគឺ៥៤ដងច្រើនជាងតំណាងរាស្ត្រនៃបក្សកាន់អំណាច។

របាយការណ៍ខុមហ្វ្រែលបញ្ជាក់បន្ថែមថាការចុះមូលដ្ឋានរបស់ក្រុម តំណាងរាស្ត្រផ្ដោតសំខាន់លើបញ្ហាពីរនោះគឺការ ចុះសួរសុខទុក្ខ ម្ចាស់ឆ្នោតនិងចែកអំណោយរួមទាំងការសំណេះសំណាល និងបញ្ហាទីពីរគឺជាការចុះមូលដ្ឋានដើម្បី ពង្រឹងបណ្តាញគណបក្សនៅ មូលដ្ឋាន។

ជាមួយគ្នានេះដែរខុមហ្វ្រែលបានផ្តល់អនុសាសន៍ថាមានការកែទម្រង់រដ្ឋសភា ធានាប្រសិទ្ធភាពនិងតម្លាភាពជា ដើម។

លោកគល់ បញ្ញា នាយកប្រតិបត្តិនៃអង្គការខុមហ្វ្រែលបានគូសបញ្ជាក់អំពីការកែទម្រង់នេះ។

«យើងនៅឃ្នាំមើលជានិច្ចអំពីកំណែទម្រង់នេះ។ ធ្វើយ៉ាងណាដើម្បីឲ្យកំណែទម្រង់រដ្ឋសភានេះល្អជាងមុន»។

លោកគឹម សុភារិទ្ធ តំណាងរាស្ត្រគណបក្សសង្គ្រោះជាតិដែលមានវត្តមានក្នុងពិធីបង្ហាញ របាយការណ៍របស់អង្គការ ខុមហ្វ្រែលនេះបានសម្តែងការគាំទ្រដល់ របាយការណ៍តាមដានរដ្ឋសភានេះ។

«យើងបានធ្វើកិច្ចការប្រសើរជាងអណត្តិមុនៗ។ ខ្ញុំជឿជាក់ថាទោះ ជាមានការខិតខំប្រឹងប្រែងប្រសើរជាងមុនក៏ដោយ ក៏នៅមានការខ្វះ ចន្លោះច្រើនណាស់។ គឺយើងត្រូវគិតគូរទាំងអស់គ្នាថាយើងត្រូវធ្វើ ការកែទម្រង់ដើម្បីអនាគតនៃ ប្រជាជាតិយើង»។

តំណាងរាស្ត្រគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាមិនមានវត្តមានក្នុងពិធីបង្ហាញរបាយការណ៍របស់អង្គការខុមហ្វ្រែលនេះទេ។

លោកឈាង វុន ប្រធានគណៈកម្មការកិច្ចការបរទេសខាងគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាមិន សប្បាយចិត្តនឹងរបាយការណ៍ខាងលើនេះទេ។លោកបញ្ជាក់ថាលោកមិនធ្វើ អត្ថាធិប្បាយអ្វីមួយលើរបាយការណ៍នេះទេ។

អង្គការខុមហ្វ្រែលថាមេដឹកនាំគណបក្សនយោបាយផ្លាស់ប្តូរតំណាងរាស្ត្រខ្លះតម្លាភាព

ដោយ៖ ណាត សុភាព
ថ្ងៃអង្គារ ទី២៧ មករា ២០១៥
<http://vodhotnews.com>

អង្គការឃ្លាំមើលការបោះឆ្នោតមួយ នៅថ្ងៃអង្គារនេះ លើកឡើងថា ការផ្លាស់ប្តូរតំណាងរាស្ត្រ និងអនុប្រធានទី១និង ទី២របស់សភាកន្លងមក ខ្លះតម្លាភាព ដោយសាររងសម្ពាធនយោបាយពីថ្នាក់ដឹកនាំបក្ស ។

ក្នុងវេទិកាតុល្យបង្ហាញរបាយការណ៍សង្ខេបនៃការឃ្លាំមើលរដ្ឋសភា និងតំណាងរាស្ត្រឆ្នាំទី១ នៃនីតិកាលទី៥នេះ នាយកប្រតិបត្តិរបស់អង្គការឃ្លាំមើលការបោះឆ្នោតមួយហៅកាត់ថាខុម ហ្វ្រែល លោក គល់ បញ្ញា ថ្លែងថាគណបក្ស នយោបាយបានដក និងដាក់ ឬធ្វើការផ្លាស់ប្តូរតំណាងរាស្ត្រនៅក្នុងបញ្ជីរបស់គណបក្សខ្លួន និងផ្លាស់ប្តូរថ្នាក់ដឹកនាំ អនុប្រធានសភា ធ្វើឡើងដោយមិនមានតម្លាភាព ហើយមិនមាននីតិវិធីច្បាស់លាស់ ។

លោកថា «នីតិវិធីទាំងអស់ហ្នឹង យើងថាត្រូវតែមានច្បាស់លាស់ ដើម្បីការពារអភ័យឯកសិទ្ធិ ការការពារសិទ្ធិអំណាច របស់អ្នកតំណាងរាស្ត្រមួយៗហ្នឹង កុំឲ្យមានឥទ្ធិពលគណបក្សហ្នឹងខ្លាំងពេក ក្នុងការដោះដូរហ្នឹង ។ នេះយើងចង់ឲ្យ មានតម្លាភាពក្នុងបញ្ហាហ្នឹង» ។

ខុមហ្វ្រែលកត់សំគាល់ថា ករណីផ្លាស់ប្តូរតំណាងរាស្ត្រ និងអនុប្រធានសភា កើតឡើងចំពោះគណបក្សប្រជាជនកម្ពុ ជានៅតំណាងកាល គ.ជ.ប ប្រកាសបេក្ខជនជាប់ឆ្នោតជាតំណាងរាស្ត្រ ដូចជា លោក ឈាន វុន និងលោក ហ៊ុន ម៉ា នី កូនប្រុស លោក ហ៊ុន សែន ដែលមិនបានជាប់ឆ្នោតនៅក្នុងលេខរៀងដែលបានឈរឈ្មោះ តែបែរ ជាបានធ្វើ ជា តំណាងរាស្ត្រដែរ ។ ចំណែកលោក សម រង្ស៊ី ដែលមិនបានឈរឈ្មោះបែរជាត្រូវបានប្តូរទៅជាតំណាងរាស្ត្រ មណ្ឌលកំពង់ចាម នៃគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ជំនួសលោក គួយ ប៊ុនរឿន ហើយលោក គួយ ប៊ុនរឿន ប្តូរទៅកាន់តួ នាទីជាប្រធានក្រុមការងារធ្វើកំណែទម្រង់ការបោះឆ្នោត គ.ជ.ប វិញ ។

ខុមហ្វ្រែលក៏កត់សំគាល់ទៀតថា ការដែលលោក កឹម សុខា ឲ្យធ្វើជាអនុប្រធានទី១នៃរដ្ឋសភាជំនួសកន្លែងលោក ងួន ញីល គឺលោក ងួន ញីល ប្តូរទៅជាអនុប្រធានទី២ជំនួសលោក ស្រី យួន សុដារី ។

តំណាងរាស្ត្រមណ្ឌលកំពង់ចាមរបស់គណបក្សសង្គ្រោះជាតិលោក គឹមសួរ ភិរិទ្ធ ដែលចូលរួមតុល្យលនោះថ្លែងថា លោកនឹងយកសំណើរបស់សង្គមស៊ីវិលជជែកនៅសភា ដើម្បីឲ្យដំណើរការប្រសើរជាមុន ។ លោកបញ្ជាក់ថា «យើង នឹងយកសំណើនេះ ទៅជជែកក្នុងក្រុមការងារ ដើម្បីពិចារណាថាតើយើងអាចវិសោធនកម្មបែបម៉េច ដើម្បីឲ្យមាន លក្ខណៈល្អប្រសើរជាងមុន» ។

អ្នកនាំពាក្យរដ្ឋសភា លោក ឈាង វុន អះអាងថា ការផ្លាស់ប្តូរតំណាងរាស្ត្រនេះ គណបក្សទាំងពីរ ធ្វើឡើងតាម ច្បាប់។

តាមរបាយការណ៍ខុមហ្វ្រែលឲ្យដឹងថា ការកែទម្រង់រចនាសម្ព័ន្ធដឹកនាំសភាដោយផ្តល់តួនាទីខ្លះដល់បក្សប្រឆាំង គឺគ្រាន់តែជាការបែងចែកអំណាចដល់គណបក្សទាំងពីរ ដែលមានអាសនៈក្នុងសភាតែប៉ុណ្ណោះ។ សូមជម្រាបថា ប្រធាន និងអនុប្រធានទីពីរនៃរដ្ឋសភាដឹកនាំដោយគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ចំណែកអនុប្រធានទី១នៃរដ្ឋសភាដឹកនាំដោយគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ។ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាក៏ធ្វើជាប្រធានគណៈកម្មការជំនាញចំនួន៥ ហើយគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ក៏ជាប្រធានគណៈកម្មការជំនាញចំនួន៥ដែរ ។